

דאז

ספר הייסט מיט זיין נאמן קויא בוך

נויא גידרוקט ווארן דא: אירדאן
וו׳רמש גיפֿנ.ן גידרוקט היא אין דער
שטט ב״לן : אין יאר דא: מאן צ׳לט
טויזינט אונ׳ פֿויק׳ הונדרט אונ׳ פֿוים׳
אונ׳ פֿויפֿצינ ווארדן אן גיהובן דען
ערשטן טאג פֿון ר״ח טבת בסימן טוב
אאן סלה אין הר׳ פֿון איטיך
פרנצעשקו דעלי דוני :

Con licenza de Superiori. 1595.

א יד דר שרייבר. אלי הייבר. אוס פראיי ליבר, טוא איך רעדן:

ב ען נויאי פרוקה. איט ערביר טפס. הון איך גיוופט: די ליוט אאכן לאכן:

ר ערפ גטראכט. אוס נייא גיאכט. דאז וז גיט קראפט. דיא ש ווערן קאפן:

ת ין איך גפליפן. דאז זאלט איר ויטן. איט הערטיביטן. אאו פיל ש טאפן:

ם יין זין אוס וויץ. אין דער גרוס היץ. אויף אין נורל אפיץ. אוס ווינג גיפלופן:

צ ייא טאג אוס בייא נכט. איט אל איין קראפט. האט איר איין הערץ גיזאכט. דיא זך צו בינגרייפן:

ר ען נאך ווינד. טאך וויב נאך קינד. טאבר אדר בלינד. נאך גיזאגט נאך פייפן:

ה אבן איך ניט פויר פווירט. איט אירן גיבערט. אוס איין לייט פויר לירט. איט אנדרי צו קלאפפן:

ח יט אוס פיין. גיאאכט דאז בוך איין. איט אירי בילדער דריין. ליבן אוס בערן הירבן אוס אפן:

כ ול בייא איטליכן בייא שפיל. זייא ווינג אדר פפיל. היטן צום ציל. זיין ביטויטן טוט טריפפן:

ר ען אוס בלואן. אז דר הוינג צום גואן. ווערט צו אייך ביקואן. אז דער טייא אוס רייפפן:

ר ייך אוס אדוק. איטליכן טוט צו ביווארן. ווייא ער זאל אפארן. פון בויזי רוט אוו טיפן:

כ יטרויבטי זאכן. אוס בויזי גויט קראכן. נעאט איין דאז לאכן. אוס אוס זיך אופט פויר פליפן:

ר אגט אייבר נך און רעכט גוט. אוס הוכראוט. אוס פויר גיטט און רעכט בלוט. אלזטוט ער אוועק ווערפן:

ם טנט איינר אופט אין זין. איך רייך אוס פרום בין. איט אל זיין גוין. טוט ער ניט גוט אן רופן:

ת יר פון דיא אעלד גלייך. אוס פיט פון דיא טייך. פון דער נטאה ניט רייך. גיוועטן איט לאנג אוג זאפן:

ת ורה טוט ער ניט גידענקן. לאט זיא גין אונטר דיא בבנקן. פראיינט אאן אערט איט שענקן. און אלי טיאספן:

ר פני אנדרי אלט. גיט קיין גוטצאך געלט. דרום בלייבט איינר גיטנעלט. אוס ווערט בפלאגן אן קאספן:

אאט

דיא הקדמה׃

ה״אט איינר געזעהן. פֿינט איינר זיין לון. ווען ער קומט אויף ייצן פלון.
וואוואן זיא טוט טולכֿן:

ב״יין אונ פֿלאם. אונ נוט אונ שטייט. ביא דען פֿפֿייאר האט: אויגן
זיא פֿויר טרופֿפֿן:

ש״נעל אונ ביהענד. קומט זיין ענד. אי ער זיך ווענד. זא איז ער פֿויר
דופֿפֿן:

ש״ון ווערט ער אנטפֿפֿנגן. מאן טוט באלד נאך אין לנגן. ביא אוטרן
אונ ביא שלנגן. ווערט ער געשטרופֿן:

ל״ייבט ווערט זיך איינר אן שטוסן. אונ פֿון זוילכֿי מוסן. גן אויז דר
שטרושן. זיין הירן צו טערפֿפֿן:

י״ואר אונ נוט. אונ פֿון דען ביטן טוט. ווען ער אין זיין רוא גוט. איש
גוט הופֿפֿן:

ט״וא איינר גוטי ווערק. אין אנזה ער זיך טטערק. אום פֿויר זיך וואז
אנדרק. די זוילכֿר וואז צו צו טטופֿפֿן:

ח״לק פֿון דען פֿיש. אונ ווערט זיגן אן יינן טיש. אין יענר פֿרים. ביא
דער שכינה וואפֿן:

ז״ולכֿי גרוט ער. דיא וואז ניא אנדר. אז טייאר אז איך אייך טווער. איט
גרושן הופֿפֿן.

ק״יין אונ גרוש. האט קיין פֿויר דרוש. אין זוילכֿר אוט. צו זיין
דנאיטיג אז דיא טופֿן:

א״יין איטליכֿי אייד. זייא מז ניט לייד. איר איינגן קלייד. איין טייל צו פֿויר
קויפֿן:

ם״יט אלי זאכֿן. גנלט צו מאכֿן. זייא איט ברוט באכֿן: אדר געענג צו
שטופֿפֿן:

צ״אך אין גווינן. איט דער טפינדל צו שפינן. אונ זיך זיא איגן. געענג צו
ראפֿפֿן:

ס״ווט אונ זייד. איז ניט אזו געטאייד. פֿון דאז בוך דאז איך שדייב. אז
וירץ דיא דא טראפֿפֿן:

ל״אט עז אוך קיין געלט. ווען עז אייך געפֿעלט. איר ווערט ניט געשנעלט צו
זוילכֿט קויפֿן:

ה״וט דאז געלט צו האן. דא איר גווינט איט געענג ראן. אונ אנדרשט קאן.
אונ קומט צו לאפֿן:

מ״יין בוך צו נעמן. ווערט איר אנדרט קענן. איך ווער עז נענן. ווי עז
ווערט הייסן.

ק״יין אנדרט ניא. דאז טאער איך היא. ביא קופֿלא אונ קניא. פֿון
איינר גייטן:

קאן

ק״ אק ניא פֿור-אונן. דאז מאן איך זאגן. איר מוכֿט מירז האן גלֿאבן.
מיט גנצֿם פֿלייש:

ב״ ען איר ווערט ענ זעהן. זוֿלכֿיש פֿיר איך גנעהן. דא ווערט איר ינֿהן
דאז איז צו ברייסן.

ע״ ז אייטש קויא בוך. ניא איינר אונ זוך. יאר אום וואוך. אונ דיא מוך
צו צו רייטן:

ר״ יין אונ וייט דאז פפיר. דילֿטריז ויא איין ספיר. גמאכֿט מיט הויפשי
ציר. אז איין אמפֿיל דאז מאן טוט דריין בייטן:

ב״ שאט ענ גערן. מיט דיא קינדר דינן צו לערן. דיא אויך גוט ווערט ביטעטן.
טוט דיא צייט דארינן פֿור טלייטן:

ר א מיט ווערן איר אל זוכֿה זיין. דיא גרוש אונ אך דיא קליין. דאז ער
ווערט קומן הריין. דער מאן דאז איר האטבן:

א ונ ווערט אינ פֿירן אין דיא שטט. מיט גרושי אכפירקייט. אז איר פֿאר
האבן גיהאט. פֿור לנגן יארן:

ו ערט אינז בויאן דאז טוין הויז. דאז איר זעגן ווארדן פֿור טריבן דרויז.
איין-שוינז גבויז. דאז ער ווערט אינז דאז המדן דר פֿ רייאן:

ר אז זאל ווערן וואר. דאז איז ווארן גדרוקט אין יאר. דאז מאן צֿלט פֿוינף
טויזנט פֿאר. אונ דר נוך דרייא הונדרט אונ פֿוינף אונ פֿופֿצֿיג:

נ ידרוקט דורך הנט. אז אין דר הקדמה איז גננט. אונ אין שטט אונ לנד.
אלז דא רינן טוט זיך ביטליסן:

דא מיט לאס איך עז נון בלייבן. וויל ניט אין אילן טרייבן. וויל-מיט רואן
איין צייט איין וויל פֿיר טרייבן. אונ אנדרי זאכֿן זיבן. דיא איר וועֿרן קראפֿט
געבן. איך טו לנג גיויגן דרדבר גלעגן. דרום לאט אייך דיא צייט ניט פֿור
לנגן. איך טער באלד ווידר אן טפֿנגן. שכן דיא צייט ווערט קומן. דאז דא
ווערן רידן דיא שטומן. דאז מאכט-ליא בילדר דיא דא הרינן וופרן זיין. איין
אשליכֿט ווערט רידן אונ ביטויטן פֿון איין בייא שפיל פֿיין. נון וייטר וויל איך
איך ניט אינסגערן. איך וויל גן זעהן ענ צו מאכֿן טשאמטרן. דרום ווארטט
דרויף. אונ גיבט אכֿט: דא מיט גיב איך אלי גוט איין גוטי נכֿט:



הויך

דיא הקדמה׳

הילף ליבר לעבדיגר גאט . דיינם דינר פֿרויא אום פסח . דז ער אין
זיין זין גיזעצט האט . איבר צו זיין דיין קנעכט . הילף גאט דורך
אל דייער גינאד . ביטרם אונז פֿור אלר נויט . אונ פֿור דעם ביטרן טוט . אל
ישראל גיטלעכט . הילף גאט דורך אל דיין גוטא . דיינם דינר צו אל דעם דז ער
פסח . אונ דז ער איטנדר האט אוטא . צו מאכן איין ניאט גטראכט : בייא טאג
אונ בייא נכט . דז בוך האט גימאכט . דז עז נייארט זייא גירעכט : אום דאז
נישט דראן גיבראכט . שאז גישריבן גימאלט אונ צו גידרוקט . דז איין ורויא צו
דער אנדרן שפריכט . אייאייא רם חמץ אל וואל גיפאלט . דעם יונגן אום אך דעם
אלט . וואו איך עז טראגן אין לנד . ווייא וואל איך ווער ניט אויברינג דא ביקנט .
דז עז איר גפֿלט ניט אונגר שולכט . לכל הפֿחות איין דיאל אדר עכט : דז איך
איך קאן גיסרן . צו אל דעם דז איך שאז בינערן . אונ גפֿלט גיטן אין איין
מאכט . וואו אן צוס אונ טרינקט איין רוא דא שפעט . אונ וואו אן טאט טנצן
אונ שפרינגן . בייא דיא ברוילפט לייט וואו מאן טאט זינגן . אונ טראגן גוטי
סויקטן אונ מארדהן סאבן . אך טען זיא אויפֿל בירן נוים אונ טרייבן . הוויניר
וואכטלין אונ קאפוני . גאלי דם אינדרייה טוירטלן טויבן אונ אילוני . קויא אונ
קעלבר אונ ניטט : שוף אונ דיגדר אונ ארלייא פֿלייש . קארפֿען טרוטי אונ
קארפיוני : פֿאר ניז לאקטין מאקרוני . אלייאדה אינ גיזלצי פֿיש אונ גוטן וויך
גיטען אויף דעם טיש : ער זייא רעש אודר וויש : דאז מאן אך ניט פֿיר געסט דז
דויר וויס . דיא דוירי טירשט אונ דיא צונגן . אונ אויף דעם טעלר דיא לונגן .
לאטעגי אונ דיא אמטלי . דא וואל גיברוטן זיין דיא בראגולי . אונ קעלברי
קרויז . וען זיא זיין פֿאסט זען זיא ניט בויז . אונ דיא פסויש גימאכט אין
זעלדיאה . מאן הלט מיר פֿיר געסן דען ארמן אלוויאה . אונ דיא ווערנעה דאלצא
אונ ג־בה . ווער זיא טרינקט ווערט פֿון פֿיל פארכה . אונ דאז בעסט דאז מאן
מיט זאל פֿיר געסן . ייעני זאך וואו מאן ניט טוט דיא זען דראן ברעכן . דאז
איינגוטי פאסטינג אויז סלאט . הוירט איר צו גוירט באז . דער נאך זעני אך
די זבוייטשוני אויף דען ריב איין גימאכט . זו איינגיווען איין היפש גיטראכט :
דיא פֿאלטרן גימאכט אויז מסיכן אדר אויז קרייט : אונ דיא לאטירולי דיא דא
זעכן אןהוט . אונ דיא גלחיק ספֿריט . דאז אין אלז איין גוט עסן ווען איינר
האט אפטיט . אורטאלעטי אונ ארציפאן . איך הלט מיר דארן צו ברוכן איין
צאן . זוילט אנדרי ארלייא פֿיל שפייז . פיניוקאדה אונ דער ארוק מנדל רייז .
דיא טורטן ווערן נאך פֿיל . דז זיא ווערן נאך צאל נאך ציל . דא אראיט ווען
איר אינז לאסן זיין גר וואל . וואז גאט וויל דאז איז אל עול , אונ ווידר זיין ווילן
קאן נישט גיזיין . דא מיט וויל איך עז לאסן זיין . אונ ווילן זיין היילגן נאמן טון
ביטן : דאז ער זאל איך אונ כל ישראל פֿון בויז ביהויטן : אונ זאל אינז פֿירן אין
אין דעם רעכטן וועג : ווייא וואל דיא מצות צו טון זעלן איר זער טרעגן . אונ לאסן
אינז פֿון יצר הרע פֿויר פֿירן . אבר איר זאלט עז יוא טון שפירן . דאז ער פֿירט

אינ

דיא הקדמה·

איז אין דער טיפֿן הילן. איר קענן יוא מערקן וויא ער טוט אונז שפעלן: אונ
ווען דען יצר טוב ניט גיהורזם זיין. דרום ווערן איר ליידן גרוסי פיין: ווען איר
ווערן קומן אן דען יונגשטן גריכֿט. דא ווערט איינר אינן וואז ער האט
גישטיפֿט. עז ווער פֿיל דר פֿון צו שרייבן: אבר איך וויל עז טון
דא ער בייא לאזן בלייבן: אונ וויל גאט טון בעטן: ער
זאל מאכֿן הער טרעטן: דען גיזלבטן מאן· דער
פֿון דוד גישלעכֿט קאם: אונ זאל זיך גינעהן
דיא צייט פֿון דער גאולה· איי וויא
ווער דאז איין שוני
סעלה·
אונז זאלט אונז פֿירן אין דאז הייליג לנד: אונ אין
דאז בית המקדש דא דאז קרבן וואר פֿור
ברנט· דאז זאל זיין ביהנד אין
אונזרן טאגן: דא הרף
וועלן איר אל
אמן זגן:



קויא בוך·

אלהיא אויבר איינר ברויק לאפֿט איין גרושר הונט· איין גרוט שטויק
פֿלאש האט ער אין זיין מונט:



איין הונט האט איין שטוק פֿלייש גיפֿונדן· ער גינג גר באלד פֿון דען
אנדרן הונדן· ער גידוכֿט זיא איזן עשן דיא דורי ביין· דאז פֿלייש
וואלט ערשט אליין· דא הין לוף ער מיט דען זעלבינן שטויק· אויבר איין לנגי
ברויק· דא ארונטר גינג איין וואשר דאז וואז טיף· אום אז ער דרויבר הין ליף·
דא דוכֿט אין אים זיינש זין זיין· אין דען וואשר דען ווידר שיין· איין אנדר
שטיק דא אונטן ליגן· זיין נעלעטר זין וואלט אין בטריגן· ער העט גערן גיהאט
פֿיל אין· ער גידוכֿט העט איך צווישן איין צין· דאש אנדר שטוק אך צו דעם·
איך וואלט יוא דען זעהן ווער אירז נעם· איך וויל עש יוא וואל באלד גירייכֿן·
דהרן קאן איך איך זיכֿר ניט לייכֿן· ווען איר נוארט קֿם גיבט דז גליק· דא ווער
איך האבן צוויא שטיק· אוף שטט ער דא זיין מונד· אז זוויט אז ער נוארט
קונט· ער וואלט זיא אלבייד האבן ור שלונדן· ער גידוכֿט גלייך ער העט איין
אניאה גיפֿונדן· דא אנטפֿיל אים אך דז ער ואר האט· בֿון קיינש וואר
ער ניט זאט· ער האט ור וואר קיינש פֿון אינן בידן· דיא ווארהט
וויל איך רידן· זיכֿר און אלי לוגן· הט זיך וואל אן איין
שטזיק אוינן לאטן ביטינן· ווען וועך גר ויל וויל
האבן· מיט גר וויניג מוז ער זיך
אופֿט טון לאבן:

אלהי

אזהי טעט דער הונט אויך זיין אונט . אז וויט אז ער נייארט קונט . זא וויל איך דז וויט גען גרונד :



דאז בייא שפיל איז נון ביוועהרט . אן איינם דער דא פיל אין בגערט . וועם איך גוט האט אויך גיגעבן . ער וויל ניט דאז צו געבן . בלייבט איך דאז ערשט אך ניט . דרום דונקט מיך איר זיין איין בויזר זיט . אונ גיפעלט איר זיכר ניט וואל . דען איין איטליכר זיך ביגוגן זאל . מיט וואש איך גוט האט בישערט . אונ ניט מיט אן דעכט גוט דאז זיין אערט . אונ מיט דעם גוט דז איך גוט האט גיגבן . דא זאל ער פרוליך זיין אל טאג זיין לעבן . דא מיט מיך אייטל אנ אונ ברכה דר בייא . גיבט איר אן דאז איך סוטר אויך בייא אבגייה .

איין אף מיט קידר צווייא . איין וואלט האט ער דאז ליבן גישרייא :



איין ב א צ ג

קויא בוך׳

אוין אף אוין איינם בערג זא הוך זאט. וויא וואל איך דא אבן זואט.
אוין איינם בערג זא הוך. דא ער זייני קינדר אוין דר נוך. הינטר
איינר העקן. וויא וואל שפֿאנג ער זיא צו צו דעקן. פֿויר אלי בויזי בערן. וויא
קוים קונט ער זיך דר נערן. דער קינדר ווארן צוויא. איין אלט הורט ער די
ליבן געטרייא. צו ליהן וואז איך גיך. ער שפרך גיט איר נויארט נוך. צו ליהן
איז עז צייט. הורט איר ניט וויא דר ליב שרייט. לויפֿט נויארט מיט איר גר
באלד. אין איינן גרוינן וואלד. די איזו דר ליב ניט וועדט פינדן. דא הין לוף
ער מיט זיין קינדן. זי לופֿן דא הין איין קליינס ווילן. דער ליב בינגט אין זער
נוך צו איילן. אונ דא דער אלט אף דען ליבן זך. צו איינם פֿון זיין קינדרן ער
דא שפרך. דעם ער אל אזלט צוק שפיינטטן העט. דער ליב נייבט מיט
אונ אין דער וועט. ער איינט אינז זיכר דער רייכין׳ איך פֿוירכט איך
זער פֿויר זיינן שטראכן. ער וואורד דיך אז איין הונלן צו שלוקן. שפרינג
דו איר נויארט אויף איינם רוקן. איך ויל דיך וואל דר פֿון טראגן. די ער
דיך ניט ווערט צו טוט שלאגן. אזו געדוכט איך דער אלט אף אין זיינם זין. דא
מיט איך נון געוויס בין. די איין קינד אלר ליבשט ווערט דער פֿון קומן. דרום
הב איך אין הינטן אויף איין רוקן גינאן. ווען איך עז דען ליבן נויארט גיב. זא
לויפֿן איר דער פֿון איך אונ איין קינד די ליב. אז באלד אז איך נויארט דר
זיך דען ליבן. דא ויל איך עז וואל הראבר היבן. פֿון איינם האלז הירב. אזו
קום איך איינז בויז קינד אב. אונ ווער דאז ליב קינד האבן אליין. פֿויר איין
גנער ווארהייט איך די איין. דער אלט אף זאך דען ליבן גר פֿון שפֿעטר. ער
שפרך צו דעם אף די ער האט אויף זיין רוקן דו ביסט איר צו שווער. ער וואלט
זיך דא בוקן. אונ וואלט עז הירב ווערפֿן פֿון זיין רוקן. אונ וואלט עז דען
ליבן געבן צו עסין. דא ווארד עז מיט קרצפֿן אויף איך גיזעסן. אונ הילט
זיך זער אן זייני האר. עז שפרך ער זאל עסן איין ברודר שפֿאר. הירבר
ער דא נים וואלט. עז זייגט אוב דו איר טון ניט ביסט הולט. נוך אוטנו איך
טראגן דר פֿון׳ דער ליב נאם איך דא דען אלר ליבסטן זון. אונ דען שפיינטטן
זון אוטש ער דר פֿון טראגן. דא מאכט דער אלט אף וואל קלאגן. איין גרוסן
יאמר ער דא טריב. דאך דנקט ער גאט די איך די זעלבין קינד בליב:

אזהיא עשט דער ליב אויף זיין אליר ליבשט קינד: אום מיט דען שפיינטטן
לאפֿט ער דר פֿון געשווינד:

דפֿו



דאז ביא טפיל ניט זיכר און . אטנכן טוירילטן מאן . דער אך אז דיזי
גלייכן טוט . ער וואט דאך ניט וועלכט ווערט ניכטזן אדר שטערבן .
אדר וועלכר אין נאך ציינק טוט ווערט ערבן . דרום זול ער זיין קינדר האלט
האבן . דיא איירליך גלייך אז דיא קנאבין . די אנטיק אונז אך דזטן . דז איק
ניט גיספיט אז דיזק אן : סליק :

אלהיא איז איין ראב דער עסט איין טעלק נר : אום דר אדיזער גליכט
אך צו איק דאר .



ב ב ב. ב אין

אין ראב אויף איינם בערג זאש. דא ער נון אויף אין זיין שפייז אש.
אין דעם ווינטר אין דער קעלט. דאז נון דער שניא לינט אין דער
וועלט. איט שניא וואז נון דער וואלד גאנץ בידעקט. דאז אאבט אויפט זיין הערץ
דר שרעקט. דז ער זיין שפייז ניט גיהאבן אוכט. ויל טרויארן אונ לייד ער איש
גידוכט. זיין ניאוידוואז איש דא גר שווער. ער וולך היין ער וולך הער. אויבר
אייז. וולך ער נאך זיינר שפייז. דא ער גווארט איין שעלק זאך ליגן. וויא
באלד וואז ער איש אויף דעם הלז גשטיגן. אונ אויף דעם שעלק ער זיך זעצט.
אלז יין לייד וואז ער דר געציט. פור גרושר פרייד הוב ער אן צו זינגן אונ צו
שרייאן. דז עז הארטן דיא ווייאן. ער שאז דז וייש איט דער הויט. דא
שרייא ער הוך איבר דיא לייט. דער אדילער אויבר אלי שפוינל איין הער.
דעט הובן שטים הורט ער גר ווער. ער גידוכט ווארום טרייט דר ראב אזו הוך.
ויא באלד ער דא צו איש וולך. ער זאך דא דר ראב אויף דען שעלים הופיט.
אונ פון דעם פלייש ער הרוישר רופט. אונז איט דיא שפוין ער אויז ראש.
דיא הויט איט דעם פלייש. דא שפרך ער צו איש אויף דיר האב איך גיווארטן
איין נארן. דיין לעבן האשטו זיכר פור לארן. דז דו האשט דען שעלק אלין
וועלן בינעמן. אונ ניט איך דוא האשט דר צו גירופט אז שושט דייניש הערן.
דוא האשט איינר גנץ פור געשין. וואלשטו אליין האבן דז פלייש גיגעשן. וויא
האשטו עז טורן נעמן אין דייניש זין. ווייסטו דאך וואל דאז איך דער קוניג
בין. גר באלד ער אין פון דעם שעלק טריב. דאז איש דר שעליש אליין בליב.
דר פון אוטש דר ראב וליהן גר באלד. ווידר אין דען גרינן וואלד. ווען ער
אוכט ניט איט דען אדיר קרינן: עז ווער בעשר גיוועזן ער העט גישוויגן:

דאז ביישפיל ווייזט איינם זיכר קונט. אויף איינם דער דא שפינט אין
באדר. אונ קאן עש ניט האלטן פור שווינן. זיין איינגן מוט
בירענקט איש צו קרינן. ווען עז נון ווערט זיין שפיינט גיוואר. וויא באלד קומן
זיא אך דר. אונ וועלן אך איר טאל האבן. אלזו איז גישעהן אלהיא דיזם
ארמן ראבן: סליק:

איין שפוקט האט איין שטורך גישפרייט. אונ האט איש דיא שפייז אויף
איין טעלר גישפרייט:

איין



אײן פֿוקש אונ׳ אײן שטורך װארן גוטר געזעלן צװײן. אז מאן נאך הײט
דעש טגש געפֿנט אין. צװײן גוטר געטרײאר געזעלן. דיא זיך װאל
אנכדר װעלן. דר שטארך װארד אלדא בײא דעם פֿוקשן צו הויז געפרײט.
דא טרײב ער גיבר װיל פֿרײד. דז איש דער פֿוקש װאלט אונגרושי ער אן טון׃
דער פֿוקש זאגט דו זאלשט בײרט קומן דער פֿון׳ דו גוטר געזעל אײן׳
הײט זאלשטו גן בײא אים זײן׳ איר װעלן גר װאל איט אנכדר לעבן. אונ׳ גוטי
שפײז װיל איך דיר געבן. פֿון אלרלײא פֿון הונר אונ׳ אך פֿיש. דא זאלשט
פֿון איר האבן זיבר גווײש. דער שטורך דר הוינגעריג אלדא װאר. װיא אײליט
ער זיך דאר. אונ׳ אז באלד ער דא צום פֿוקשן קאם. דער פֿוקש בײא
אײני װינג ער אים נאם. ער שפרך געזן דיך אוין אײנר לינקי זײט. עז [illegible] נון
װאל צײט. נון װאל אן נון װאל אוין. דאר געניט ער אים הלבן זוין. אוין
אײטק טעליר דער װארי שאאל. דא שפרך ער צום דיר געלײך דיא װאל. אונ׳
עם אז פֿיל אז דו מאגשט. דז דו בײארט נימט איט דיה אװלק טראגשט. דא
זאלשט בײארט פֿרישליך עשין. איך הון נון נימט דראן פֿיר געמין. װאל
געמאלן אונ׳ געװירצט. דער פֿוקש זיך דא אוין טוירצט. אונ׳ גם דיא שפײז
איט זײנים [illegible]ן. ער זאגט עז איז דאך װאל געברוטן. אונ׳ אך דר צו װאל געזאלטן.
דעז שטארכן בינגט ער דא צו שפוטן׃ דאז ער נימט דא קאנט עשין איט זײן
שנאביל. ער זײגט בידרבשטו אײן טײפיל אדר איט קאביל. אדר אײן זילברן
פירון. דא קום נויארט דער פֿון. אונ׳ עש זוך דעם װעלטן זײטן. איך קאן
דיך נית פֿיל ביטן. דו דארפֿשט דיך איבר נית שעמן. װילשטו פיטעלברט
נעמן׳ איך הון דירז נימט אנדרש צו געבן. חען ער װאלט דז איל אוין טון זא
פֿיל צו אים דר נבן. דער שפײזמאכט ער זיבר נית געניטן. דאז בינגן אין
זיבר אלך צו פֿיר דריטן. דוך גאב ערז איש נית צו פֿיר שטין. ער זאגט האא
איר

קויא בוך׳

איר ניט אין. בירייט צו דיזם מול. איך ווש אבר זיכֿר וואל. דאז איך הון אין
איין הויז פֿיל מיטר ספייז. נויארט קרויפֿליך אומ אנדל רייז. אומ אורלייא
פוריק גירעט. אומ ווען איר נון אזא וואל טעט׳ דז איר וואלט מיט איר הייק
קומן. טז אויכֿט אייך זיכֿר וואל ביקומן. איין מול וואלט איך אייך מאכֿן איין
דז בעטט׳ איך הון וואל ויל הויניר אומ גענז גיאטסט׳ אומ הון איך וואל דרויף
גריכֿט׳ אויטר מול ויל איך אייך זאגן׳ אין אייטיל זילברן טאלן׳ וויל איכֿז אייך
דאהר טראגן. דרום זאלט איר אירז זיכֿר ניט פֿויר זאגן׳ דער פֿוקט זאגט ון
מאל אן עז זאל טרויאן זיין. אכֿט נויארט אומ גוטן וויין׳ ווען איך בין אין אויטרן
הויז׳ ווען איך קיין בויגן וויין ניט פויז. מורגן דא קום איך אייך צו הויז:

אלהית האט דער שטארך דען פֿוקס ווידר גיפֿרייט צו הויז. אומ גיבֿט איק
צו עסן אויז איינר קרוז:



דער . שטארך גר באלד רא הין זוך׳ אום דען אנדרן טאג דר נוך׳ צו
מורגנס גר פֿרויא׳ הט ער איין גרוסי מויא. ער בירייטט גר
וויינטליך צו׳ באלד היט ער אטלקן דיא קוא׳ אומ וואש אונמויטיג גר זער.
אזזאלט איק קומן איין גרוטר העט׳ איין גרוטר ניכֿבר אז הער פֿינא׳ גר
באלד זעצט ער צו איין פאניץ. אומ דא נון דער פאניץ גיזאטן וואר׳ גר באלד
גינ: ער אלדך׳ אומ קאפֿט איין אנגטטר איט איין לנגן טנגן האלז׳ דריין טעט ער
דיא מפייז אלז׳ אומ דא דער פֿוקס איין הין קאם צו דער טויר׳ ער טרק
איק באלד דיא מפייז כֿור. ער זאגט זיבֿר דאז איז גוטא׳ איר ווֿלן האבן איין
גוטן מוט׳ איך הון אונז ברייט גינוק׳ אומ וויל אייך גבֿן איין גוטן טרונק׳ זדער
זגלבינג

גזלבין שפייז ער ויל דער ברוכט׳ גר זאגט איך הון וואל אן אויך גידוכט׳ דא איר אירז האט טון אזו וואל דר בוטן׳ ער בינגט אך זיינר צו שפוטן׳ ער זאגט איך קאן אייך ניט פיל זאגן׳ עפט דא נויארט ורישליך אויז דער קאנן׳ איר זאלט איר גלייך טון׳ נויארט קומט באלד דר פון׳ אדר איר ווערט אייך זיכר פֿיר זוימן׳ דז איך ווער דיא שפייז אויז רויאן׳ זו ווערט אייך דען ניטט בלייבן דינן׳ וואז טטיט איר אייך אזו לנג צו ביזינן. גיפעלט אויך דען ניט איין גיקויכט׳ דז איר צו אזו ניט עסן אויכט׳ אדר זייט איר ספאר זאט׳ אדר האט איר עטוור איין קרנקהט גיהאט׳ אדר איר האט זויטט גינוגן אן טאעקן׳ גוקט אין אנגשטר וואז שטיט איר צו זכן׳ ער קונט דיא שפייז גר וואל זעהן׳ אייא וויא ווי אויכט אים דא גיטעהן׳ דז ער דיא שפייז אויך ניט דר דייכט׳ דער שטארך האט אין ווידר גילייכט׳ אז ער אים האט גיטון׳ ער גאב אין איין גלייכן לון: אז ער איט אים האט גיאעטן׳ דהין גינג ווידר דער ספוקט אין גנטין. דאז טעט אים גר צארן׳ וועד ער אבר גיוועזן און פֿיר ווארן׳ אום העט זיין גיזעלן ניט גילייכט׳ דא העט ער אים ווידר ניט דר רייכט׳ גלייכליך ער אים ווידר ור גאלט׳ זיין בויברייא וואר אים וואל בינצאלט:

דאז בייא שפיל איז נון גירעט אויף דיזר וועלט׳ דז איינר דען אנדרן לייכט
אום טנעלט. אום גיבט אים פיל גוטי ווארט׳ דז ער אין קאן זעצן אויף איין אפן
ארט. אום דר צו זיינר שפוטן אז דער ספוקט אזהיא גיטון האט׳ עז
איז וואל בילך דז מן אים ווידר זאל ור געלטן׳ אויך מאג ערט
אנטגין גר זעלטן׳ איינר דער דא וויל לייכן אדר טנעלן׳
זייני פריינט אדר גוטי גיזעלן׳ דר איז זיכר ניט פרום
אום בידר׳ אום ווערט ואר גאלטן גר באלד
ווידר׳ גלייכן אין זולכר אוטן׳ אז דא
איז גיטעהן אזהיא דיזק
ספוקטן:
סליק:

איין רב האט איין שטרק קעז גינואן׳ אוט מאר דר מיט אויף איין בויק
גיפלוהן׳ אום דר ספוקט מאר באלד דהין גינגן:



אײן רב הט גינומן אײן שטויק קעז · פֿיר אײן גנזי ווארהאט איך דאז
זעז · אונ אז באלד ער דען קעז נויארט נם · ער ולוק דא הין מיט
אים אויף אײן הוכן בוים · אונ גידוכט וואל דא מיט צו לעבן · אונ זײני פֿרײנד
וואלט ער נימט דער פֿון געבן · דען קעז הילט ער דא אויף וטשט צווישן זײני
ספֿוטן · ער מײנט גוט הטט אין גלײך בירוטן · דען קעז ער אויף דעם בוים אס ·
אין דוכט גלײך דז ער דר פֿון גינאז · אונ ניט פֿער דר פֿון דא זאש אײן ווייזיר
פֿפֿוקס · ער שלײך אך דאר-ולוקס · אונ באלד ער דא הין קאם · אונטר דען
הוהן בויאם . דא דער ראב וואז דרויף גיזעטן : וויא גערן הטט ער אויך פֿון
דען קעז געשין · דער פֿפֿוקס דען ראבן גר ייטארליך אן זך : מיט קלוגן ווארטן
ער דא שפרך · גוט גירויש אײך איר ליבר הער אײן · אויער דינר וויל איך
אוואדר זײן · אונ איבין זײן אויער קנעכט · דאז דונקט איך וואל זײן בילײך אונ
רעכט · ווען איר זײט וואל ווערט אלי ערן . איר זולט גלײך אז דער מארגן
שטערן · אונ אז דיא זון אונ אך דער מאן · אויער גלײכן איך ניא גיזעהן הון ·
אונ זײט דאך הויפש אונ גראד · עז ווער דאך וואל אײן גרוטר שאד · זאלט
אידבית אײך אײן גוטי שטים האבן · זא אויכט איך וואל זאגן פֿון אײן הויפשטן
ראבן · דער דא זויכט אז גאלד אונ אז גים · נון זאלט איך דאך הוירן
אויערי גוטי שטים · דער ראב דויכט זיך דער מיט גר ורואזײן · דז ער וואז אזו
הויפש אונ פֿײן · דז דוכט ער זיך גר גוט · אונ האט גר אײן הוכן מוט . ער
גידוכט דער פֿפֿוקס ווערט איך אויבר אל פרײזן · אל אײן קונשט וויל איך אים
ביווײזן . זו ווערט מאן זאגן פֿון איר גר פֿערן . אידרמאן ווערט דען זינגר אײנר
בינענן : אונ אידרמאן ווערט זיך אתחתן זײן צו דעם ראבן · דער פֿפֿוקס
גידוכט קונט איך דיך נויארט ביטאסן · דאז דו וואלטשט אן היבן צו זינגן · וויא
באלד הוב דער ראב אן צו שפריקן · אויף די אלר הויפשטן צווינגן · ער זאנגט
צוס

איש פֿוקש וואלשטו ניארט שווייגן· אונ וואלשט הוירן מיין גשן גיזנג· איך
אך דירז זיכר ניט גאר זאגן· אונ וויל דיר זינגן אין לידליין איש· דער פֿוקש
שטעלט זיך אויף זייני הינטרשטי פֿוש· ער ווארטט דא גאר עבן אויף דען
קעז· ער הילט אין גווישר ווען אין גווישלעז· אונ אז איין גווים שפיל· ער
זאגט דו זינגשט ניט פֿיל· ווען איך הויר עז טרויארן· ער זאך דא אובר
זיך גיגן דען שטערן. אז וואלט ער זיין מקדש דיא לבנה. ער זייט אורגן אינ
עז ראש השנה. זוסט איך הוירן וויא איר דיא ניגונים קענט זאגן· ער זאך דא
אובר זיך איט זיין אויגן· ווען דער קעז ווערט הירב פֿאלן. אלט פֿריידן אונ
איט שאלין· טעט דער ראב אויף זיין אונט גר וויט· אז ער נאך הוט דעז טאנג
פֿרייט· ער פֿריא אזו הוך אונ אזו פֿיל. דאז איך דאז שטיק קעז אשפּיל.
ער אייטש ער זנג גר וואל נאך זייניס ניגונן. דער פֿוקש האט דיאן גיזאנג
גזוקן. ער נאם דען קעז אין זיין מונט. ער וואנג וואל צוואנציג פֿונט. אונ
הוב זיך דר פֿון גר באלד. אין דען גרוינן וואלד. ער זאגט דיינן גוטן גיזאנג.
האן איך דר צו געהוירט גר לאנג. איך מאג דיר נימאר צו הוירן. אונ וויל דיך אך
ניט פֿויר שטוירן. אונ וויל דיך אך ניט איר מאכן. וויא באלד הוב ער דא אן
זיינר צו לאכן. ער זאגט איר איז גיפֿאלן דער מאן פֿון הימל. אין דען קעז איז
גוויש קיין שימל. נוך דר צו קיין מאדן. דער ראב האט דען שפאט איט דען
שאדן. אונ ער וואז איין גישפויט אין אידראנט אויגן. דז ער איך האט אזו
ייטמרליך דען קעז לאסן אוועק טראגן. סליק:

אלהיא לאסט דער פֿוקש איט דעם קעז גאר באלד: אין איינם הויסם
פֿוגן גרוינן וואלד:



קוא בוך·

דאז ביא שפיל זיכר גרייכט. אזוף איינם דער זיך געאלברט לייבט. אונ׳ דוכט זיך זיין גר גוט. ער איינט אל׳ וואז ער טוט. דאז ניאט איך אלז וואל אן. ער איז וואל איין טוריכטר מאן. אייך דער זיך געאלבריט ניט קענט. ער וולדש גאר באלד גיט׳זגט. אונ׳ אידרמאן זיינר שפוט. איין ספריך ווארט אן אוואר גיזאגט האט· אן טכגן אונ׳ אן אורן· קענט מן פיל אפנכן נארן אונ׳ טארן. אונ׳ דרום זאג איך דאז דר ביא. איינר זאל זיך אל זאל בידענקן ווער ער זייא. אונ׳ זאל זיך געאלברט אין שפיגל אן זעהן. דאז איך ניט ווידר פארט אז דיק ראבן איז גשעהן: סוֹיק:

אלזו גלייך אין ווילבן גידון. וויל איך אייך איין אנדר ביא שפיל ווייטן לון:
דער ספאן זאל וואז איך גיבראך. אונ׳ איין הויסט ודיילן איך צוזך:



איין ספאן דער זאט ייען האלבן דיט ריין: ער דוכט זיך גר קלוג אום זויז זיין. אין איין טוינן דארף ער דא זאט· ער אייט ניאש אויבט באז. ווען ער זאגן אונ׳ אייך זינגן. זיין שטיק דוכט איך גר וואל קלינגן. אונ׳ דוכט אין זיין גר לויטר אונ׳ העל. גלייך אז איין הויבש שעל. אונ׳ אז איין צו ברוכני גלאק. אן האט ער איין לנגן ראק· דא ער דינן ספאלן· אל טעגליך טן. ער וואר גיזאכט אויז אייטיל לינדט טוך. פור איך האט ער דא קלינגן איין גרוש בוך· ער טעט דא אויף זיין אונט· גלייך אז איין גרושר פראק הונט· אום וואלט נון זינגן קומפליטה. דר ביא שטונד נון דיא אלגריטה. אונ׳ דא זיא דען ספאן זינגן הארט. דא שטעטלט זיא זיך באזר אויף איינם אורט· אונ׳ גר זער זיא טריא אונ׳ וואניט. דער ספאן אלדא אין זיינים זין איינט· זיא טעט מן גנאדן זיינם ווין. וויא הויך הוב ער ברשט אן צו גרון. ער טריא פיל זער·

דיא

דיא אונריה טרייא פֿיל מער . דער ספֿאן זייט דוא ליבט ורייון פֿין . זאגט איך
וואז דאז ווינן זאל זיין . אוני וואז עז ביטויט . אוב עז אייך אז זער גירייט . דאז
איר האט ור זויאט אז פֿיל קומפייטטי . וואלט איר איר איינם צו לון ווען . זו וויל
איך אויך אייניט זיגן ביזונדר . דיא ורויא זגט איך נעמט גרוס וואונדר . דאז
איך ניט שטירב פֿור גרוסן לאד . ווען איך שווער אייך ביא איינים אד .
ווען איך אויך טיערט הויר זינגן . איין גאויר קאן איך קויס ביצווינגן . אוני עז
אייכן איך איך ניט אוין האלטן קאן . ווען איר איך זיכר מאכט גידענקן דראן .
אן איינם אייל דען איך נון פֿור לארן הון . דער האט גלייך אז איר גיטאן . ער
האט גלייך אז איר איין שטיק גיהאט . איר אוני אייני קינדר מז איבין שאט .
דאז איך אין אזו ייעמרליך הון פֿור לארן . ער האט דיא אור שאטן אורן .
אוני איין טוינן לנגן שוונץ . אווי אן דז זעלבין לאר גין . מאכט איר איך זיכר
גידענקן . ליידר איר איך אויכט איך חאל טרענקן . פֿון גרוסן לייד דז איך הן
אין אייניק הערצן . איך וויל . אויך דא שטנקן צוויא לאנגי קערצן . אוני לאשט
גיארט אויער זינגן אן שטין . אדר איר מאכט איך ווייגן אין . אוני אוש איין
מיל קלאגן . דער ספֿאן וואורד דא איין שפוט אין אידראנש אויגן . ני זייטן
אל אז איין אייל האט ער שטיק . אידראן גינג דא פֿון איק . דא ביטטונד דער
ספֿאן אין גרושר שנד . דז טעט איק וויא אוני אנד . קיין זינגן ער זיך אין אן
נם וויל ער זאך דז עז איק ניט וואל אן צאם .

דאז ביא שפיל איז נון גלייך אז דאז ערשט איז גיוועזן . דאז איר האט
פֿור דיזם גילזן :
איין גרושר ליב פֿורכֿנום איז יין גיטאלט . דער לוייפֿט דורך איין גרויזן
טוינן וואלד :



ז ה ג ב אין

אין לִיב אײן שטרקיר אוּנ אײן יונגר׳ דער בילזוואנג דער גרוש הונגר ·
דאז ער דא הין לִיף באלד · אין אײן גרושן גרוינן וואלד · אוב ער זיין
שפייז אולֿט גיהאבן · אוּנ ער אז ער בינאן צו דראבן · ער ווארד ער פֿור הונגר
אונמעכטיג אוּנ זר אירט · אז אײנר דער זיך פֿון ווטגן ורליירט · אוּנ אז ער נון
אין וואלד אום ליף · דא שטאך ער זיך אין אײן שפוּם זטיף׳ דער דארן פֿויר
וועלט אים זיין שפוּט׳ דא הרצו וואוסט ער קיין בוּט · וומן דער דארן
שטעקיט אים אזו זער דינן · דזבלוט בינאן אים הירויז צו רינן · דרוּם קונט
ער ניט טון קיין טריטן · אים העט טט גיטון אײן שפֿערד דאז ער הטט גיריטן ·
דוך קאם אים דא אין זיין מוש · דאז ער גידוכֿט וואז אים וואז גוט · אוּנ וואז
אים נוין וואז גיוועזן׳ דאז ער אויכֿט גינעזן · דא לערנט אים דיא נטויאר׳ דא
ער גין זאל צו איינם שוויאר׳ אוּנ דא אין זאך דער שוויאר פֿון פֿערן · ער וואר
גיפֿלוהן גערן · דער ליב איילט דא צו אים גר באלד · גר ורוינטליך ער זיך גינג
אים דא שטאלטראז וואז נון דער הירט גר ורוא · דער ליב וויז אים דיא קלוא ·
אוּנ דען שפוּם גר זער ער פֿון אים רעקיט · דא דער דארן אינן שטעקיט ·
דער הירט מערקט וואל דאז ער וואז גיטאנט · גר באלד מאכֿט ער אין ווידר
גיזונד · ער צוך אים אויז דען דורן · דער אים אין שפוּם הט גיטאורן ·

אלהיא דער הירט דעם ליבן דען דורן אויז ציכֿט · אוּן דער ליב אין
גינויא אן זיכֿט ׃



דא דאז נון וואר גישעהן · דער ליב וואר אין גנטייא אן זעהן · דו ער אין
מן וואל דער קונס · אוב ער אין אײן אנדר אולט שפֿגעדר · דו ער אים
אויכֿט פֿויר געלטן רזאלט׳ דאז דיבֿט אים דער ליב אין זיינם מוּטח׳ דא איט
דער

דער ליב פֿון דאנן טיר. דער הירט גינג נאך דא הין מיט פֿריד. דא ער נון זיין
שוף האט גלושן. דער זעלביג הירט ספֿאנג נון בעלה צו סטוטן. אלז וואז ער
צוואַרט אן קאם. דז שטאל ער אום נאך. דא מיט ספֿאנג ער זיך צו דער
בערן. וואז ער ניוארט קונט דר בערן. ספֿעדרר קויא אום קאלבר. אום
וואז דא ניט קוש גן זעלבר. ער פֿינגר וואל מיט איך טרוג. וואז ער נוארט
אויכֿט טון מיט פֿאג. דז טריב ער נון אן פֿיל מעניכֿי יאר. ער גינג איך אייבל אויז
ווער. ער וואר אלדא צו פֿורכֿטן גספֿאנגן אן איינם טגן וואלט מאן אין
האבן גיהאנגן. אודר וואלט איך אב גשניטן האבן איין אור. דא לאג ער טן
גפֿאנגן איין גנץ יאר. נון וואז צו פֿורכֿטן פֿיר יארן דער זיטן. דז זיא אל
יאר טך גיטנריטן. אום זיכן אלי יאר איין גרושן ליבן. ווען ער זיך נויארט
אן אין טעט ספֿוינגן. אום וועד אין דער ווישט גוויש דרייא הונדרט ספֿונד.
דא ריטן זיא אבר אויז צו דער זעלבן שטונד. אום זיכן גלייך דען ליבן דער דען
זארן וואז אין ספֿום גוועזן. דא איר פֿאר דער פֿון האבן גלעזן. ער שפראכֿן
וויא איז דער ליב אזו פֿיין. וויא באלד טעטן זיא אין אין איין גניטר איין-
דא אין גינג דער ארוק ליב. צו טרייאן אום צו ברואן. טן וואלטן זיא דעם
הירט זיין לעבן האבן גנומן. אז ער טן פֿיר וואלט האט דען טוט. זא וואורדן
זיא נון זיצן צו רוט. אום וואודרן אלי איינו גר עבן. די מינטענצייה וואר גר באלד
געבן. אן זאלט אין טאיטן אין איין. אום זאלט דען ליבן מיט ספייזן. דז ער
אין זאלט עטין. דוך האט דער ליב ניט ור געסין. דאז גשא דז ער האט מיט
איך בינאכֿן. וויא וואל ער אין ניט האט גיזעהן אין לאנגן. דעטליכֿט
גידוכֿט ערז אין זיין הערצן. וויא ער איך האט גיהאלפֿן אויז שמערצן.
אום אויז גרושר נוט. דער הירט איינט ער ששט ליידן דען
טוט. דא קאם דער ליב צו איך אויף דער זעלבין
שטונד. אום קושט איך פֿיר זיינם מונד. ער
טעט איך זיבר קיין לייד. דא טריב דער
הירט גרושי פֿרייד: סליק.

אלהיא איז דער הירט איך גנאסער גפֿאנגן. אום דער ליב וואז פֿרינטליך
צו איך גנגן.



אל דיא לייט די דר קאאן · גרוש וואונדר זי דאז נאאן . וואז דא מוכֿט
זיין דאז וועזן . דז דער הירט פֿון ליבן וואז גנעזן · גרויסר וואונדר
ווער עש אין גזעהן · זיא ורעגטן וויא איך וואז גשעהן דז דער ליב איך ניטש האט
גיטון · אוב ער פֿון גאט האט פֿויר דינט איין זוליכֿן לון · אדר אוך דיא לייט · ער
זאגט איך וויל אייך זאגן וואז דז ביטויט · דיזאך איך אייך גר לייכֿט בישאד ·
ווארום ער איר טוט קיין לייד : וועלן איך וואל אוך אין פֿויר דינט הון · דז ער
מיט איר בינגיט איין זוליכֿן לון . דז ער איר גינג אין וואלד נאך . איך איך איין
דארן אויז זיין פֿפֿוס צוך · דער אין האט זער גיוואנט · וויא באלד מאכֿט איך
אין גיזונד . דיא זעלביג ורוינטשאפֿט האט ער מיר איצאדר גידוכֿט . דא מן מיך
הט צו איך אין דז גניטער גיברוכֿט . דא האט ער מיכֿט מאכֿן גניטן . דא זגטן
דיא לויט מן זאלט אין אויך שליסן · דען הירטן אומ דען ליבן אך לוסן גין . דיא
וויל דז ער דיא גרוש ורייטשאפֿט האט גיטון · מיט פֿיל פֿרייד טריב דער הירט
אלדא · אונ דער ליב וואז אייך דרעכֿט פֿרויא · דא גינגן דא הין אירז וועג · אן
מאכֿט פֿון אין פֿיל שפרוך אונ זעג · דאז וואונדר הטן גזעהן ורויאן אונ מאנן ·
אנג טירן זי זיך איין מישליכֿר פֿון דאנן :

דאז בייא שפיל איז נון ניט נויא · אן עטליכֿן דער דא איז גטרויא · צו איינם
דער איך האט גוטז גיטון · דעם גיבט ער איין גוטן לון · אונ גר וואל ער אין ווידר
בילאנט . דיא טרויקייט דיא אלט . דז ער איך האט גיהאלפֿן אויז גרוסר נוט .
וואל דעם דער איין גטרייא הערץ האט . אונ שטעטגליכֿן אן דאז גוטז ער
גידענקט · אז אונז נון דאז בייא שפיל ברינגט · וויא דער ליב האט דען הירטן דז
גוטז גידוכֿט . דא מאן אין איך גניטר האט גיברוכֿט . אזו זאל אך זיין איין
איטליכֿר מאן ורום אונ בידר · זא מאג מן איך דינן זיכֿרהייט ווידר :

איין

איין קרוא אימט זיך גן איינר פפֿאון צו הופֿן נוך׳



מאן לערנט דאז בֿון איינר קרואן׳ וויא זער זיא מיד דיא פפֿואן׳ אונ אירן
שטאלצן גנג׳ דאז טריב זיא אן גר לנג. פֿיל מענכֿן איבין טאגן׳ דז זיא
פפֿאוגן דער פפֿואן טך צו טרעטן׳ זיא האט זיא אייך זער גנבעטן׳
זיא זאלט איר אאבר וויזן׳ אירן הוימטן טריט דען לייזן. זי טריב עז נון אן
דן מענכֿי נייט׳ רז זיא גינגבייא איר אן אירר זייט׳ אום דא זיא הוב אן צו גין
דער פפֿואן זיט׳ דא איט פֿויר גאט זיא אירן טריט. אז זיא אל אזו פפֿאוגן ט
גין׳ דען קונט זיא אויך ניט אין. דרום אומט זי זיך אן צמאן צו
דוספֿן׳ אום איט דען פפֿויטן אויבר זיך צו טופֿן:
איט גרוסן און גבעדר. צו הוספֿן
אדן דער ערד׳ גייך אז
איין פראם אויך:
דעם
גראז׳ זר ווארזן איך אויך רז יי זי קיין גנגפֿון אין בירן גירוכט,
זיא זאלט טון וואז איר דיא נטואר ניט ברוכט. אום
וואז אן גנבדן, אום דרום האט זיא
איינם איט דעם אנדרן
פֿירלארן:

[illegible]

קוא בוך·

פון וואלאן· דא וויל איך איין אנדר ביישפיל היבן אן: אלהיא איין הענן אוס איין האן. דער האן וואז דער הענן מאן:



איין האן צו דער הענן קאט. איר האבן אלדא נויאן טרייד. נון האברן
נאך קארן· בלייבן איר היא דא זיינן איר פֿיר יארן. חען איר יוא
נויאר צו עשין האבן. וואל אויך איר הען דר פֿון טראבן· אין איין שוין דארף
צו איינם פֿויאר. אלדא דא הערט אלז אהנר לעבן ניט זויאר. חען איר נויארט
קומן אין דיא פֿויאר· זו ווערט אונז דז קארן ניט זיין טויאר. איר אלזו וואלכין טז
דר קאפֿין. וואל אויך לאט אוים דר פֿון לופֿן. אין דין הויז וועלן איר ניט לענגר
בלייבן· אונזר וויל וועלן איר דארט פֿיר טרייבן· אין דען דארף ביים אונזרן
אנדרן געזעלן· איין גוטי הערבין וועלן איר אונז בישטעלן. דא ליפֿן זיא אלי באר
דער פֿון. דער האן אונ דאז הון. ביז דאז זיא צו דעם פֿויארן קאמן. זיא אט אז
דא דען זויאן· דא דער פֿויאר טיארט ביקומט צו דרעטן. ווא באלד בינוגטן
זיא איט איק צו עשין· איק שניט אונ אויך איק לעין. גלייך אז וועטרן זיא הויז
הויכיר געטען· זיא אשן אונ טרנקן אלדא דז בעסט. דא מאכט די הענן אלדא
איין כמט· זיבן יונגן הויליך ברוטט זיא אוין. אונ מאכט אך איין הויטלן
אונ איינס הויז· דא זי נון אל דרמטר ווארן. זיא קלויבט פֿיל דעז קארן. אונ
בליט דיא יאגן איט אירם אונד. דר וארטן דז זיא איט אירי הויליך נאלטן
בלייבן וריש אונ געזונד. אונ איינים דז ואר נורבך קרנק· אן איינם פֿפֿוס
פֿו הנק· זי לופֿן דא אוט אין דעם פֿויארן הב. אונ אשן פֿייא זיינשוף.
דער הב וואזלנגאונ ברייט. זי טריבן דאז אן דען לען זאר לייט. ביז טיר
אן דען וויטער הין אן. צו זיינן קינדן זאגט דער האן· איר וועלן ניט לענגר היא
בלייבן פֿיר קטוט. איר חלן ווידר היים צו אונזרם געזעלט. אונ אין אונזרן
הויז וואו איר פֿפֿאר זענן געוועזן· איין איטליכם זאל איין מהר איט איק לזין.

דאז

דאז איך ניט היים קומן זער · אויך זאל ער ניט פראגן צו מאר . דא ער מויכט
זיהן טעט עז ניט · נון קאנט גארט איינים דש · איטליכט נאך איין עהר איך
וויל . אונ דז קרנק הוינלן וואז צו פיל . עז בליב לער · וון דער לאפט וואז איך
צו שווער · דא גינגן זיא היין דורך דען וואלד : וויא גשאך עז אזו באלד , דז
זיא דער פפוקס וואז שמעקין · ער ווארטט אויף זיא ביא דער העקין . אונ
אייליט אין גר בלד נוך · נוך דעם הוינרן וואר אים גר גוך · ער איינס ז׳ יוא אל צו
האבן · אלהיא בינגט ער אין נוך ט דראבן ·

אלהיא איז דער האן אונ דיא העטן אונ דער הוינליך פיל : אונ דער פפוקס
וויפיל דא הר אויז צו דיזם ציל :

און דא דאז דער האן דער זאך · צו זיינן קינדרן ער דא שפראך · צו
פליהן איז עז צייט · וועו איר זיינן צו שואך צום שטרייט · איר
אין באלד לאפן . אדר דער פפוקס ווערט אויך איין שטרעל קויאפן · אויער
קיינם בלייב ניט דאהיטן · דאז ער אויך ניט קאן פפינדן · צו פליהן וואר אין
גר גוך . דער פפוקס אייליט אין באלד נאך · דא בליב נון דא היטן דז לאך .
דער פפוקס באלד צו איך קאם · ער זגט דו זאלסט איר באלד זגן . וואז דייני
גיזעלן דא טראגן . אין אירדן אונד . עז זייט דאז טוא איך אויך ניבר קומט . ויפדן
אייטל פפויקט טוועלן . דא איט ווילפן זי אזו גר ביהענן · זיא האבן זי דען
פפויקטן איט גיוואלט אויז גריסן . אונ איט אירן שנעבל אב גביסן · דא זייט
דער פפוקס . וואן אויף לוקס · ווארום האסטו דען קיין . אונ ווארום גיסטו
אוין . עז זיים דיא ווארהט וויל איך אויך זגן גלן : איך האן גוואלט היא אויף
אויערן סוונץ : דער איז איר נון גלייך צו אייניס טייל גיפאלן . פון דען אנדרן
שווענץ אלין · אונ דא דאז דער פוקס דר הורט · זיא באלד טראט ער אויף
4 ד א אין

קויא בוך ·

איין ווארט · ער גידולט רי ניך ווען איך ניט בייטין . נאט זאן איך זעלבשט
בילייטין . פֿיר דען בוזן הון . זיא כאלד מאכט זיך דער בוקט דער פֿון ;
סליק סליק סליק ·

דז בייא שפיל איז פֿרלט אויף אמנכם מאן . דער נאך זעלבן נאך שטרייטן קאן ·
טיאכט איט זיינם רידן טוט גווינן : אונטר דען בוזן צו אנטרן · אונ איט
זיינם וויטהאט קומט דער פֿון : אז דא איז ניטעהן דען דאוינן הון : אונ אויז
איר נויט ; אז אזהיא דז היגקידינג הוינן גיטון האט : דרום זאג איך
דאש און איר גיפֿלדט ; דאז דיא וויזהט איז בעסיר ווידר איין גוטא סווערט :
דרום זיך זונאונ אערק : עז זינט כט אזט אן דער שטערק . נויארט דער זיך
דער גוט : אונ אך איט איינם ורייאן גוטן מוט · אונ אויך איט קלוגן זינן : קאן
אן אזי שטרייט גווינן ·

אזהיא איז איין שטט אויז . אונ איין גרוס הויז .



איין שטט אויז : גיום אין איינם הויז . איר וואר אז וואז אז איינם
בויגן גריכט אין לויז . איס ווינטר וועזן און דיא שטוב האט ויזהאנט
הינטר דעם אובן זי דראזט · אונ אזנכר לייא גוטי שפייזי דא אט . וואזיש
נויארט איט אירן ציגן קונט נאגן . איין טאג האט זיא פֿויר איין גאכן וואזייר
זגן . וויא אויך דעם זעלד אויך אנדרי אויז ווערן : דיזי אך קוזטן צינצדן-
אונ וויא זי וויל גוטי אדלייא שפייז העטן · זיא זגט איך וויל איבט אך איין אויש
נעמן . אונ וויל אירר שפייז אויך פֿויר וכן : עז זיין זרייליך אייטיל בועכ
קכן ·

קוזן. דא הין גינגיא כון גר באלד. אין איין גרינן וואלד. אין דעם וואלד
גינגיא גר זן אום: דורך דער וייט אונ אויך דורך דער קרום. דו זיא
בייא ניאט קונט קיין הערברינג פינדן. דא רוכט זי ווא דארטן אונטר איין
לינדן: האט איין שלאף אויז גינומט. זי כון ניט אנדרש טען דוידי בלעטיר
איסט. בון ווירבער בלעטר אונ אויך אבלין. דער שטט אויז מאלט זיא דר
איט סאייבלן: זיא זגט איר זייט איר גר איין ליבר גסט. פון דער דויד שפייז
דא איך נון לאנג פון האן גינאשט. וויל איך אויך אך דער פון געבן. איר זאלט
זיבר האן איט איר לעבן. בון דען אידלן גוטר שפייז. דיא שטט אויז דיא זייט
דן ביסט זיבר ניט צו וויז. דו דו כון אזו לנג אין דען וואלד ביסט גיגעסן. אונ האסט
אנדרז ניסט וועז דוירי בלעטר צו עסין. דיזר שפייז דיא אויבט איך צו מאלט ניט.
אונ וואלסטו קואן איט: זו וואלט איך דיך פירן דא דא גוטי שפייז איז גר וואל
ויל. מאן בעטר וועט דיא דאינגן בירן שטיל: אונ דיא בלעטר די דוירן. קום
נויערט איט איר זו וויל איך דיך פירן. אין איין הערברינג די איז גר גוטא. דא
וועלן איר האבן איין גוטן אוט. אונ גוטי שפייז וויל איך דיר געבן. דז ווערט
דיר דר פרישן דיין לעבן. זיא איז שון גיזוטן אונ גיברוטן. די וועלד אויז זגט
דו האסט איר רעכט גירוטן. איך וויל נון וואגן דיינם גוטן רוט. אונ געבסטו
איר נויארט ווין אונ ברוט. דוך וויל איכש גערן טון. אלזו גינגן זיא אלי בייד
דך פון: סליק.

אהיא גינגן די צוואו אויז אז די גוטי גיזעלן. אין גוטי הערברינג וואלטן זי
זיך בישטעלן.



אין ב ר ש ש

קויא בוך׳

אין הויז קאאן וויא אליבייד. דא ונדן זי דיא ספייז גלייך בירייט. זי
שטונדן אלדא פור אין איק דעק שנק. די וועלד אויז זגט טן האב דו
אויאדר דאנק. דז דו איר אזו טרוליך גירוטן האסט. נון וועלין איר מאכֿן
איין פאסט׳ איר בידארפֿן צו ווארניט ויל קאכֿין. דיא שטט אויז דיא זייט
וואז הון איך דיר פֿור שפראכֿן. וויא דו ווייסט ניט וואז דא איז גוט. נון הויא
הין איר חעלן האבן איין גשן מוטא. איר וועלן ניטט לאסן אויבר בלייבן. טעטר
ויל אונז מכֿן הין וועקן טרייבן. איר וועלן אונז גר וואל לאסן זיין. אונו אין דעק
דא קם דער בעל הבית הין איין. דיא אויז הוירט ער אין דעם שנק נאגן. גר
באלד וואלט ער זיא צו טוט שלגן. איין גרוסן שטעקן ער דא נם. אונו צו דעק
שנק ער דא קם׳ אונו דא ער דיא אויז אלי בייד זך זיצן. וויא גר בלד בינונט
ער זער אויף זיא צו שמייזן. ער שלוג אויף זיא מיט גנצר קראפֿט. דיא שטט
אויז האט דעניכֿט דעז איר גישפֿט: אונו האט זיך גלייך גנץ זאט געסין׳ זי
האוטט אויך וואל וואז זי ור ורגיזעסן. איך לוך וואוטט זי גר באלד צו שפֿינדן.
וואו עז שטעקט דארט הינטן. אוט גר בלד זיא דריין שלוך׳ דיא וועלד אויז איר
אוייך נוך לוף: דוך קונט זיא ניט גר וואל דען וועג. אונו דרום אויטט זיא איין
נעאן ויל בויזר שלעג׳ דער מאן אייליט איר גר בלד נאך׳ וויא קוייק זיא איק
אטפֿלוך. דאך האט זיא ויל מעכֿטיגי שלעג איין גינומן. זיא וואוטט ניט וואו איר
גיזעלן ווער הין קומן. זי זוכֿט זיא גר באלד. ויל ליבר ווער זיא גיווען אין דען
גרוינן וואלד: זי אלדא שטונד אין גרוסר זארגן. זי זייט וואו האט זיך נון איין
גיזעל הין ור בורגן. דז איך זי ניט שפֿינדן קאן. איך פֿוירכֿט איך זער פֿויר
דען בויזן מאן. איר הערץ וואז איר ביטרויבט גר זער. זי זוכֿט הין זיא
אוכֿט הער. ביז צום לעצטן ואנד זי זיא דא שטעקן אין אירט לוך. זי
זייט דו אלר ליבסט גספֿילי אין. וויא האסטו דיך הריין׳ אין דיזט לוך
גשטוטן.׳ אונו האסט איך אליין גילאסן. אין אזו גרוסן נוטן׳ דער בויז מאן
האט איך וועלן טויטן. גר אויבל ער איז איר דר גנגן. קיין געסט זך איך
אזו אין אנטפֿאנגן. ער האט גר זער אויף איך גישלאגן. אין אלי אייני
טאגן. איז אירז קיין זוילכֿט ווידר שפֿארן. איך גיטרוייא איך מאל צו
ביווערן׳ איך האף דער מאן זאל איך ניט אין שטרופֿן. איך וויל אויף גנצר
הויט שלופֿן. אונו מיט דען בלעטרן וויל איך איך וואל צו דעקן. איין
שפייז ווערט איר פֿיל באז שמעקן׳ פֿון איינוט דוירן בלאט. שט איך איך
וואל זט. אונו גר וואל עז איר שמעקט. דז איך נויארט ניאלן דר שרעקט.
אונו דא איך שט אין איינר רוא. ווען איך היא עם איין גנצי קוא. דוך
געב עז איר קיין ורייד׳ די שטט אויז זגט בייא איינט אוד׳ דו ועגסט
איר וואל דרום גלאבן. דז נינכֿט וויל שטרייך האבן. דוך ויל איכֿט געזן
אלז וואגן. ווען אין דיזט הויז בין איך ווארן אויף גילעגן׳ אונו דא איך
זען אל איין שלטרן גיזעסן׳ ויל געטי שפייז הון איך אויפֿט פֿין געסין.
אונו דו

אונ׳ זו ווען דו נויארט דען בוזן מאן זיכט . דא אכט דז דו באלד
ווייכשט . אונ׳ לויף נויארט באלד אונ׳ גריך . אונ׳ אז איין הירש דער פֿון
ספרינגט . דז ער דיך ניט ווארד דר קראגין : אונ׳ הוט דיך אויך פֿור
דיא קאצין : זיא האבן איין גרוסן לנגן בארט : דו ליבי גשפיל נארט :
דא וואכן איך דיך איט נייטן . דו מאנשט דיך וואל פֿור אין בויטן ׳ דז
זי דיך ניט שוזן דר לקן . אונ׳ זיך דאז דו ניט ווערשט גיפֿנגן ׳ אין איין
הויזלן דז איז די אויז פֿאל ׳ זי זייט דיין שפייז איז ביטר אז איין גל . אונ׳
ווייך עז דאך אייטיל אנדרי אלך : זא זיין איר ויל ליבר דיא טילך : פֿון
דיין אייפֿיל אונ׳ פֿון דען בירן : דא הרזאן קאן איך ניסט פֿור לירן ׳ איך
בידארף איך ניט אוק איין האר צו ביוארגן . אונ׳ אוב איר דער אירט ניט
וואלט בארגן . ווען ניאכן הייסט איר ניסט דרוק אן ׳ איך פֿירכט איך
אך ניט פֿור דען בוזן מאן : אונ׳ פֿור דען נאדיגן קאצין . וואז אנגסט
איר נויערט אז ויל פֿור שוואלן . דז איך נון ביא דיר בליב . אן זאל איך
ניט אין אויז שלאגן אז איין דיב . איך וויל נויארט היים ווידר צו הויז . דא
אינן הון איך דער קיין גרויז . אונ׳ ניאכן טוט איר צו אול אן קיין אינפאץ .
אויך פֿירכט איך איך ניט פֿור קיינר קאץ : נוך פֿור שווערט
נאך פֿור מעסיר ׳ ויא וואל איז איין הערברינג פֿיל בעסיר .
דרוק וויל איך דיינר שפייז ניט אין בינגערן : גוט ווערט
איר וואל אנדרי ביטערן ׳ אויך דארף איך ניט
זארגן . אויף אונגליק אונ׳ אויף שלינגן . נון
וואל אן דז דיך גוט גיזעגן . אונ׳ זאל
דיך ביהויטן אונ׳ ביוארן : איך
וויל גלייך ווידר דר פֿון
פֿארן . זאג איר
נויארט
ברכת כוהנים נוך . דיא וואלד אויז מורא ווידר
היים צוך :

אלהיא צילט דיא פֿפֿעלר אויז דער פֿון ׳ אונ׳ ריא משה אויז
ויל איר לויה טון ׳

קויא בוך·



דאז בייא שפיל חיל איך רעאן. דאז איינר מאג ויל ליבר כלאן. מיט ליבנר איין ווינג. ווידר שפייז פון איינם קוינג. מיט יאמר אומ נוט· איזאל מן טעין איין שטויק הערטברוט· אוס אויך אז אונז איין בייא שפיל ביטייד: עז איז בעסר איין ווינג מיט ליב אז פיל מיט לייד· אומ דרום זג איך דז און גילוגן. דז איינר ניט זאל צין חיות וואגן. אומ זיל אומ לייב זאל ער ניט אין סכנה טון: אום איין גיבראטן הון. אומ אויך אום קייגר לייא שפייז: זאל ער זין טנגן אויף דעם אייז: ווען עז אויכט אים נאך לייד ווערן. דרום איז עז זער בעסר זיך צו גינערן· מיט אויף ריכטן זאכן· אומ האט ער שון ניט ויל צו ברוטן אדר צו באכן· דעניכט זאל ער טעין שאז ער מאג גיהאבן· דאז אויכט איר איר וואל גלאבן· איינר זאל אי איין יונג ווייב אומ הויפט נעאן. ווען איין אלטי דידא מאכט דען מאן פויר שעאן:

אוהי איז איין ליב קרנק וויל שטערבן פיר. צו אים קומן צו ליבן
אלי מילדי טיר.

איין



איין אלטר ליב וואז קרנק גר זער׳ דער טוט וואז אים ניט פער׳
ער וואז נוהנט דען טוט אז דען לעבן׳ דז האטן נון פויר נויען
גר עבן. דיא טיר אונ אלז דז ויך׳ זיא קאמן אלז דהר צו צו דעם זעלבין גליך׳
ני ווכן אודהר אל גמיין׳ דיא גרושי אונ אויך דיא קליין. זי זימן אלז שטין
אירי ווידי. איינר קייט אים צו ליב דר אנדר צו לייד׳ איינר קם דען ליב
צו האלן: דער אנדר נאך זיינם טוט דיא ערב צו טאלן. איינר קם אים צו
ערין: דר אנדר קאם צו זעהן וואז נוך זיינם טוט וואורד אויז דעם קויניג רייך
ווערן: דאז גלויך וואז אלזא גרוש׳ דער ליב וואז קרנק זער און מוט: ער לג
דא גר אין גרושר נוט׳ אן קונט קיין פרויבן אוב ער וואר לעבדיג אודר טוט׳
דז דער הירץ מיט זיינן הירנרן אין שטיש. אונ דער בוקש מיט זייני צען אין
ביס דער וואלף מונגאין מיט זיינם טוולן: עטליכי זגטן שטירב ער נוארט גנץ. דז
איר אין נוארט צו טוט אונ גטן שלאגן׳ ויא גר זער בינוגט דער ליב צו קלאגן׳
דא ער צו אים געלברט קאם. ער גרוכט וויא בין איך גווארדן אזו לם. דז
זיא קומן צו איר און אלי זארגן׳ דיויך פאר האבן פויר איר באירגן׳ אום
זיין אלז ור אונטר איר גווזן. אך ווער איך נויערט ווידר גנזן. איך וואלט
זאל איכם ווידר פויר גלטן. די איר ווארן אלז געלטן. אונטר אייני אוינג ווארן
קואן. זיא האבן זיך נון הערטפט אויבר איר אן גנואן. אום דר פון אזו איך
לידין פיין. וואז זיין נון דיא דינר איין. דיא איר ווארן נון צו אליר צייט
בירייט. דען ורייט קעטאן נואורט אין לייד׳ וועלן ער אים דיא ורזיטשפט
מוט פיין: וואז זיין טון אלי דינר איין. זי הון איך גלייך אין נוטן גלוטן.. אום
חלון איך געלבט צו שטוטן: זי זיין איר אלז צו ספייט גווארן. אונטר
אינבין

קוא בוך ׃

אין בין איך גאלן פֿיר לאדן ׃ דוך מוז איכֿם ליידן ביז אויף איין ציל . מז לנג
אז מוז קֿט איל י אל די ווייל דז מז קֿט האט געבן . ווידר אין וויל איך ניט שטרבן ׃
מר ליידט אזו לאנג אז מז גמז ווילן וואז ׃ ביז צו לעצטן מר ליידר ווידר גינאז ׃
סליק סליק .

דאז בייא שפיל איז נון גירעט . אוף אלנכֿן דער דא ספֿעלט צו בלט . אין
קרנהט אוז אין ארמוט ׃ כיאנט טוט איך דען קיין גוטא ׃ אוז כיאן אין זיינר
בינערט ׃ זייני ורוינט אל צו פֿיינט ווערן פֿיר קערט ׃ אבר דער דייך האט פֿיל
ורייגד אוט גוטי גיזעלין . די זיך אל ורייגטליך גיגן איס שטעלין . אוז קיינר
איינט איט איס דעכיכֿט איט טרויאן ׃ אויף איין זויך אונגליוק טוט קיינר בויאן ׃
מוך דיא אלטן ניך דיא נויאן ׃ ניך דיא קלייני נאך דיא גרוטן ׃ דרומן זאל זיך
מיאלן דרוף פֿיר לוטן ׃ אוז זאל מבן אטרקן אוז זעהן ׃ וויא דעמן ליבן איז
אלהיא געטהן ׃ דז איס פֿון זיינן ורייגדן ביסטונד איס קיין . דרומן איז קיין
בעשר ורייגד אז קֿט אליין ׃ סליק .

אלהיא איז איין אלטר אוילר אוז דרייא זון . איין אלטן אייל לאסט
מר אין .



אין אלטר אוילר וואלט איינז שטערבן . זיינן זון ליס ער דא איינן איגל
זאלטן זיא טרבן . נון זאל אן זייא דעק וויא דעם זייא ׃ דער ווערן
וואדן דרייא . דען אייגל מר אין ליס . אוז דיזי דיך ער זי היש . ער זייט איר
זאלט נון טון מאז איך אויך זג . איטליכֿר זאל מיטן דבן אייל אין טג . אוז מז זאל
אג היבן אן דען גרוטן . נון זאל אן דן איגל וויל איך אויך דא לוטן . דא איך אז
ונגדריך הב גריטן . אוז ליבי קינדר איך של אויך זער ביטן . דז איר אין אויך
לאסט

גיפֿאנגן אין . דען אלזו שפעטן איז אל מיין . דער וואלף האט דיא
זאך צו דער מרן צטראגן . איך וואלט אין גיט שטופֿן נאך שלאגן . אבר וואלט
איך צו וואלט קיינר טון . נון וואל אן דען איזל וואס איך אויך כן . אונ
אבֿנט דא איר איין צואר חלט . דא אונ פֿויר שיר דער ארוק מיולר פֿון דיזר
וואלט : אבר דא פֿון טוט וואר דער גאז מאן . דער פֿלש נאך זיך דיט שרייט
אן . ער לינט אין אויף מאנבֿי וואך . אונ טריב אין גר יטעמרליך דורך דען
דרעק . ער גירוּפֿט איך וויל אין כוטן מיט דיא וויל דאז איך אין האב . דוך ער
אים וועטנצו טשין נאם . דז ער קוים קאם פיהאלטן דז לעבן . ער גידובֿט אויך
אנדרר בקאר מערט אים וואל גבן : ווען ער פֿויר אשן צו באז . ער האט ויל
ראבן מאן גראז . און צו מורגנט ורנא ברעכֿט ער אין דען ברודר האט ' ער
וואר גר טמאהליך בשימן אונ פֿול מיט לאם . ער קוינט קוים אויף זיין פֿיס
שטין : רפֿיכֿט אווסט ער ערביטן אין : ער אוסט דען גאנן טאג אקרן אונ
דרעשן ' ער גאב אים אויך וויניג צו עסין ווען ער וואלט יוא אך האבן גשפארט .
ער גידובֿט אין פֿלצער ברודר הט אין וואל אויז גיווארט · ער טעט אים אים ערבית
גר גרוס . גר דען גאנן טאג און מוס . אונ דא דער אובנט נון קאם ' דער יונג
ברודר אייך דען איזל נם ' ער זעט איך זאל אין יוא אך כויצן איינטויל ' גר באלד
נאם ער אויך איין זאל . אונ שפאנט אין איין אין פֿלוג . אונ איין גרושן לאסט
דער אאט נון גרוש אונ פוטער גינוג ' דען ארמן איזל טרייב ער כון גרזער . ער
גאב אין נון גרושי אורט שלעג ' דער איזל וואז זער מויד אונ טרעג . רטניכֿט
אוסט ער אייך ציהן אין דען קארן ' דז עסין וואלט ער אויך שפארן ' אין וויניג
זין ער אים גידובֿט . דא איך דען איזל הון הייש גיברופֿט . דא איז ער גימולז
ורייליך זט ' פֿויר וואר עז איז צו דיוק אול ניט שאט ' אז אוק איין האר ז וויל
ער דוך האט גנעטן וואר : אונ אוב איך איך צו אול ניט צו עסין גיב . עז איז
רטניכֿט קוים איינן ברוידרן ליב . דז ער אין גיארט טוינט דען מורגנט טאג .
ור וואר איך ניט אל זו פֿויר מאג ' דז איך אינן זאלט דען איזל פֿויר שפיין : ער
בידרפֿט איצונדר אך פֿיר אייין . דז מאן אין נון זאלט בינשלאגן . אונ צו דעם
אובנט דא ער אין אויז שפנט אויז דען וואגן : דא פֿיל דער ארוק איזל דא נידר .
ערשטרעקט פֿון אים אל זיינן גלי דר ' דא וואר נון דער יונגשט ברודר ניט פֿרוא .
צו זיין ברוידרן ליף ער אלדא . אונ זייט צו אין אז איך בין איין פֿרואר יוד ' דער
איזל איז טרויאן רעכֿט אויד . אונ דא זיא דר הארטן דיא בויז מער ' זי דר
שרקן אל גר זער . אונ צו דיק איזל אל דא זי קאמן ' גרוש וואדר עם זי נאמן .
דז ער אזו יימרליך דא לאג : דער פֿלשט ברודר זייט אורגן איז עז דאך איין
טאג . צו דעם איזל ער דו טראט . אונט גר מרויגליך ער אין דא באט , ער
זאלט טיארט אויף שטין ' אונ זולט מיט אים היים גין . ער זייט ליבר איזל שטיא
אויף . איך הון דיר טון בירייט איין ווין זאף ' דער איזל וואלט זיך כן ניט דראן
קערן . ער זייט איך וויל דיך נון בישווערן ' אונ וויל דיר איין הויפֿט ליד זינגן
דטדוא א ה ן ז

קויא בוך·

רם דוא זאלשט פֿלוקש אויף שפּריגן. אונ זאלשט באלד דר פֿון דראבן. איך
וויל דיך וואל מיט קויפּיט לעבין: ער גאב אין וויל דער גוטי ווארט. דער איזל זייך
גימט דראן קורט. דאז שטעט נון דען עולטן ברודר צארן: ער בינגרייף דען איזל
ביים זיין אורן. ער צוך אין הין ער צוך אין הער. דער איזל וואז וואשט צו שווער·
ער זאגט דו ווילשט דיך דוך מיט גוטן ניט אן איך קערן· דיין שטרייטיקייד וויל
איך דיר וואל ביוועדן. ווארט איך וויל דיך וואל אויף וועקן· גר באלד נאם ער
איין גרוסן שטעקן. אונ בינגרייף אין מיט ביידין הענדן. ער שלוג אין אויבר
זיין לענדן. ער שלוג אין מיט וויל איצכֿן שלינגן· דער ארק איזל קונט זיך ניט
רינגן. ער האט אלו ויר בון איס גישטרעקט. דיא אנדרן ברודר זאגטן לוס אין
איצונדר אן גיוועקט. ער אוז שלופֿן היינט דיא נכֿט. ליבר ברודר גיא הין
טיארט אונ אכֿט· דז דו הער ברינגשט צעהן פֿאקין· דאז אין נויארט טראגן
דא הין. אונ דאז מיר אין ליגן אין איין גוט בעט· אונ לוט איס דען רופֿא
מאכֿן איין רינעט. אונ לאט אין באלד אורדינטרן איין אמדזינה· ווען ער
האט נעביך דיא פֿיבֿרה קונטינואה: אונ דרום איז ער ניט גר שטרק. דא הר
צו אויזן איר האבן איין ווינגמארק. דא מיט אויזן איר אין שמירן. אם קוספֿא
אונ אן שטירן· אונ הישן אך ביים דעם תחת. דאז איז גר גוט פֿויר דען
קדחת. אונ ניט נויארט גר ווייבֿרליך דז אן אין ניט טוט וועקן. איר מויז אין
אייך וואל צו דעקן. מיט איינר גרוסן טקייאבֿינה. לייכֿט ווערט איס פֿויר גן
די פֿעבֿרא קונטינואה. ער ווערט נוך וואל גיזונט זיין. מורגן פֿור זון שיין· אונ
צו מורגנש דא דער טאג הער בראך. אי איין ברודר צו דעם אנדרן שפרך:
גר ביטרויבט איז איין מוט. איר וועלן זיהן וואז דר איזל טוט. זי גפֿאנדן דען
איזל אז דא טוט. דא הוב זיך אן גרוס יואר אונ נוט. זיא זייטן אל גימור איס
דער אומבֿטינגנט. אונ וואו איז נון דיא ערב אז. אונ אונזר שפֿאטר גילוסן
האט. איר האבן אונזרז שפֿאטר גיבוט ניט גיהאלטן. דאז האט דער ארוס
איזל אנטגלטן: אונ העטן איר איס נויארט צו עשין געבין· זו ווער ער ורייליך
גיבליבן לעבן. דז ווערן איר אל גיוועשט דר פֿרייט. אי איינר צו דעם אנדרן
זיט. דו האשט דען איזל פֿיר געשין: האשט איס ניט געבן צו
עשין: אבר איך הון אין ניכט לאסן גיברעכֿן: אי
אייניר דען אנדרן דיא שולד גב. זי טרוגן
דאן איזל צו גרב: זיא וויינטן
אונ טרייאנגר
הוך.
זינגטן איס אל קדיש נוך:

סליק סליק סליק.

מהים

אזהיא די צוין פאקין : טראגין דען איזל דא הין ׃



ראו בייא ספיל וויל איך אויך נון וויםן לון : אויך אענכן דער איין
סותפות איט אנדריהאט אונו צו טון : אונו אי איינר אויך דען
אנדרן ור לאסן. פויר וואר אין וויזכן אוטן : ווערט איין דינג בווילך אויז
גיווארט : אז אזהיא דיזי ברוידר דען איזל דאז עםן האטן גישפארט : אונו
דא הר איט האט דער איזל זיין לעבן ורלורן : אייך איז עז איין ספריך ווארט
פויר הונדרט יארן : איט ויל הירם אערט גיווארט אויבל אויז דער טוך׳ דרוק
איך נון איטליכםאענם שטרוף. דה אן ויך אויך ניאנט זאל פויר לאטן אין אלן
שיט ׃ מיארט אויך דען אלם אכטינגן קויט. דער אזדא אל די קריטויאר בטאכן
האט: סליק סליק

איין פויאר צו ציאן איט דעם וועלד אוס ניט. אונו איין טוב איטם איט
אויך וואז ער האט גיזעט ׃

ז ה ב ה אין



אײן מאן גינג אויז האקן אוין אײן אקיר בּרײט׳ דז הון איך אויך פוּיר אײן גנזי וואהר גיזײט. וועך וויר הבּט גוימט אײן וויכט גיטראכט׳ דער גלובּין פויאר וואלט הון אײן גארן גימאכט׳ דא איט וואלט ער הון אל דיא פויגל גפאנגן. וואז ער גוימט ניט הבּט אומגדר לאנגן. אונ וואז ער ניט אוכט דר מטײן. אוין דען האתן צווײן: אונ דא ער יאז קונם דער רײכן: אין דען גארן וואלט ער זיא אל לאכן׳ ווען ער נויארט דרונטער לעגט דיא שפײז׳ דער וואז איך די טוב צו ווײז׳ דא ידען מאן ויאן זאך׳ זו אײן גיוועלט זי דא שפרך. צו אל דיא אנדרן טויבן. איר זולט דען ווײן אל גלויד אוין קלויבן׳ דז איר לעט כען אויבר בלײבן ניכט׳ ווען דער מאן איט זײן גירט. איל פר לרויז מאכן האקן אונ אײן גארן ווייבן. דא איט חיל פר אוז נשאן אויזר לעבן. אויר קײנט ווערט פור איך קוק אנטרינן: איט קלוגהייר אונ איט זינן. זי אל דא אוין דען אקיר קאמן: אונ אטן איך אוין אל דען זויאן. זיא הבּטן איך ניט גילוטן אײן קארן. זיט אויא אונ פרכט הט פר גאנצן זר לארן׳ די טויבן

האטן איך דען זויאן אל גאכן אוין גלעגני׳ דרום וואהרן זי כון אל

פויר איך גינעגן: סויק׳

דאז בּײא שפיל רעט זיך כון איט פפוג׳ אוין אײנס דער דא איז וואל ווייז אונ קלוג׳ אונ וואל מערקן אונ זעהן. וואז דא אויכט פון אײנר זך הר נוך גישעהן. דרוין איז ער כון בּטראכטי קײנר לייא ער ניט ור אכט: וואו ער נויארט אײן שאדן קאן בּיוואהרן. אז אלהיא דיא טויב איט דען גארן. דז זי וואל וואסט וואז דא דר פון אויכט קומן: דרום האט זיא דען זויאן גינומן. דז זי טן אוכט דך פון גינשן, אז איר אלהיא אין בּײא שפיל האבּן גילעגן׳ דרום זאל מן גידענקן

קוּ בוּך׳

גרעלקן׳ אישליבר דא הרן: דז איך נית גיפיכט אז ריאך וואן
סליך׳ סליך׳

אלהיא ראז וואורט אין קפיל אויז: אזו איין קאץ דיוואר
אין האוז:



איין קאץ אוכי ויל אויז. ווארדן אזרא בייא אנדר אין אייגן גהייז. דיא
קאץ די וואר דען אויזן גריגרט וויינס. אז נוך האיט בייא טאגס
ביטיינט׳ גז הט ויכר גשוארט מעכפייאר אוזי טאג. פוגרוסט זיך אזרא דער
אויזן קלאג. אוכי גר אויבל אן ניקן. די קאץ זי אויבר אל זינג. איט אידי
גרוסי מקטן. ווא זער בינונט זי זיך צו בירוטן׳ וויא זיא אויפטן גינטן פויר
דער קאצן. דז זיא ניט אזוגר אויבר צוינג קעם אזו צו פאזן. און אלי גווארנטי
זך׳ בי אונטר דען טאך. קומן ניזיך ניט האלטן: איין טאג זי זיך אל דא
פטאלטן. איינוועך אזרא טאאפן ניאאהן זער ביארגט אין אלי אירן זכן׳
דיא זיא נויטרט דען ספייטשטן. יא. בעגנטן אל צו אנדר צו טרעטן׳ אידי
קרספא זי צו אנדר טטיטן׳ דאז זיא דז רוט וואלטן גינימן׳ וויא זיא דען
ספיינס הפטן געדן פויר טריבן. דא וואז די אסכנה אזו גבליבן. צו גינג דוך
אלז אויז צו לעגט. דא זי לאנגהאטן דאז קהל גיזעגט. אן זאלט דער קאצן אך
האלז הענגן איין סעל׳ די דא קלינגט וויט אום הער. איזן איר נון די זעלבין פטאל
אך האלז היגן. אום דז אן דוך הערט וואו זיא גינג׳ דז אן איר דוך אויבט וויבן.
דז זיא ניט קעם הינטר מערליך צו טלייבן׳ איט אירן גרוס גיסעל. זיא קאפטן
גר באלד איין סויני טעל׳ אוט קאאן גר פרויליך דא הער ט קלינגן׳ אן אירן
באלמאלטן ניזי אזרא הענגן. איט איינס דיקן זייל. דז זי כואר זעלט זיין אוז
גאל׳ דוך טערטס צו נון איר קיינר וואגן. איך זאג אויך דאז און גיזוגן׳ ני
מוסטן

אומטן נאך דרוק לײדן פײן: דרוק דז זיא ניט קונטן אײנגזײן. וועלכי די דא
אן דער קאצן די שטלן וואלט אן העננגן׳ זי קונטן אירן גוטן רוט ניט פֿולן ברעננגן.
אונ קונטן זיך דרוק ניט אײנין׳ דרוק אוינגן זיא וואל נאך דרוק ווײנן. אונ
טרײאן יואר אונ נוט׳ דעז זי ניט קונטן פֿולענדן אירן גוטן רוט. דז גינג אין צו
דנק אוינגן וואל אויש׳ דרוק משט נוך הויטט דעם טאג דיא קאץ
דיא אויז: סליק׳

דאז ביא שפיל אונז נון זיבר ביטויט. אויך אמנכי גוטי לויט. די זיך מיט
אנדר בירוטן׳ זי וועלן צו אנשטרם קומן דען טטן: דז זי מאכן וואל פֿויר
איק צו אנטרינן. אונ וועלן זי זיך דוך גר וואל ביזינן. אײנר וויל דען אנדרן
ניט צו געבן׳ דרוק ורלירן זי אל מיט אנדר איר לעבן. אוייך אז דען אוינן
איז גישעהן. וויא אי אײני דיא אנדר טעט אן זעהן. דא הר פֿון האן איך איין
גלײכנש גינומן. אונ בין מיט אײנם ביא שפיל גיקומן. אויך אײן קהל די דא
ביא אנדר זיצן׳ מיט זינן אונ מיט וויצן. אונ וועלן זי זיך ניט מיט טרויאן מאכן׳
זא קענן זי זיך כוואר רעכט אײנן׳ דרוק מאנגעז אין אויבל אויז גין. וועלן זיא
גולן מענכר ליא אונטר שטין. זו קוינן זי זיך ניט מיט אנדר גלײכן. דיא
ארמן מיט דען רײכן׳ דז איז זיכר גר אויבל גיטון. אז איך אויך
אודרא הון ווימן לון. דארוק איז ויל בעטר זיך צו אײנן. די
גרוטן מיט דען קלײנן. דיא מאכן מיט דען ציאליפֿן
פֿוילגט אונ ורויאן. אונ אל צייט דעלכט
אויך טויאן: סליק סליק.

אײן ליב וואזגר אלט: דאז טז איק דאז לעבן גאלט. אונ אײן וואלף
אונ אײן ספֿוקט׳ די קאמן אויך דער ולוקט. אונ
אויך אנדרי שיר. דריא אדר פֿיר.

אין



אײן ליב אין זיינם טוט בעט לאג. פֿור איין גנצי וואר הייט איך דז זאג.
פֿר וואז קרנק גר זער. צו אים קאם אלדא איין גרוש הער׳ פֿון
אלירלײ טירן אויז דעם וואלד. אל דהר קאמן זיא באלד. אונ וואלטן זעהן וויא
עז אים גינג. גר פֿרײנטליך ער זיא אנטפֿינג׳ זיא זייטן אל גאט זאל אויך ביהויטן
אין אלי אײטרײ זכן׳ אונ זאל אויך באלד געזונד מאכן. דא זײטן זיא צו אים
אל גר. אל דיא טיר דיא דא קאמן אל דהר. איר איטליכם אים איין גוטז יאר
וואנטש. אונ בוויז אן אים זיין קונשט. וואז ער טױגרט וואושט אדר קונט.
אוב זיא אין העטן קוינן מאכן געזונד׳ איר קײנר אים אלדא נישט פֿור העלט.
דוך איר אלר קונשט אן אים פֿעלט. אונ איר אלר גוטר רוט׳ אים וואז אלדא
גר כוהנט דער טוט. די טיר שטונדן אל אין זארגן. דא האט זיך דער
פֿוקס דר וויל פֿור בארגן׳ ער וואלט זעהן יוא וויא דיא זך דוך וואורד
אויז גין. ווען ער פֿורכט זיך זער פֿור דעם וואלפֿן זין. ער וואושט וואל דאז
ער אים גיהײשט וואר׳ דרום וואר ער ניט קומן אל דהר: אונ דא דער
וואלף דעם פֿוקסן ניט זאך. צו דעם ליבן ער דא שפרך. אלר גינידיגשטר
אידלר הער. אוייער גנודן צו געוואלט אונ צו ער׳ זיין נון אל דיא טיר הער
קומן׳ אונ בון דען פֿוקסן האן איך נישט פֿור נומן. ער איז אויך אין
גוט ניט בייא געשטאנדן. דרום וואלט איר אין שיקן אין ורעמדי לנדן. נוך
טריאייקוש גן טורטוזה אין לומבארדיאה. אונ אין קנדיא נוך גוטר אלוויאה׳
דאז מערט אויך נון גלייך רפֿריש קערן. אונ דר פֿון מוישט איר וואל געזונד
ווערן׳ אונ דר צו איז נון גוטא דער פֿוקס. ער לויפֿט גר באר׳ אונ פֿלוקס.
ער העט אויכם וואל באלד געברוכט׳ דער וואלף אין זיין גדוכט: איך
מעדר גר וואל נון פֿון אײנם ויינד גירוכן. דר ווייל איך צו דעם קויניג הון אוז
גישפרעכן׳ אונ וויל דעם דז ער איז ניט קומן: זו ווערט אים באלד זיין

נעבן

קיא בוך

לעבן גילאזן · דאז וויל איך וואל מיט מיינר איינין הנט טון · דער שלאנג שטאך אלדא ניט ווער דער בון . ור בארגן העטר איין הלקן . וויא אבר אורד אלדא זיין הערץ דר שרעקן . דא ער נון שרייא ליד הארט . אוס דיא פויר רעכגליבן ווארט : ער גידוכט אלדא אין זיינם זין . אז וואר איך ווען ור וארן בין . וואז איך איך זיינר ניט דר וועט : אונ דיא אך גר באלד צו קויר דער שפוקט גידוכט אלדא מיט זיינם ליסט : אין איינר קורצן ווייטט · ער זו שוייבן דא קאם . ער גינג גלייך אז וועלר ער האלבר לוס · אונ אז קעם ער גר פון אורן . דא ערשט ער פויר זיינם הערן : אויך זייני קוא וועלר דא נידר . ער זייט איך בין קומן ווידר : איך בין איינר וערי לנר גשולך אוב איך אויך העט קנין שאבן גילעגן : דא האן איך לאנג אויף גיטראכט . איך העט אויך גערן גימאכט · אל מאגפרלוא רפואות : מן ברעגג איך אויך וואז נוטי שמועות : אז איך נון פון דען רופאים הון רער שפרכן : איר זאלט כלל ניט לענגר שפארן . אונ זאלט באלד קומן דער פון . וואז איך אויך וויל הייסן דאז זאלט איר טון · : יא הון נון אל גלייך גיזאגט מיט איינם אוגט . איר קענט נימר וועדן גיזונד . איר מעט אויך דען בירייט . איין הויט פון איים וואלבן צו איינם קלייד · אונ שארוק אגיא איך וועדט אב גישונדן · אונ צו באנדן אויף דער זעלבין שטונדן · דער ליב גיבוט דז אן באלד זאלט טון נוך דען רופאים לשון · אן טך דעם וואלף אלדא אב זיין הויט : ער שרייא גר הוך אויבר לויט · ער זיט אוזי מיינר מירן · ניאן זאלט איך דראן קטרן : אליטן אין שטין נקדיך אונ בלוט . זיין שאנד די וואז גרוס · אונ דאז גישטוט אזו די גרוסי שאנד . דז טעט איך וויא אום אנד . דא איז גינג ער ביטרויבט דער פון · אז ער נון האט ביגערט צו טון . זיינם גוטן גיזעלן . אין איין טיפי גרוב צו וועלן · אזו וואדר ער איך זעלבסט גישון : גוט גאב איך זיין רעכטן לון :

סליק סליק סליק.

דאז בייא שפיל אז איין גלייכנס ברעכנט : אויף איינם דער איך אוגט פרילנק . בויז אויף זיינם גוט גיזעלן . ויא ער איך או כט ליבן אונ שקלן . דרויף שטיט איך זיין זין אונ זיין מוט · וויא ער אין אויבט ברעכן איך ליב אונ . אוך גנאז דען גידענקט ער איך שטעט אין זיינם זין · ער איז אז איין בויזי שפין . באלד בוטהייד אונ גיפט · וויא ער נויארט איין אונגלויק שטיפט . אזו אלז בויזיז ער איך האט גידוכט . דא ווערט ניט וואן ברוכט · אונ אויבר זיין איינגן האלז טו דער גיט · אז נון אלהיא אין דיזן בייא שפיל שטיט : דז איך אויך אלהיא חון גיבדוכט . פון דיזם באוך דער דא בויז גידוכט . ויא באלד גינגט איך זעלברט אן · נר יגאדליך גינק פר הין דאן . נאקנט אונ בלוש אונ הויט . אוכט איך וואל האבן גירויאט . דז ער דאז בויז האט גידוכט : גוט אויך איך דאז זעלברט ברוכט ער גינג שרייאן יאר אונ נעט . אויבי ליבר גוט אוף דאז האדי אנדרן טיר ואהן . דזאן אין

דז אן אין האט דיא הויט אזו יעמרליך אב גיזוגן · זיא מארן אל זיינר זאכן אום
ספאטן · ווידר סואק ווארד ניא פֿויר באטן . אזו האט זיך דער ספֿוקס זיינר דר
אטרט · דז ער דיא זך האט פֿויר קערט · דרום זאג איך דאז זיבר נון · מאן זאל
ניאנט גידענקן קיין בויז צו טון . סוף ·

אלהיא אין מאן אוט זיין זון · אום איין איזל דא הירדן רייטן זיא פון . אום צווין
מאנן טטנדן ניט פֿער דער פֿון ·



אין מאן האט איין איזל גוט . גר זעלטן טטונד ער איק גירואט . דער
איזל וואז יונג אונ טטארק . איינס טאגוואלט ער רייטן אויף איין
מארק . הולץ בירן וואלט ער קויפֿן · זיין זון ליס ער בייא איק לויפֿן · צו רייטן וואז
איק גוך · דער זון לוף איק זיבערליך נוך · אום צווין מאנן אל דר קאמן . גרוס
וואונדר זיא דאז נאמן . דז נון דר ספֿאטר אלדא רייט · אום דער זון אויף זיין
ספֿים טרייט . זיא זאגטן וואז פֿויר איין טוירילטר מאן איז דז · זיבר ער טעט וואל
פֿיל באז · דז ער ליס דען ארמן קנאבן רייטן . אונ-ער
גינג בייא זיינר זייטן . אום דא דאז
דער אלט מאן האט גיהוירט .
דיא דאזיגן צוין מאנן
ווארט .

אלהיא נון דער זון אויף דען איזל רייט . אום דער ספֿאטר בייא איק טרייט .

פֿון



פֿן דען איזל ואס ער אב אודא . דער וון וואז אויך גיזעלן אונ וואר
ורוא . דער אלט נעבן איס ליף · דער וועג וואז גר בויז אונ טיף ·
ער גינג גר לנגזם דא הין אן זיין שטאב : דז נויארט רייטן ואלט דער קנאב : ויא
גינגן אנדר אודא פֿון דאנן . דא בגיגנטן אין אבר צווין מאנן · דער איינר צו
דעם אנדרן שפרך . דא ער דען קנאבן רייטן זאך . זיך נויארט צו דז ליבר
גיזעל איין . דער אלט מאג וואל איין טורישטר מאן זיין · דז ער לאשט רייטן דען
קנאבן . דער זאלט נון וואל וויסן אונ דרבן · אונ זאלט דען אלטן לאסן רייטן ·
וויא קויים אונש ער אל דא דר בייטן . דז ער אויף דען איזל קם : ער בינרייך
אין גר ועסט ביים דעם צאם : ער זגט דער איזל איז וואל יונג אונ פֿריש :
ער טרגט אונש וואל אלי בייד גוויש : סליק :

דא רייטן נון ואטר אונ זון אלי בייד : וואל אויבר דיא בערנסי היד :

וער



אויף דען איזל זיא אלדא בייד ריטן · דער פֿאטר ואס אין דער מיטן . דער זון ואס הינטן בייא דעם שוואנץ . דער פֿאטר זייט דו ליבר פֿאנץ · האלט דיך אן אונ זיך דז דו ניט פֿאלסט דו ליבר זון . דאז איר איך גיארט רעכט טון . אונ דאז מאן ניט ווערט אבר אונזר שפֿוטן · דא בינגנט אין אבר צווין באטן . איינר צו דעם אנדרן זייט · זיך וויא זי דא אלי בייד . רייטן אויף דעם איין איזל אזו קליין . בייא איינן טרויאן איך מאן : זיא וועלן דען איזל טוט האבן דז ער דרויף רייט איט דעם קנאבן . וועד זאך ניא אין . זיא טעטן וואל דאז באז איר איינר זאט נין : אונ איינר רייטן איין ווילן · וויא באלד בינגשן זיא הער אבר צו איילין : אונ דער ואטר הוב צום זון צו זאגן · הויר איר צו דז אנשטו איר וואן גבן : איר וועלן דאז רייטן לאן שטין : אונ וועלן אין דיא לייטן אויגן קיין שפאט זיין אין : דען איך זיך וואל אונ קאן גידענקן : דאז איר ווערן דען איזל דער קרענקן : דרום איך קיין בשערן רוט שפינד : דאז איר דען ארגן איזל דיא שפויס צו וואמן בינד : אונ איך אונ דו זאמן אין אן איינר שטנגן טראגן . זא ווערט ניאנט פֿון אונזרן רייטן האבן צו זאגן . אונ דער איזל ווערט זיין בירוט : אונ ווערט ניט הייש קאן ווידר אויך : דז ווערד אין איין אנדר אוזט קענן גיטן : ליבר זון טון טראגן ווער אין דא הין . אזו לאז מן אזו נוט פֿויר דריטן ; שליך:

אלהיא איז דער איזל גיבונדן אונ גיפֿנגן . אלדא זי טרגן אן אין
. איינר שטנגן :

גי ז י · ·



נר באלד ווארפֿן זי דען איזל נידר. אונ׳ באנדן איק צו אננדר זיין גלידר זי הינגן אין אן איינר שטאנגן. ויל ליבר וואר ער גיגנגן. זי קנויטשטן איינר וואל מיט שטריקן אן. דער ואטר זגיט נון וואל אן. ליבר זון גדייך נוארט אן ואמט: אונ׳ לאס דיר ניט צו שווער זיין דער לאסט. דו זאלשט נר באלד דיא שטנגאויף דיין אכסיל נעמן. אונ׳ בידארפֿשט דיך זיכר ניט שעמן. דער זון גר יימערליך זך. אונ׳ צו דעם ואטר ער דא שפרך. ליבר ואטר זעכט דז מיר אויך נון ניט גירויט: דא בינגנטן איק אבר לויט. דיהובן אן גר זער צו שפאטן אונ׳ צו לאכן: זי דר צילטן אל פֿון דען וואונדרליכן זכן: זי זייטן ווער האט דאז אין גיהוירט זגן. איין איזל אן איינר שטנגן צו טרגן. זיך נוירט וויא זיין דאז נארן. עז ווער וואל בעסר זיא הטן אין אין איין קארן. אדר אין איינר קרעטה איין גישפנט. דז ווער אויך גיוועזן קיין שנד. דז זי דוך אלי בייד דרון פֿוירן. ווען אוז דז ער זיך ניט מאג גירוירן. דז זי אין נון האבן אן איין שטנגן גבונדן. ור שפֿוכט זי דא אל בייד שטונדן. דער אלט מאן אונ׳ זיין זון. ער זייט וויא זאל מאן איק נון טון. דז מאן ניט אל אולט לאכט אוט שפאט. דרום וויל איך איך נוארט קטרן אן גוט: אונ׳ אוק דען לויטן גישפוט וויל איך ניט מער געבן. איך וויל נוארט טון וואז מיר איז עבן: סליק סליק סליק.

דז בייא שפיל זאג איך נון און אלי לויגן. אויף איינן דער דא ניט קאן טון דער וועלט איין גינוגן. אונ׳ וויא ער דאך אל מולט טוט. זו דונקט עז זיא ניט זיין גוטא: אונ׳ עז דכן נולק ניט גיפעלט. ווען נון אוז איז דער זיטן אין דער וועלט. איינר זגט מאן זול איק אנטון: אונ׳ דער אנדר האט אויך צו זגן דער פֿון. אן קטן דען

דען בויזרן קלאפפר ניט ווערן : דרום זול מן זיך אן קיין בויזי ריד ניט קערן ·
וופן ער זיין איזונדר אי לעבר אי איין · דרום זול מן נון לאשן ריד פֿור
אורן גין : סליק סליק ·

איין ליב שלופט אויף איין שטיין · צו אים קאם איין
אייזלן גר קליין ·



איין ליב אין איינם וואלד דא שליף · איין קליין אייזלן אויבר אין
ליף · גר זער עז אין דר שרעקט · בֿון זיין שלוף עז אין דער
וועקיט · דז טעט נון דען ליבן גאר צארן · ער בינגריף עז בייא זיינן אורן ·
ער זייט אויך דו קלייני בויז אויז · ווא האשטו איר גימאכֿט אזו איין גרוסן
גרויז · אונ איין גרוסן פֿורכֿט האשטו איר אן גיטון · איך שוועך דיר בייא
איינר קרון · עז זאל דיר ניט פֿויר טראגן ווערן · דז דו האשט גיטון ווידר
דיינם הערן · אונ האשט איך ניט לאשן שלופֿן · אונ דרום וויל איך דיך נון
שטרופֿן · דאז זאג איך דיר זיכֿר און גלויבן · ווא הושטו גי טארן וואגן דאז דוא
האשט איך אויף גיוועקט אזו באלד · איז דוך קיין טיר אין דיזן וואלד · דז נון איין
זולכֿש טאר נעאן אין זיין זין · וויל איך דער קיניג אויבר אויך אל בין · אונ אויבר
אויך אל איין הער · אירדאאן טוט איר אן גרושי ער : אונ פֿור איינם קויניגרייך ·
דא בורכֿטן זיך אל גלייך · אונ דו ביסט נון דאז אלר קלענשט טיר · דאז דא
ניט אויף אלי ויר · ווא האשטו איין זוילכֿש ווידר איך טורן אן היבן ·
דרום המטו פֿויר לארן דיין לעבן · אונ אוטש זיכֿר ליידן דען טוט ·
דא שטונד דז אייזלן אין גרושר נוט · עז פֿיל דען ליבן אלדא צו פֿפֿוש ·
אונ באט

אוס באט אין איט גוטר מוט . עז וייט אידלר קויניג וואל גיבארן . איין לעבן גאן מיך ניט ור לארן . ווען איך הון עז גיטון און אלז גבעדרד · דארום וויל איך נון אויבר קרון די גימרט . אוך איין פויר שאטלט לעבן ביטן · ווען עז איז אא דער ויטן . אויבר אל אין דעם לנד . אוס איז אויך איין גרוסי שנד . דוזיך איין גרוסר שלאנג איט איין קליינן · מאז קונסט ווערם נוך דז איר איך מאכט איינן . וען איר איך סון הטט צו טוט גשלאגן . קיין ער קענט איר ניט אן איר דער ייאגן · דרום זאלט איר איר זיין גיבעדיג . אוס זאלט איך לאסן לידיג . אוט לאסט איך באלד ליבן פון הינן · זא וויל איך אויך אל איין לעב טנדינן . איר זאלט אויך אן איר ניט פויר גיהן . ווען עז אויכט נון וואל גישטהן : דז איך ש מין קנעק . דער ליב זאנט ווישא דעם . דז דו איר צו נוין אויכסט קומן . דיין לעבן אז דיר באלד ווערן גינומן . דו האסט וואל פויר שולד . דו האסט גנן פויר לארן איין הולד . דז אוילן באט גר פאסט אוט זער . עז זייט גינעדיגר אידלר הער . איך הון ניט גערן ווידר אויך גיטון · דרום ביט איך אויך אידלי קרון ו דז איר איר זאלט איין זוינד פויר געבן : אוס זאלט איך לאסן לעבן . איך הון דוך ניט גערן אויף אויך גיטרעטן . דער ליב זייט דו האסט · איך דוך אזו לנג גיבעטן . איך קאן דירז ניט פויר זאגן . נון וואל אן עז זייא דיר פויר טראגן · אבט נויארט דז דו עז ניט טומסט אין · דא קליין אויזלן ליס ער דא גין · אום עז דנקט דען ליבן זער אום ואסט . ער זייט הט געב דיר אויך רוא אום ראסט : לאנג לעבטאג אום ורידי · דא איט דו אויזלן פון דנן שייד . לון דען גרוסן ליבן : עז זייט דז וויל איך אויך גידענקן גר עבן · אום וויל עז נויאר פויר גשיין · דא הין גינג עז אין דאז לוך דא עז וואר פאר גיוועסן : סליק . סליק · סליק :

אלהיא איז דער ליב אין איינם גארן גיפאנגן . אום דו אוילן איז צו איים גגנגן :



דם

נט גמאך ניט ונדער נאך. דו דער ליב לוף. דא ער איין אענטן אין
דען וואלד. וויא איילט ער אזו באלד. דא ער דען ייעגר הארט מיט
יין הארן אונ הונדן. ער ור בארג זיך דנזי אין ניט פונדן: אין איינר גרוסי
הויל ער דא שלוף. דער ייעגר איק דא נאך לוף. זייני הונט ואורט ער באלד מיט
ואו ער זך דעז ליבן טריט. ער ספירט איק נאך אויבר אל. אויבר בערג אונ
אויבר טאל. דורך טניא אונ רעגן: דער ייעגר האט זיך דער וועגן. ער וואלט
זיין לעבן דראן וואגן. אדר ער וואלט דעם ליבן פיטן מיט זיינם בויגן. אונ
ואלט אין ווילן ביז ער אין אולט וינדן. דא אין דולט וויא ער וואר דא נידן.
אין איינר הוילן וואז גיזעסן' דער ייעגר האט אויך ניט פויר געסין. איין גארן
ספאנט ער מיט איק צו טראגן' אל אאל ווען ער אויז גינג יאגן. ער גידוכט די הויל
איל איך וואל ביוואהרן. דר פויר ספרייטט ער זיין גארן. אונ ער קנויפט צו וואל
אן מיט איין דיקן זאל. ער גידוכט דער ליב אוז איר ווערן צו טאל. ער קאן אירט
ניכר ניט אנטגין. ווער הארט כון קיינם ייעגר אין' דער ניא אזו איין ליבן ויינג.
דא מיט דער יעגר כון דאנן גינג' אונ דא עז נון אום איטר נכט קאם. דער
ליב טרויאט איין טרויק. דו אין דוכט אזו אין זיינם סלוף. וויא ער האט גיהוירט
איין גרוסי הערט מיט טוף. אין דען וואלד אום גין. וויא באלד בינונט ער אויף
צו שטין. ער נאם איק ניט ויל דר וויל. דא הין ליף ער מיט גרוסר איל. די טוף
וואלט ער גר באלד ארלנגן. ויל לייכט דא וואורד ער גיפאנגן: אין דאז גארן דז
דא האר-אויף גספרייט. דרום גידוכט ער איק גרוס לייד. ער טרייא הל אעגכי
גרוס גיטרייא. גערן האט ער גיריסן דז גארן אין צווייא. מיט זייני ספוטן אבר
ער ניט קונט. ווען עז וואז זער ור בונדן מיט איינם בונד. אונ וואז אך גר דיק
גיוועבין. ער האט זיך ור וועגן זיין לעבן' אל זיינ ורוינד ער דא אן ריף. אונ
אין אלם גיטערד דזאויזלן איק וואלד אום ליף. עז הארט דעז ליבן טרייאן אונ
בראון. ויא באלד ור חאוין עז זיך דאר צו קואן. צו זייט ליבר הער איין: וואז
מאן מארט אויער גרוס יואר זיין. דז איר דיא גנץ נכט אזו יעמערליך טוט. איך
הון הייט פויר אויך ניט גירוט: אונ צו וואל הייננט פור אויך אייך ניט גיטלופן.
אייא אייא וויא הט איר אזו ווינדרליך גיטון. הייננט דיא גנץ נכט. הט איר אויארר
גיוואלט: אונ אויארר איר גטריאן הצט. בידרפט איר ספוילוואן אדר בעט.
ליליך אדר קויםן' דאז וואלט איר איך לאסן וויסן' זגט איר טיארט וואז אויך
גיבריכט. איך אויך עז באלד אויז ריכט' ווען איך בין אויך אל אולט בירייט.
צו ליב אונ אויך צו לייד. דרום זאלט איר איר אויער גיברעכן זאגן. דער ליב זיים
כור מאר איך אזו דיר קלאגן' עז איז איר היינט גר אויבל גנגנן. איך בין ליידר
אלהיא ווארן גיפאנגן. אין דעם גרוסן שטריק. עז איז איר ליידר צו דיק' דז
איך אין ניט צו רייסן קאן' עז האט אירז גיטון איין בויזר מאן. מיט זיינם ארגן
ליסט. איך דנק גאט דאז דו קואן ביסט' אוב דו איר קוינסט העלפן אונ דיזר
טס. ווען איך טירכט איך פויר דען טוט. דען איר דער מענש ווערט אן טון.
קאנטם

קוּא בוּך·

קאנשטו מיר נימרט העלפן דער פון. זו וויל איך דיר איין גוטא שטויך קש
שענקן. דז אויזן זייט איך אוז אויך גידענקן· דאז גוט דאז איר איר האט גיטון
דרום וויל איך אויך גבן אויטרן לון. דאז איר איך האט לעבן לאסן. איך איל
אויבֿט בינאלן מיט ווילבֿר אויסן: שטן איך גידענק נון וואל דא הראן· נון וואש
איך טון אויך וואז איך קאן: איר בידרפֿט זיבר ניט צו פֿויר צאגן. איך וויל דא
גארן באלד צו נאגן. אן דען גרוסן גארן· מאכֿט עז צו שטויקן צו וארן: גרושי
ווילבֿר עז דריין בים· אונו מיט זייני ספֿוטן פֿרז אייך צוריט. אוס דורך איין לוך
קם ער הרויז דא הרצוהם איק גיהאלפֿן איין גר קלייני מויז. מיט אירי ספינן
שרפֿי צינן. דא דער ליב הטנון וועלן גינן. ער העט דאז טוט ניט אויגן אנטרינן.
וא האט זיא אין מיט אירן קלוגן זינן. אוז דען גארן גיברוכֿט. זיהט איק גר עבן
גידוכֿט· וואז ער איר אך ואר הט גיטון· ער גאב איר אך דא איר לון. גר ויל האב
אונו גוטא· דא שטונדן זיא אלי בייד מיט גשטש מוט· אונו מיט גרוסן ורייךן. מארן
זיא פֿון אנדר שארין.

דאז ביא שפיל איז זיבֿר ווארן דר טראכֿט. אויף מענכֿן מענשן די מן גנן פֿויר
אכֿט: אונו איז אין דער וועלט אויגן גאנץ פֿור שמעכֿט· פֿור ווער מען דיא צייט
גינעכֿט. דז דא קומט איין טג. ער דען אך איין דינג ור מאג: ווען דא גיוארט
בריט אונו וייט. דאז יאר איסט לאנג מיט זיינן טאגן: מן זול זיך קיין אונגליק דר
מעגן· איין מאן קומט גר עבן. ער קאן איינם ווידר איין פֿויר געלט געבן. גוטא
מיט גשטש ער איק ווידר ור גילט. אונו חמר זיך נון מיט איין אנדרן וולכֿט אום
שילט. עז שטיט וואל אויף מענכֿי טעג. אונו וועד איק ביקומט אויף דעם וועג·
אודר אויף איין שטיינאיין שמאלן: דאז ער אין וואל ווידר קאן צאלן· דרום
זאל מן זיך מיט אידרמאן הלטן. מיט יונגי אונו מיט אלטן. עז זייא נוך ורויא אדר
מאן. איינר דען אנדרן וואל דינן קאן. איינר אז דער אנדר גר עבן. אז דאז
מויזן היא דעם ליבן. דרום זול מן נון ביאנן ור אכֿטן אונו ור שמעהן· דאז איל
איך פֿור איין גנצי ווארהייד ייעהן: סליק סליק סליק.

איין וואלף זיצט אן דעם גירינֿט. אונו איין
הירץ איין טוף אן שפֿריבט.



עז פֿוינט זיך איינס מול פֿון דיא געשיכֿט. דז איין וואלף וז אך גריכֿט· פֿון
דען ליבן וואר ער אויך געזעצט ווארדן. זיינם הערן האט ער איין אייד
געשווארן. רעכֿט צו ריכֿטן אל דיא וועלט· וואז זאך אן אין שטעלט: דאז וואלט
ער רעכֿט אויז שפרעכֿן· זיינן אייד וואלט ער כאל נט ברעכֿן· רעכֿט צו ריכֿטן
אל דאז לאנד. איין שטאב האט ער נון אלדא אין זייר הנט· אונ דיא געוואלט ער
זיך גנאנן אן נאם. אלדא נון איין גרושר קרינפֿויר איים קאם. עז וואז איין ווידר
הירן אונ איין שון זא שטיל. אז איך אייך נון זאגן וויל. דער הירן שפרך אלדא
אן דאז שון אום זייני הויט. ער זייט איך הון דיר געטרויט. אונ הון דיר פֿיל געמוט
געליהן. הער דער ריכֿטר מאכֿט אונ לאסט אירש ניט אנטפֿליהן. אונ מאכֿט איך
כווארט בייזאלן גר עבן. אנדרז איך וויל אים קלאגן איינם הערן דעם ליבן· דאז
שון דאז זייט ליבר הער פֿויר נמאט אונ בייד· אונ דז שון זיינט. איינם מאנט
דיר איז איין האלבי ריד. אויז געוואן אן הוירט זיא ביד· אונ שטיט צו טירנכבערג
אך דוט הויז געפֿרים· דארום זאלט איר זעהן דאז דיא וואורהייט ווערט געבליבן.
אונ זאלט איין ווארנהארן· ביז איר דיא זאך ווערט באז דר שפֿארן· אונ פֿויר
כמאט איך אך גר עבן. אונ וואלט איר ניט שטין נוך איינם לעבן· אונ וואלט איר
אראן קנעכֿט. אך האלטן גוט רעכֿט· איר זאלט איר ניט רעכֿנן דיא פֿודר אלט.
שען איך הון אין שון ווידר בייזאלט. אל דאז איך כין אים נון אך פֿולדיג
געוועזין. איך האב וואל בֿור איים צו זיין געניסין. דער הירן זייט וויא טארשטו
איר ליגן אונטר איין אויגן· ווארום וואלט איך דען אויבר דיר קלאגן. ווען דו
איר ניט פֿולדיגן ווערשט. פֿור וואר דו גרוס אונרעכֿט בגערשט. דו דו אירנ
מולשט לייקין גאנץ. איך הון דיר דוך אב גקאפֿט איין איבינג מאנט· אונ הון
דיך נון אן צו שפרעכֿן. ווען איך דוך איט דיר גנויא רעכֿין. אונ גר עבן אל

ד ו ג א דינג

קויא בוך ׳

דינגוודך . וז שטיט דז נון אין איינם בוך . אויך שרייא אונ׳ זואנליך ספונט .
זיא וויא טארסטו אויף טון דיין מונר׳ אונ׳ טארסט יגן וויא איך ליג . בהלר
ברעכט ער דאר אין פלם צונ . אונ׳ זיא אל זיטן וויא דז וואר מער . דער מאוז
חאז דעם הירן בעטשינג גר זלד . אונ׳ דז ארום טון ליט ער ניט צו ריד קומן . ער
אוסט נוביך דא טרן אז דיא שטומן . זיין ריד דיא גאלטן צו אל ניסט . דיגינגן
אום איט אים איט ליסט : ער באט גנעביך זער אום זיין לעבן . דאז אורטל וואז
גר באלד געבן . אן זאלט איק דיא וואל אב טמרן . אונ׳ זאלט אים לושן קיין
פפעניגנ נערן . אן זאלט דיא מאלן פויר קויפן׳ אונ׳ דאז שון׳ גקנדינגלאטן לויפן :
אא גינג אוז דיא שטעטעגלייא׳ ׳ דאז ארם טון אוסט האבן גנבוך פנטנלייא׳
אן גב דנים בירן דז נמלט . אונ׳ דס סוף לוף נאקנט אוס אין דער מעלט . דז ער
גנביך דר גרידן מאלט ׳ דז אין זיכר וואר . דאז טמער איך אויך בייא
איינם אור : סליק.

דאז בייא שפיל איז איר גר וואל ביקאנט . איין דוס הער אוס איין דיכטר דליש
ונר . וויא ויל מעגבר זינט אן דעם גירילט׳ אום דאז רעכט איז פור איס גר
קרינגליכט : נך אל איינם היין ערדם אום קירט : אל דר נוך דז איינר בינגערט דז
מן אוסם דר גלוטן אוז . ואלט הייד הוט אירן בוס . אוזשטעלט אין דיזי וועלט .
אונ׳ האט אויך גיפלאגן זיין גיזעלט . ואסט גשטרעקט אירן גרונד׳ דיא וואלדהייד
האט כמלוסן אירן מונד . ווען דיא ואלט הייד איז דיא וועלט אויבר צהן׳ דאז
רעכט אוז טון נאך אשפלגהן . אן קאן טיר קיין וואר הייד אין גיפינדן . דיא
לוגן דיט מאכט די לויט בלינדן . דז אן טן ניט וויל דאז רעכט אן זעהן . וויא קאן
מן רעכט אין דער וועלט גיטעהן׳ ווען גיוואלט גיט פור רעכט׳ דאז
קלאגן איך ארמר קנעכט : סליק

מיין ורחיא ניגט אזהיא בייא איינם גראב . צו איר גינג איין יונגר
הויספר קנאב :

דר

איין פרויא ווילש אלהיא בייא איינם גראב · צו איר גינג איין יונגר היטטר
קנאב ·



דאז בוך אלהיא ביטייט · פון איינם פאר
לייט · איין אמן אונ' איין ווייב ·
גיקייפט צו אנדר וואר איר לייב · איינש
אן דאז אנדר אולפט ניט גיזיין · דער אמן
אונ' דאז פרייאן זיין · אונ' דיא גרוש ליבשאפט
דיא טיר אלדא דער טוט · דא קאם דאז פרייאן
אין גרושר נוט · דאז זיא נון פר לארן האט
אירן אמן · איין שווארצן ראק טעט זיא אן ·
אונ' איין טורן ביז אן דיא אויגין · אום
אירן ליבן אמן ביגונט זיא זער צו קלאגן · אויט
גאנצום הערצן זיא אין ווינט · זיא שרייא
זער אונ' וויינט · טאג אונ' נאכט און אוי
אונטרלאם · אוי פרייר אונ' טרושט וואר זיא
בלוס · דען פון ניזאנט וואלט זיא קיינן
טרושט האבן · זיא גינג דא אירן ליבר אמן
וואר ביגראבן · אונ' בייא דעם גראב זיא דא
זאש · קיין ביסן זיא ניט אש · פון דעם גראב
זיא ניט וואלט · בייא אירם אמן דען זיא האט
גיהאט אזוגאר האלט · אלדא וואלט זיא נון
בלייבן · טעטעגליך איר וויל צו פור טרייבן ·
בייא נאכט אונ' אויך בייא טאג · אנדרש

זיא ניט פלאג . דען נייארט ווינן · אול
טרייא אום אירן צריק דען רייגן · אוי פרייר
וואר איר גאר טייאר · בייא איינם קליינן
פייאר · ואס זיא אליין · איר רואה וואר זכר
קליין · דאז טריב זיא נון איין גאנצן אמנייט אן ·
דאז זיא אווטאר קלאגט אום אירן ליבן אמן ·
קיין טריט וואר זיא פון אים גיגאנגן · נון
פיגט עז זיך דאז אמן איין האט גלייך גיהאנגן ·
אום איין גרושי בובירייא דער היינגר נואגט
דער בייא · דאז דיא דאזיג פרויא וואר
גיזעסן · זיא האט אך וואל בייא איר צו עסן ·
דאז זעלביג קאם נון איינם צו ליב · איין היטר
דער דא היטט אם גאלגן דען דיב · דאז פר
ניט פון זיין פריינדן פום גאלגן ווארד
גישטאלן · אזו ווארד אים נון וואגן ביפאלן ·
אונ' ער נון זאך דאז היפש אונ' דאז פיין
פרייאן פון פערן · דא הענט ער נעבך אזו
גערן · גיטרונקן אונ' גיגעסן · ער גינג גאר
באלד צום גראב וואו דאז פרייאן וואר גיזעסן ·
אונ' אזו באלד ער צו איר גינג · גאר פריינטליך ·
זיא אין אנטפינג · זיא היט איין גאנץ ווילקום
זיין

זיין · חונ' גחב חיהם ברוט חונ' וויין · ער
עסט זיך גלייך גחר זחט · חונ' דחז ער נון
געסן החט · ער דחנקט חיר גחר זער · ער
זחגט הייט חונ' חיחר חער · וויל חיך חייחר
דינר זיין · זיח טרחנקן חלדח דען גוטן
וויין · חונ' דח זיח החטן ווחל גיטרונקן חונ'
געסן · דח זחגט ער לובן פרויח חיך וייט
גיניגן גיזעסן · חויף דער קלטן ערדן צו
הויערן · חונ' וויח לחנג ווחלט חיר נחך טרויערן ·
חונ' חום דען טוטן חחן צו קלחגן · חיך וחלט
נון דיח זחך פון הערצן שלחגן · זחגט נייחרט
גחר חים גחט חיז ער טוט · חונ' פלחגט
נייחרט חיינס רוט · קערט חייך חן חיינם
טזעגן . חל חייער לייד וויל חייך דער
גענן · דחז בידחרפט חיר חיין ניט שעמן ·
חיר וחלט חיך פחר חיין זחן נעמן · דען חחן
פינט ווחל חין פרויחן דיח עז גיטון החבן ·
זח נעמט חיר ווידר חיין יונגן קנחבן · דער
חייך ווחל דינן קחן . חונ' ווישט נייחרט הין
פחרן דען טוטן חלטן זחן · לחסט חנליגן חין
דען גרחב · חונ' דרום גידענקט דחז חיך וייך
חך ליב החב · חונ' וויל חייך ווחל דר געלן
חייחרן לייד · חלזו ווחורד נון דיח היפש חייד ·
בחלד ווחר זיח חלדח חיבר רעט · דחז זיח
גינג חיט חים צו בעט · גחר ליבליך ער זיח
חום פינג · פיל ליבש ער חיט חיר בגינג ·
חונ' צו חורגנש דח דער טחג הער קחם ·
חורלחב ער פון חיר נחם · חונ' צו דען גחלגן
ער דח גינג · צו זעהן חוב דער דיב נחך
דחרטן הינג · חונ' דח ווחר ער נון גינוחן

ווחרן · ער החט דיח זעלביג נחכט פחר
לחרן · פון גחלגן דען דיב · דחז ווחר חים
נון ניט ליב · ער פורכט זיך זער זיינש לעבן ·
דען חחן החט חים חן ביפולן גחר עבן · דחז
ער זחלט ניט דחרפון גין · חדר ער זיחטט
חן זיין שטחט שטין · דחז פחרכט ער זיך
נון גחר זער · ער קחם צו דעם פרייחן הער ·
זיח זחלט חים חיין רוט געבן · דחז ער נון
מעכט ביהחלטן זיין לעבן · דחז פרייחן דח
בחלד חים חנטוורט גחב · חיט גרוטן ליסט
רעכט קנחב · זיח זחגט הער וחז חיך דיר
וויל זחגן חונ' רוטן · חיין חלטן דען טוטן ·
וחלן איר בחלד חויז גרחבן · חונ' איר אוזן חיין
שטריק החבן · חונ' וועלן חין הענגן חן
שטחט דעש דיב · דער קנחב זחגט חלדח דחז
חיז איר ליב · דיח פרויח זחגט חיך וויל
וחל חיין זחל ברענגן · חירן חייגין חחן
וחל זיח זעלבשט הענגן · חונ' פון חים גינג
זיח דחן · דחז החט גיטון נון דער יונג חחן ·
דער ווחר חיר נון ליבר דען דער חלט · זיח
חין דחרצו פולצט חונ' שחלט · זיח זחגיט
גחט געב חים דחז הערצן לייד · דער
יונג נחם חלדח דיח היפש זייר · חונ' טעגן
דען חלטן דח הער ברענגן · חונ' זיח זייט
חירי חייגין החנט טוט זיח חן הענגן · דחז
טעט זיח נון צו ליב דען חחן דען חיפטן
דען שטחרקן חונ' דען יונגן · הערט נון וחז
הנצו ווחר דער חלט טוט חחן
גיקווחן ·



אלהיא הענקט דיא פֿרויא אירן מאן · מיט איין דיקן שטריק קניפפֿט זיא אין אן ·



דאז ביים שפיל איז נון גירעט אויך דיא פֿאלטן פֿרויאן · דיא זיך אים הינטרן שטעלן
קרויאן · פֿור גרוטן לייר זיא דיא האר אויז ראפֿין · אונ' אלי הייזר דיא אויז
לאפֿין · אז טעטט זיא ניטט אנררט אז ביטן · זיא האבן אל איין זאלכן זיטן · גאר יעמרליך
קענן זיא זיך שטעלן · דאז זיא דען עולם מעגן פֿיילן אונ' שנעלן · אדם הראשון דער
ווארב אויך דען טוט · פֿון זיינש ווייבש וועגן דיא בייז קרוט · שמשון וואררן אויך זיין אויגן
אויז גשטולן · דארום האב איך דאז פֿאר איין וואר הייט גשפרוכן · מאן זאל זיך ניט קערן
אן אירן שמאכין · דען זיא דען גאנץ עולם שנעלן אונ' לאכין · דרום זאל מאן ניט אויף אירי
ריד בויאן · קיין ביזן ווייב זאל מאן ניטט גיטרויאן · דען איין ביז ווייב פֿיל ביז טיכטט · אונ'
פֿון ביז פֿרויאן פֿיל בזין גיטיכט · דרום זאל מאן זיך וואל פֿור אין היטן ·
דאז רוט נויך אייך מיט גיטן : סליק·

איין הור אויף איינם טורן שטיט : אונ' איין גישוונדר איזיל צו מארק גיט :



מאן

סאן זאגט פֿון איינר הורן · דיא זאט אויף
איינם טורן · אונ' אין איין קאמטעל ·
צו איר גינגן פֿיל יונגן געזעל · זיא וואר דא
אידרמאן גימיין · איר ערר וואר זיבֿר קליין ·
גאר היפֿשי קליידר ספֿאנג זיא אן צו טראגן ·
פֿון איר האט נון אידרמאן צו זאגן · דאז זיא
ניט טערפֿט אונטר דען לייטן גין · דאך
טריב זיא עז אן אי לענגר מין · אונ' דאר פֿון
ליס זיא ניט אב · בייא איר האט זיא איין
יונגן קנאב · דער וואר יונג אונ' שטארק · זיא
שיקט אין באלד אויף דען מארק · ער זאלט
ניט איין אויגנבליק האלטן · אונ' זאלט איר אלי
שמועות דער פֿארן · וואז מאן איבראל פֿון
איר זאגט · דער יונג גיזעל דא הין יאגט · אויף
דען איזל ער דא הין דראבט · דיא לייט זאגטן
מיר העטן עז ניט גיגלאבט · דאז דיא פֿרויא
אז איין גרוסי הור וואר · איינר זאגט פֿיל
ביז דער אנדר מער · דער קנאב הארט
גאר וואל וואז דא זאגטן דיא לייט · ער גידאכֿט
וואז גרוס וואונדר הער איך הייט · פֿון מיינר
פֿרויאן שאנד · זאגט מאן איבר אל אים לאנד ·
אווי דען גרוסן שאם · ער דרווארטט קוים
ביז ער קאם האם · אונ' דא ער נון נום
הויז איין גינג · גאר פֿריינטליך אין זיין פֿרויא
אנטפֿינג · זיא בגונט אין פֿיל שמועות צו
פֿרעגן · זיא זאגיט זאג מיר דיא ווארהייט
און גילאגן · וואז מאן נון רויטן דער מער זיין ·
ווער גידענקט נייארט צו גוטן מיין · אונ' דא
אנטווארט איר דער שין קנאב · זאל איך אייך
זאגן אל דיא שמועות דיא איך גיהערט האב ·
הייט אויף דיזן טאג · פֿאר וואר איך אייך
ניט אלז זאגן מאג · דען איך ווסט צו פֿיל
לייט דער מיט פֿער טרייבן · מאן מעכֿט שיר
אין בוך דר פֿון שרייבן · פֿאר וואר איך
אייך ניט אלז זאגן קאן · פֿון פֿרויא ביז מאן ·
ווינשט אייך דען ביטרן טוט גאר · אונ' ניאוט
ווינשט אייך אין גוט יאר · וואז איך אייך זאג
איז זיבֿר וואר · דא גידוכֿט איר דיא פֿרויא
גאר אומזוסט · אין אירן הערצן וואר זיא ניט
וואל גימוט · ווערר בייא טאג נאך בייא
נאכֿט · ביז דאז זיא האט דער טראכֿט · וויא זיא
דיא שאנד וואלט מאכֿן פֿאר געסן · זיא האט
דיך אזו פֿאר מעסן · דאז זיא דיא זאך וואלט
מאכֿן אונטר שטין · דאז מאן נון ניט זאלט רידן
פֿון איר מין · דאז מאן איר פֿאר געסן זאלט ·
וויא געגרן זיא וואלט · איין איזל אירגן פֿינדן ·
אונ' וואלט אין שינדן · זיא גינג אין דעש ווירטש
שטאל · דא שטונדן דארט דיא איזל אל · דא
האט זיא דיא וואל · גאר היימליך זיא דען
גרוסן איזל שטאל · אונ' צוק אים אב דיא הויט
איבר דיא ארן · דער איזל האט נעביך
זיין איזל פֿאר לארן · דיא פֿרויא האט אין
גישטאלן · גאר היימליך אונ' פֿאר האלן · האט
זיא אין גישונדן · אונ' צו מורגנט דא דיא לייט
אויף שטונדן · דאז נימאנט אין נום הויז
בלייב · זיא דען איזל צו מארק טרייב · זיין
הויט ער אויך אויף אים טרוג · מיט זיין
גרוסן שטעקן זיא אין שלוג · דאז ער זאלט
גין דען רעכֿטן וועג · דער ארם איזל וואר גאר
טרעג · ער וואר נעביך גאנץ קראנק אונ'
לאם · אונ' דא ער נון אויף דען מארק
קאם · דיא לייט ביגונטן נון דא זער צו
לאכֿן אונ' צו שפאטן · זיא זאגטן ווער
וויל נון עסן דען גישונדן איזל גיזאטן ·
דאז מאן אין האט אזו גישונדן · וואו
האט מאן נון דאז גיפֿונדן · אודר ווער
האט דאז אי מער גזעהן · אונ' אין וועלכֿם
אורט איז אזו זיין גישעהן · דאז מאן איין
איזל אזו לעבנדיג גישונדן הוט · אייא וויא
איז זיין פֿלייש אזו רוט · וועלכֿר טייפֿל
מעכֿט דערפֿון עסן · אונ' מיט דיזן
שמועות · וואר דער פֿרויאן פֿור געסן ·
מאן האט אזו פֿיל פֿון דען איזל צו
רידן · מאן קונט נון ניט זאגן פֿון
אין

ביא טאגנאך בייא נכט. ביז דאז זיא האט דער טראכט · וויא דיא טאנר
וואלט מאכן פֿור גלטן · זיא האט זיך אזו פֿדר מעטן · דאז זיא דיא זאך
וואלט מאכן אוטער סטין · דאז מאן נון ניט וואלט רידן פֿון איר אין. דז מאן אירר
פֿור געשן וואלט · דיא נערן זיא וואלט. אין איין אירגן מפֿינדן · אונ' וואלט
אין טינדן. זיא גינג אין דעם אללנרט שטאל · דא שטונדן דארטן דיא איזל אל ·
דא האט זיא דיא וואל. גר הייאליך זיא דען גרוסן איזל שטאל. אונ' צוך איס
אב דיא הויט איבר דיא ארן · דער אזלנר האט טעביך זיין איזל פֿור לארן ··
דיא פֿרויא האט איס אין גיטאן · גר הייאליך אונ' פֿור בורגן · האט זיא אין
גיפֿונדן · אונ' צו אורגנט דא דיא לויט אויף שטונדן. דאז ניאנס אין אין
הוט באבי · זיא דען איזל צו מאדק טראבי · זיין הויט טד אויך אורן איס
טרוג. מיט איין גרוסן שטעקן זיא אין שלוג. דאז ער וואלט גן דען רעכטן
וועג. דער ארוק איזל וואר גאר טרעג · ער וואז נעביך גאנץ קראנק · אונ
לאק · אונ' דא ער נון אוף דען מארק קאם · דיא לויט בינגונטן מן דא זער ט
לאכן אונ' צו שפאטן. זיא זאגטן מערזייל נון עטין דען גשונדרר איזל גיזאטן.
דאז מן אין האט אזו גישונדן · מאז האט מן נון דאז גיפֿונדן · אזדר מער האט
דאז אימער גיזהן. אונ' אין וועלכם אורט איז עזיאן גישעהן · דאז מאן איין
איזל אזו לעברינג גישונדן האט · איא ווא איזיין פֿפֿויים אז רוט. וועלכר
טייבל אויכט דער פֿון עטן · אונ' מיט דיזן טאוועות ווארד דער פֿפֿרויאן פֿור
געסן · מאן האט אזו פֿיל פֿון דען איזל צו רידן · מאן קונט נון ניט זאגן פֿון
אינן אליבידן. אז באלד אז דער איזל נון ווער דאהר גיברכט. דא ווארד דר
פֿפֿרויאן ניאר גידוכט. אין דער שטט וואז איר סנדגאר פֿור סווגן · אויף
דער גוטי פֿפֿרויא האט אידראן פֿור ליהן · אונ' אידראן האט אירר גן פֿור
אכט · דאז האט נון דער גישונדן איזל גימאכט.

דאז בייא שפיל איז גוכר ביצירט · אן איינס מענטן דער דא האט פֿיל און
גיבעדר · אונ' גרוט אונגוכט פֿר טרייבט · גאר לנג איס זיינ גירעלמיט בלייבט ·
צו אויאר אער אונ' צו איבינן טאגן · דאז מאן פֿון איס גו זאגן אונ' אידראן איש
פֿינגרן אויף איס טויט. אזו שפֿוצן צו טון דיא לויט. ביז מאן דאז ערשט אירר פֿור
גישט · דארוק מער דא האט איין גוטן ליטט. דער זאל זיך הוטן אום ביצארן ·
אמן איס אז דען אין טורהייט אירר פֿפֿארן · זא זאל ער מנטש טראכטן דאז
מאן זיינר פֿור גישט · אז אלהיא מיט דעם איזל גישעהן איטט : סליק

פֿיל שפֿוצן קאמן דא הער · אונ' דען רחבן צו שפֿוצן זיא גר זער :

אין



אין אייניס בוך איך דאז גלעזן האב. פון איינן שווארצן ראב: וויא זיין
פפעדרן ווארן שווערצר וואן איין קול. דאז וואושט ער גן אייך וואל.
אונ׳ וויא זער פויר דרויט איך דאז: דז ער אזו שווארץ ווא: ער צווינגט זיך מיט ויל
זאך נוך אלום וייס. דז ער ווער אייך גערן גוועזן וויס: אונ׳ דאז קונט יוא
ניט גזיין. נוך אל דז וואשר נאך אל דען ווין. קונט איך ניט נון אב ברעכן די
שווערץ: דאז טעט אין וויא אין זיינם הערץ: ער גדוכט איך אוך ויל לייד.
גערן העט ער גהאט איין אנדר קלייד. אויף זיינם הויבט רופפט ער אין איין
פלאט. דא האט ער גלן איין צורה וויא איין מאט: אונ׳ דרויף וואלט ער גן
אנדרי פעדרן קלעבן. ער גינג דא הין גר באלד גר עבן. אונ׳ בינאן ויל אנדרי
פעדרן אויף צו קלובן: בון רעפא הוינר וואכטלן אונ׳ טויבן. אונ׳ פפואן שטיגליץ
אונ׳ אייאן: וואז ער קאנט נוירט איר איינז אוך איין ועדר נאזן. אודר וואז
ער נירגן אין פפעדר גפאנד: גר וואל ער זיא צו זאמן באנד. אונ׳ אזו ער זי
היט גר הייאליך אין גרושר האט. ער דוכט זיך זיין גר רייך. דען אנדרן פינגל
מאלט ער זיין גלייך. אונ׳ וואר באלד זיין פפעדרן הין וועק: אויז דען אנדרן
פפעדרן מאכט ער איך איין דעק: גפעדרבט מיט מענכעריייא. ער פלוג אך
אן דען רייא. אונ׳ דא ער נון צו דען אנדרן פויגלן קם. גרוס הערשפט ער
זיך אן נם. ער וואלט יוא אויבר דען פאר טייל האבן. אידר קיינס קונט דען
ראבן: ער האט זיך גלייך גמאכט אז איין קרנוואל. דא גינג ער אוך שנגן אויף
דעם זאל. זיא זהן אין אל גר זער אן. זי מיינטן ער וועד איין אויטר האן׳ אבן
גר שון וואז זיין גשטאלט: ער טריב אויבר זיא גרט גוואלט׳ ער וואלט אויבדר
פארנן נין אן דער שפיץ. ער וואר זיך איחס נוך בר פין׳ מיא ער בעכאייך
דער ראם גשלעכט: דיא פפעדרן ווארן איך ניט אל גרעכט איין טייל ווארן
איך פיל

איך וויל צו קלין . אז זיך כון וואל אויז טיין . אונ וויא באלד ווארן ויא דאז אירדן :
דיא שטינלין אונ דיא שפערקן . וויא דיא ווערדן איין טייל איר ווערן געוואזן .
ויא באלד בינונן ניזי הראב צו לעגן · זי לעגטן אל פון זיין לייב היראב . זי זייטן
ביטטו דו דאך דער ראב . ווארום הטטו אונז כון אונזר וערדן גינואן . דיא אנדרן
פטינגל בינגן אויך דהר צו קואן : איר איטליכר איר וערדן אויז צוקט : דער
ראב ווארד גר יימערליך צופלוקט . אל דיא פעדרן ווארן איך אויז גריסן .
דיא הויט האטן זיא איך אייך צו ביסן . דאז איך דאז בלוט הראב ראן : גר
יימערליך גינג ער דא הין דאן : זי טרייבן אין אויז אלי העקן . איך בליב נירגן
קיין גנגן פלעקן : אן זיינם לייב גנץ : זיא רוייפטן איך גנץ דיא פעדרן אויז
זיינם שוונץ . אויז דען פלוינל אונ אויז דען לייב אויבר אל · דאז ער וואר גנץ קאל .
אז גלייך אז איין בשורני אויז . ער גינג דא ווידר היים צו הויז . נאקיט אונ אייך
בלוז · זיין שאנד דיא ווארד גרוס . באלד נאך ער זיין אלט גפידר : ער קליידט
זי אן זיין לייב ווידר . דאז איז כון זיכר וואר . ער בליב איין ראב
גלייך אז פאר : סליק.

דאז ביישפיל איז נון גירעט ווארן . אויך וויל אענכי טארן . דוך וויל איך ניאלץ
זעגן . איינר דער זיך זעלברט ניט וויל קענן . אונ דער דא טרייבט גרוסן אויבר
מוט . מיט אנדרי לייט גוט : אונ דער טן דא מיט וויל בראנגן . אז אלהיא איז
דער גנגן . דעם זעלבן שווארצן ראבן . אונ וועלן אירראן דאז זיין וויל האבן .
דא בלייבט איך זיכר ניסט . אין איינר קורצן פריסט . גר שיר אונ ביהענד .
הוט זיין ורייד איין ענד : דרום איז דאז זיכר איין רוט . איינר דער עז ניט פון
גאט הוט . דאז גוט אין זיינר געוואלט . דער זאל איך ניט מאכן איין גוטא גישטאלט .
מיט פרעמדי זאכן אונ אוק ש גנין : וועלן ער זיך כון וויל דר מיט צירן . וויא לייכט מאג
ער טן ור לירן . ווען איין פארב גיצוואונגן : אונ איין ליב גידרונגן : קאן ניט
לאנג וועמן : דרום זאל מא ניאנט זיכר ניט בינערן : סליק.

איין איזל האט איין לייבם האוט אן : אונ איט איין שטאב טלנ
אין איין מאן :

8 ; ח א איין

קויא בוך׳



אײן מאן האט אײן אײזל אים זײנם שטאל שטין. גר זעלטין ליס ער אין
אויש גֵין. ער מושט די זעק צו דער מול טראגן. גר מושט פפלאגן
ער אין צו שלאגן. מיט אײנם גרושן שטאב. דוך ער אים ווינגנט מטין גאב:
ער הט מיט אים גרוש לייד. אײן מאל טרײב ער אין אויף דער מאד. ער זוכט
אל דא אײן טייד אובר אל: אויף דען בערגן אונ אויף דען טאל. ווא ער גוייארט
זײן ווײר אובט גפינדן. מיט דען הירלן אונ מיט דען הינדן. אונ מיט אל דען
שילדן טירן. דער אשל וואז זיך אײנם פיר אירן. ער קאם אין אײן וואלד אײן
גרושן. דא טן אײן ליב זײן הויט הט גלושן. בײ דז ער זום אויז דעם באד קומן:
דר שייל האט אים זי דער אײזל גנומן. דר ליב האט אײמש טיאר ט גטרויט.
דער אײזל נאם אלדא דיא הויט. אונ טאט זיא גר באלד אן: גר ורוליך גינג ער
הין דאן. גר שאל שפראנג ער אויף אונ וואז פול ורייד. דאז ער האט גפונדן
דאזגוט קלאר. גרוש וואנדר וואלט ער טון דא אן היבן: ער גדאך זיך צו אײנם
ליבן. ער וואלט מאכן בײא אים ליבן לאטן. ער נאם זיך אן צו בײשן אונ צו
שטושן: אונ אום זיך גר זער צו שלאגן. קײן זאק האפט ער מן מין צו טראגן:
ער גדוכט דער מולנר זול מיר ורײליך קײן מין אויף ליגן. איך בין וואל גר
גינעזן פון זײן טלינגן: ער טראט הרײן גר הוך. ווער אין זאך דער ולוך. ווען
זײן גשטאלט וואז גר גרויליך אן צו זעהן. מאנך טירטט צו אים אודר גינעהן.
אן זאך דען אײזל גין גר ועריי פור אים פורכט אן זיך גר זער: אל דיא לויט דיא
דא וואךן אויף דען ועלד. דיא לופן אונ ולוהן אל צו אירן גנעלט. קײן מענש
טורשט ניט פור אים אויף דען פפלד זײן: דיא הירטן טריבן אל דיא שוף
אײן. אויף דען גבירגן אונ אנדרז וואז.. לופן אל צו דער שטט צו. ורויאן אונ
מאנן ולוהן פור אים אל. דער מולנר גינג אלדא אין זײן שטאל: זײן אײזל בינום

ער זא

ער דא צו זוכן . גר זער הוב ער אן צו שטלטן אונו צו ספוכן . ער זייט וועלר האט
איר איין איזל גינומן . דז ער איק אוז אויבל ביקומן . דיא לידיינג ליבן האבן אין
דרייליך גמטין . איא ווארום האב איך דען שטאל אופן פויר גמטן . ער זויכט
אויבר אל דען איזל זאטט . גערן האט ער איק אויף גיליגט איין לאשט · דאקונט
ער אין נירגנט וינדן . ער זייט אוי איך בין ור לורן אוט איין קינדן . גר זער הוב
ער אן צו וויינן . ער זייט אין וויל גין זויכן נאך דיא ביינן : וואז אין נון האט דער
ליב צו קוייט . אודר גפינט איך ויל לייכט דיא הויט : זא וויל איך איר איין פאר
סוך דרוס מאכן : ור גינגן וואז איק דאז לאכן . ער גינג דא הין מיט ביטרויבטן
מוט . אום דא וואז גון דער איזל גירוט · בייא איינן גרוטן טוכר הייא . ער הארט
פון ווערן זיין גרוט גשרייא : אוט אז ער אין זאך פון וערן שטין : ער קענט
אין גלייך ניט אין : ער זאך אין הין ער זאך אין הער . דוך דוכט אין וויא ער ז
אער . ווען גלייך אין איוכר אויט : אאר ער גיוועזן אין זיינר גרוט . דען איזל
דען ער האט ור לורן . דוך קענט ער אין אן זיין אורן . ער אין וואז דער קאנט .
איין גרוטן שטאב נאם ער דא אין זיין הנט , אונו צו דעם איזל ער דא גינג . גר
אויבל ער אין אנטפפינג · מענכי שלק ער איק גאב : דיט ליבן הויט צוך ער
איק אב : ער זייט קיין אויבר אוט זאלטו אין טרייבן . דא הייק אוטטו איר
בלייבן : אל דיין טאג אוט אייך דיין יאר . ער בלאב איין איזל גלייך
אז וואר : סליק·

דאז בייא שפיל אונז אזהיא טרייבט . פון דער הופערט דיאן אין דער וועלט
טרייבט . אום דען גרוטן אויבר אוט . איינר דער זיך דויכט גר גוטא . וועז איק
גט האט איין וויניג גלויק גגעבן . זא וויל ער ניאלן בייא איק לאטן לעבן . אוט
אידראן וויל ער אונטר טון . אז דאשטט אזהיא דער איזל טון . דז ער איין גרוט
הופרט טרייבט . טיא וויניג אבר איק דיז הערטפט בלייבט . זיין הופרט אוטט
אבר באלד אויז גין . העט דער איזל הויכר דא אויבט דיא וועלט ניט ביטטין .
דרום זול קיינר הופרט טרייבן אויבר זיין גיזעלן . אום זאל זיך גר דעאיטיג שטעלן .
דז גיפעלט גאט נון וואל אום אייך דען לויטן : אז אזהיא דאז בייא שפיל
האט נון פון ביטוייט .

איין הער האט איין קליינס הויגטלן אויף דער שוט : אום דא הרא
קם איין איזל דער וואז גרוט :

ז ח ב אאן



מאן זייט וויא יענזייט דאזלבן דעש מער. דא וואש איין גרושר הער. איין
קליינש הינטלן ער דר צוך. דז גינג אים פֿון אויבר אל צוך. דז
הינטלן האט ער זער האלט. ער הענג צו ניט געבן אוק אז גרוש געלד. ווען
דער זעלבין קליין הונט. מענכרלייא הובש דינג צו קונט. טאנצן אונ׳ שפרינגן
אונ׳ נאגן איין באן. צו וואר גר צו שטטין אונ׳ קליין. אויף זיינר שוש צו דא
זאש. ער גאב אים אך צו עשין פֿון וואז ער דא אש. אויף זיינר שוש שפרינג
ער גר לייז: דער הער האט ליב דאז הינטלן מיט גנצום ווייש. פֿון זיינם טעליר
אש ער אין הון. איין איזל שטונד אך ניט ווייט דער פֿון. אין זיינם הערצן
ער גידוכט ער אים גרוש לייד. דז זעלבין קליין הינטלן ער גר זער דא נייד, דז צו
זיינר שפייז אזו וואל גערעט גזין. איטזיין קלונגזיין. און ערביט אונ׳ און פֿיין:
גידוכט ווארום זאל איך אזו אום גוויניין: דאז דז הינטל אזו אזו גוש לעבן האבן:
אונ׳ איך מוש שטעך לופֿין אונ׳ דראבן. אזו שטונד דער איזל ביטראכט. איין
גוטי שפייז דער אנדר מאן הער ברוכט. דז הינטלן אש גר זויבֿרליך מיט. פֿון
דער שפייז גב מאן דעם איזל ניט: ער זאך אלהא גר יעמרליך אונ׳ גר זוייאר.
ער גידוכט וואז זאל איך דינן דיזם פֿוואר. דער איר אויף ליגט מענכן זמק.
אונ׳ גיבט איר דר מויל פולעק. טך נכט נאך טאגהון איך קיין דוא. צו ווער
וואל בעשר איך מאך איך איך צו. מיט דעם אידלן הערן לייבט מערט ער איך
אייך גינעמן. ער ווערט איר אויך זיין גוטי שפייז געבן. זו ווער איך איך וואל
לעבן. איך וואלט וואל ליבר צו ווען הייא אדר שטרוא. דער איזל גינג באלד
אלדא. דא דער אידל הער זאש. אן זיינם טיש ער דא אש. ער האט אלדא
פֿור אים איין גוטז גיברוטן. דא קאם דער איזל מיט זיין פפוטן: ער ליגט זיך
דעם הערן אויף זיין ארוש. דער הער זאגט אייא דז גאט דר בארג. וואז
שוולרן

מוערן טיר איז דאז. דער איזן שטיט אק אנדרא אונטר זיין באז· זייני אכטלן
גרואכנ. אום הוב דא אן זיינן בויז גיואכנ· ער וואלט אין גר חניפות טרייבן·. דא
מאכט דער הער ניט אין זינן בלייבן. ווען ער וואר איק צו טווער. ער ואנט דא
ביטט גר אונאטר. אונטר דיר קאן איך ניט אין זינן בלייבן. ער האט אין טיר
דר דרויקט. דער קנעכט באלד דא איין דרויאז צוקט. דאמיט ער דען איזן
גר זער טלוג. ער וייס איין הער ניא קיין איזן טרוג· ער קאם ניא אין אזו גרוסן
טטן: וואלטטו טן איין הערן טויטן. דאז דו איק ביטט אויף זיין האלז
גטפרונגן· אודר וואלטטו איט איק האבן גרוקן. אודר וואלטדו דיך איט איק
צו טלאגן. טו זאלט דיר ניט וועלן ורטראגן. ער טלוג אין אנדרא דאז איק דר
בלוט הער אויבר ראן. גר בטרייבט גיג דער איזן הין דאן.
סליק סליק סליק.

דאז ביא טפיל איז טן גירעט פור אפבר לייט. אויף איינם דער אז ואז איינם
גיזעלן נייט. אונו חאלט זיך אך גערן טטעלן. אז איינם גיזעלן· אז ערויך טפזלן
קאן. ויא חאז טו איק ניט ציאט אן: דוך וויל ער גלייך אזו טון. אבר דא איז
אזו טוירבט טן: אונו זיך איין זך אן ניאט· דיא איק ניט וואל טן ציאט: דער
אטרט זיבר צו איינם טפוט. אז אונו דאז ביא טפיל גיווייט האטי דרוק וזל אן מן
זיבר ניאן כיידן. אונו אייכר אז טיארט גיטליך ליידן. מאז איק גאט אויף גיענט
האט: אונו איט ליב זאל ער עסן זיין ברוט. אונו אז זיך ניט גלייבן· צורטן הערן
אונו צודמן רייבין. אונו זאז זיך בישין לאסן. איין איינם קליינן אז אן
איינם גרוטן. מיום גאם יוא האבן· זו זאל ער זיך דר איט דר
לאבן. אונו זאל ניט דר ווידר טטרעבן. דר מיילט יוא
גאט אזו האט געבן. זו זאל ערט נעמן
פורגוט. אאז דעם דער
דאז טוט: סליק

איין טפרוך הייבט אין זורן דאז זיין נאך. אום איין רעבנבן וילט
אויף איינם באויק:



איין יוד וואלט איבר זעלד גין : איין וועג דען ער וואז גיוואנט אין.
דורך איין גרוסן וואלד . זיין גידאנקן וואָרן גר מעניך ואלט ·
ווייא ער טראכט דרויז קעמן . דאז מאן איך דאז זיין ניט נעמן . דאז פֿורכט
ער זיך גר זער . זיין הערץ וואז איך גר שווער . אין אייט זעלברש זיין גרוס
ליד : אונ' דרום וואלט ער איין גלייט . דז ער איטר זיכר מעג גיין . דז אן אין
פט הירבט אדר וינט' דען הערן פֿון דער שטט . ער גר ורוינטליך בט · ער זאלט
מן מיט איק שיקן באלד זיין קנעכט . אונ' זאלט איק טרייבן גר רעכט . איין
גוטן גלייט בריף . דז ער זיכר דורך דען וואלד ליף . זו וואלט ער איק צו לון שפיג
שענקן . אונ' ער וואלט איאם אייך צו גוטן גידענקן · דער הער זייט דז זייא גיטון ·
איין גיטרוייאר קנעכט זול מיט דיר גין . זיין אלר גיטרויאשטן קנעכט רויפט ער
באלד דר · ער זאגט איין דיר פֿויר נעם פֿויר וואר . זאט דיר דען יודן ביפֿאלן
זיין : אלז ליב דיר איז דיא הולד איין . אונ' זיך גר עבן דז איק גישעכיט קיין
לייד . גערן זייט דער קנעכט בייא אייגנר אייד : איר בידארפט זיכר קיין
זארג ניט האבן . דורך דען וואלד בגינן זי צו דראבן . אום דאזי נון קאמן אין
מיטן אין דען וואלד . דא זאגט דער קנאב גר באלד . יוד דו מושט אויף געבן
אין דען וואלד דיין לעבן · אויף האב ער דא זיין שטב : מעכן שטרויך ער איק
גב . דער ארם יוד זויפצט דא גר זער . ער זייט ווייסט ניט וואז דיר דיין הער .
יום ביפֿולן האט · אונ' ווארום ווילשט איך נון שלאגן טוט . דו מאנשט נון
גינן הערן . וויען ערז נויארט וועדט גיוואר ווערן . דז דו איך האשט
עלדט דירט ניט פֿויר טראגן : דער קנעכט זייט אלדא פֿון
אמן איך פֿוירך איך זיכר ניט . ווער ווערט איך
אין דיין שפאלדן · דער איאם צו אורן מעכט
ריך בינצווינגן · דו מושט באלד אויף געבן
דיין לעבן .

דיין ענד. זיין שטאב נאם ער אלדא אין באדן הענט. ער שלוג אין אויף זיין
הוט. דא איז דר דורך דאן דאז בלוט·· דער הונד שרייא גר הוך אונ לוט· ער
שפראך אוי האן איך דיר יא ניט גטון, אוט ביטש איין ור דער טיר אן איר ניוואָרדן·
עז וועלדט נאך דיינם הלדן קומן צו אורן. דז דו ניט ווילשט טון וואז ער דיר האט
ביפולן. עז וואז דאך קיינר נייא נוך ור האן· צו לעצט עז אן דען טאג קאם.
זיכשטו זינן דאז רעפא הון אויף ייטן בויק. דאז ווערט איך נאך גן דער פון:
אמרך גבן וואז דו אן היבשט נון· איך הוף עז זול ניט לאנג בלייבן פור שווגן·
דער אוידד זייט וויא לאנג ווילשטו איר פור ליגן· איך קער איך דאך נישט
דארן. נוך אן רעפא הון נוך אויער האן, פורכט איך איך פור אין קידן קאן:
נאך פור אין אלי בירן: ויא קענן דאך ניט נאך שפרעכן נאך רידן: אונ וועד
ויל איאט אנפלעקן. איך ויל דיך גר וואל צו דעקן. אונטר דען אד: דער יוד זייט
אוי דער זינד אונ דער שאנד. דער קנאב וואלט זיך אן ניר ניט קערן: ערשט
הוב איך אן זיין שלאק צו אפרן. דא שטונד דער ארוט יור אין גרונט גוט. דער
פאלש קנעכט שלוג אין צו טוט: אונ נאם איך דאז געלט אונ דאז גוט: ער צוך
מיד רהייק איט פרוויכן אוט. אונ דא ער נון צום הויז איין גינג. דער העטר אין
אלדא אנפפינג. ער זייט האשטו נוערט גיטון. וואז איך דיר ביפולן
הון. ער זייט העטר איך הון עז וואל פור גנומן: דער
יוד איז שון צו זיין רוא קומן:
סליק סליק סליק.

אלהיא איז דער העטר אונ דער קנעכט אלי ביד: אונ דער קנעכט
דער צילט איס זיין ריד:



עג

עז גישאך ניט לאנג דער נאך . דאז רעפא הון אין דאז העררן גארן וולף .
פון איינם לאנגן הוהן בויס · דאז רעפא הון אין דאז גארן קאם . גר
באלד וואז ער גישעצט · דער העבר זייט אלדא זו זיינם קנעכט . דו זאלשט נוימרט
קאן דער פון : אונ זאלשט איר ברעטן דאז רעפא הון . דער קנעכט טעט
אלדא וואז מאן אין היס . ער שטעקט דאז רעפא הון אן איינם שפיס . אונ דו דאז
הון גיברוטן וואר . דער קנעכט גינג דאר · אונ וואלט עז נון ווענדן אונ גרייפן :
דאז רעפא הון הוב אן זו שפייפן : דאז ווארד ער נון זער לאבן : ער גידוכט
דאז ווי זיך נון דא מאכן : ווילשטו נון דא ווידר לעבידיג ווערן . ווא זאל איך
דיך טראגן פויר איינם העררן : דוך וואט איך זאל דו בישט גיברוטן : אין דען
ווארד ער גידענקן אין דען טוטן : דען אראן יודן דען ער האט נון דר אורט : ער
קונט גלייך ניט דידן אין ווארט · פור אייטל לבן אונ שפאטן · ער גידוכט דו בישט
מן גיברוטן אונ גיבראטן : דו קיינשט יוא דירן קיין ווארט . ווא וואלשטו נן זאגן
בן דען אורט · דען איך אן דען יודן הון גיטון : איין העררן קנשטו עז יוא ניט
שטון לון . ווען דו בישט יוא כון טוט . זיינם העררן ער עז נון דר בוט . אין איינם
זילברן קאר . ברוינגט ער עז זיינם העררן דאר : סליק .

אלהיא זאגט דער העבר אם טיש נון : אונ דער קנעכט ברענגט
אים דאז רעפא הון .



און פור זיינם העררן גינודן קניט ער אלדא נידר : אן דען מורט גידוכט
ער ווידר . זיין ענגליט ער פון זיינם העררן קורט · ער אויכט ניט
דידן איין ווארט · פור אייטל שפוטן אונט לאבן : דער העבר זייט איט וועלכן זאכן .
בישרו

ביטטו אויארדר אים גבן. ווינאר באלד ליס אין זיין הערן פלאגן· ער זאגט
איך וויל נון ווישן הויט· וואז דאז קוטרן אונ לאבן ביטויט· דיא ווארהייט זאגט
איך באלד וויטן לון· וואז בויבירייא דרא האבט גיטון. דאז דוא נון אונ לאסשט
אליין· דער קנעכט זאגט איך ווס וואל וואז איך מיין· דיא ווארהאט וויל איך
אויך זיבר זאגן· דען יודן הון איך צו האט גישלאגן· אונ איך האב אים גינומן דאז
גלט· דער בטוויכט וואלט זיך האבן צו דער מער גישטעלט. דא מאכט איך
איק נון נישט טון איט ספאנג· ביז דאז איך אין צו טוט שלוג· ער פרייא גך
ייעארליך זער· דא ספוק דאז רעפא הון דא הער· דא איט וואלט ער איך
ביטרוינגן· ער זאגט פֿון דען רעפא הון בלייבט עז ניט פֿויר טווינגן· עז ווערט
מאל אויבר דיר קלאגן· דאז איז נון איין גישפויט אין איין אויגן· אונ דיא דיר
גינן איר זיבר ניט אן· איך וואט וואל דאז ניט קאן· איך ביקלגן נוך פֿויר רוטן·
אטן עז איז יוא גיברוטן· אונ וועט עז פון האלט זאלט לעבן. דוך וואלט איך
זיבר נישט דרוק גבן· זוטן דיזי ריד האן איך גלן פֿויר אלט· אונ דארום
דיזי כדהייט האן איך גילאכט· דיא ווארהייט הון איך אויך ביקאנט. אז דאז
נון דעם הערן זארן בראנט· אויבר זיין בוזן שלאלטן קנעכט· גאר באלד
זאלט ער דאז רעכט· איט איין גיגוס פֿויר טווינגן רוט· דען קנעכט טון ער
אלדו צו דעם טוט· דאז מאן אין זאלט זעצן אויף איין ראד· דאז וואז נון זיין
גרוסר טאד· דאז ער האט זיינם הערן גלייט צו בראכן· אונ דארום בליב עז
און פראכן· דאז ער דען יודן האט טוט גישלאגן· דאז רעפא הון דאז האט
אין אויף זיך געלבשט דאז צוינגיס טון זאגן· וויא ער דען יודן האט יעמרליך דאט
אין גינומן· דז וואר נון אלז אן ליכט גיקומן· אז איק דער ארוק יוד הט גילייט
זיין אונגלויק אונ זיין הערץ לייד· דז ער איק ניט וואלט לאסן ווערן.
אונ אן דאז ארמן יודן גיפרייא ניט וואלט קעקן·
אונ וואלט אין ניט לאסן און פֿויר זורן·
איך העט נוט גיטון דז איק
דיא אורן יהעטן גיוואשן
דאז באר.
דארום
אוטט ער ליידן אוס
ליגן אז איין דיב אויף דען ראד:
סליק סליק

אלהי ליגט דער קנעכט אויף דען ראד·
עז איז גיזערט זיין טאד·

פאז א פ ז פ



דאז בייא שפיל איז גישעכן וואר · פֿיר אונ׳ כ׳ איבינן יאר · נוך פֿון הויט נוך פֿון
מורגן · אן איינם דער זיך נון אזו ביזארגן · דז ער אופֿן ווערליך קיין בוביריא
טוט · אדר הייאליך אין גרושר הוט · ווען אין נימערט ניאכט זיכט · אונגידנקט ער
וואז אלהיא גישיכט · ווען ווער וויל עז ברעכנן אן טאן · ווען איך אין נון צו טוט
שלאן · איין גוטן גיזעלן . דאך קאן ער זיך וואל שטעלן · אזו גידענקט ער ווען
איך נון פֿיר דען ווישן קום · אז ווישט איך צו אונז נימט דרום · אונ׳ גלייך אז
העט איך אין ניא גיזעהן · ווען עז איז נימערט הייאליך גישעהן . ווער ווערט דאז
טיאר גיוואר . דער צווייבינן איז נון איין נר · דער איך אין זיין האט גיזעצט ·
ער אז ניט גידענקן דאז צו לעצט · ווערט עז דאך אן דען טאן גיברוכט · ווען עז
וואר ניא אז אויך דר דוכט · צו לעצט קאם עז אן דיא זונן · עז וואר אך ביא אז
קליין גישפונן · דרום זאל מאן נון קיין בובירייא הייאליך טרייבן · ווען עז אערט
ניט פֿיר שווינן בלייבן . אמן זעט דער העער
אודיק וואל פֿיר מאן אום
גילכם · פֿיר
איך אין דיא שפינשטרנים אז דאז ליכט :
סליק סליק סליק

איינזוין בויז אום איין הונט . אום איין דיב וויל איך גלבן
איין שטויק ברוא אין זיין מונט

עין



איין דיב איינש אולש גישליכן קאם · איין שטויק ברוט ער דא מיט נאם
דאז ער נון איין הונט וואלט מיט שטילן · דאז ער אין ניט זאלט א
בילן · ער קאם אוז גישליכן צו איינש הויז · היימליך אז איין מויז · אונ דא ער נון
קאם אן דיא טויר · דער הונט שטונד דער פויר · אונ דא ער זאך דען דיב דא
הער גין · ער זער ווטלט ער דיא צין · ער בילט אין גר זער אן · ער שפראך גיא
נויערט הין דאן · דוא ווילשט אוהיא איינק הערן שטעלן · וויא וויניג וויל איכש
איך פויר הטן · איך וויל אין גר באלד אויף וועקן · דער דיב זייט דו זאלשט זיכר
ניט דר שרעקן · קיין לייד זול דיר פון מיר גישעהן · דו זולשט טייערש שווייגן אונש
צו זעהן · אונ לאש איך נויערט אין דאז הויז גין · איין שטויק ברויט גיב איך
דיר אין · אונ דוא זאלשט איך אויך נעאן פויר איין הערן · איך וויל דיך גר וואל
גינערן · בייא איר ווערשטו גאנץ הערלטי ביין · דער הונט דער זייט אוואטר כיין
ניין . צו איז איר זיכר ניט ליב . אך דוא אונטליגר בויזר דיב · דו ווילשט איין
הערן יוא בירויבן . ערהעבט צו איר איין גיטן גלאבן · אונ האש איר נון אלי צייט
גיטרוש . איך וויל באלד שרייאן הוך אונ לויט . אונ וויל דיר וואל באלד מאכן
שעקן · דאז דו איך נישט זאלשט דר בערן · דער הונט שרייא גר שפיינטליך
הוך . דער דיב וואז צו פליהן גוך · דאז ער נורט דער פון אויבש אנטרינן · ער
פורכט זיך אן וואוירד צו אינן · ער ליף דא הין וואז ער קונט · מיט טרויקייט הט
גיהויף דער הונט · אונ זיינק הערן ואז ער אל אולט גיטרייא גיוועזן . דארום
אולכט ער פויל אלן בוזן אל אולט וואל גינעזן : סליק סליק סליק

דאז בייא שפיל איז נון ניט נויא · אן איינק דער זיין הערן איז גיטרויא · וואז ער
איך נויערט זיין שאדן קאן בישאדן . וויא וואל אמרט נון זיין זיל שפארן . ער מאנ
צו וואל גנימן · דער זיינש הערן הויז שפיגט וואל צו צו שליטן · אויבר אל היינט
אונ שפארן · אונ זיכט דאז איך נישט ווערט פויר לארן · אונ אמרקט גאר עבן
אוין ב ט ז פ

אויף דז זיין · אין דען קעלר דאז דא ניט דינן דיא ויין · אונ אך דאז מאן ין
פלייק ניט צו בריכט. אונ דאז קיין כליה נירגן גשיכט · נוך פון הונדן מך פון
קאצן · דאז ער נויערט ניט ווינג מאצן. אונ שטעט נויערט אין דען הויז בלייבט
אונ דאז ער אלי שפרייט אנדיא קעשיל רייבט · וואשן העבן אונ אך דיא טינן.
דאז ער אלז גליארט אז איין שפינן. אונ דאז ער אך אל אולט גידענקט · אן דיא
טיש אונ דיא בענק · זאל ער גר וואל רייבן מיט קאלך. אז דער זיטן איז פון איין
שאלך. אונ זאל זיין גרייטליך אונ ביהענד. אל דינג ברענגן אויף איין ענד · דאז
ער טויערט ניטש זאל פֿירגעסן · גר עבן זאל ער זעהן צו דעם עסן · אך דאז
זיין טיש זאל זיין גר וואל גריכט · דאז ניטש דרויף גיבריכט · אונ ווען ער דיא
גליזר אויף דען טיש ברענגט · דא זאל ער זיא שפאר וואל האבן גשווענקט. אונ
זאל זיא בסברא אויף דען טיש זעצן · אך זאל ער ניט פיל שווצן · וואז מאן אין
הויז טוט. ער זייא בויז אדר גוט · פון ניאנט זאל ער רידן ניטש · אונ ווען זיין הער
אישט · זא זאל ער גר עבן אויף איס זעהן. דאז איס אל דינג וול דא גישעהן · זיין
פרייד בריש אין וויין גקילט · אונ דער כך זאל ער האבן וואל גשפוילט : גיקערט
אונ אויף גירויאט. ער זאל מיט לאסן גיוויאט · זיין בעט גר וואל גיבעט · אונ וואל
מאך פיל מער ווען איך הון דא גירעט · איז מן שולדין צו טון דער גיטרויא
קנעכט · דער זיין הערן וויל דינן רעכט · אז נון אלהיא דער בוזט האט גיטון · זא
ווערט ער אך אנטפאנגן איין גוטן לון :

סליק סליק סליק

אויף דען קנדינג זיצט איין פויאר ·
זיין ערביט ווערט איס זויער ·



מאן

מאן ואנט וויא יעץ האלבן דעם פֿייאר · ואש איין פֿרין גרויסר פֿייאר
אין אייכן דארף דאז ווא גרוס דאז כון אויך ואסן אנדרי גינוש ·
אז טאנן ניגער צו אקיר אונ צו שפֿלון · ער וואז ניכט אויברינג וויז נוך קלוג · גיך ·
פֿור נופֿטיג נוך גימייד : אין זיין גרטן האט ער וויל זייד . דיא וואז פֿון שענער
אזדיא וואורק ספינן · איינט טג האט ער זיך דעכט ביזונן : ווש דער זייד
צו מארק צו וארן : ער גידוכט ניאלן אל מיר זיא אונ ליבט אב גרן : אן ממ מיר
זיא גר וואל טייאר ביצאלן . צו ווינידרין אונטר דען מאלן . אלדא היין מטונד אין
כון זיין זין אונ זיין מוט . ער גידוכט דרויז צו לויזן פֿיל האב אונ גוט . דא האפט
ער מאל דר איט דרפֿרייט צו וערן : ער בירייט זיך צו אויף איין וועג איין
פֿפֿערן : צו נין אויבר לנד דרייא ער ראט . דר זואר וו ייבר גר האט . דרוק
נאך ער איט איק איין ועם : אום דרייא פֿלפֿארט אין זיינר טעט . דז ער
כויארט אל דינג איט איק פֿפֿורט · צו אורגנט ורויא נאך ער דאז איזלט גרט .
אונ גורטט איק זיינן באטט . דז דא זאלט אויף לינן איין טוועַר לאסט . אונ
אין איין וואט זאק ער אין וואל ור קניפֿט : אונדרוא זייד אין דען זאק זיך
אויף איין זייט שולפֿט : דען זיא מאונ כון גר טוועַר : אונ אן דער אנדרן זייטן
וואז נינקן לער . דז זיך דיא זייד גר זער אויבר וואוג . אום דער איזל דען זאק
גר אונגלייך טרוג . אויף אייר זייטן ואסט אלז הענגט דז זיך דער איזל זבוק
ויא באלד ניגן דער פֿויאר אויף דער גלינקן זייטן גר פֿיין : אונ פֿולט דען זאק
איט אייטיל קיזל שטיין : גרוט אונ אייך קליין . וויא איק ויאצוויארט קאאן צו
בנדן : ער וואלט זיא מיט איק יפֿוירן אין פֿרעמדן לאנדן : דרוק דז איש טח
גלייבן זאלט לינן דער לאסט · ער טוונג דען איזל זער אונ ואסט : ער טרייב
דען איזל וינטליך זער . דער לאסט וואז איק דאך צו שווער : דז ער זיך
דרונטר אויבט קוים ברינגן . דא קאם איק איין מאן אנטגגן : דער וואר נוך
ארוק פֿון גלוס אונ פֿון גוסא : דיך האט ער איין גוטן מוט : · אויף קלינהיידי
אונ וויז הייד וואז ער וואל ור ליטן : דיך טארן זייני קליידר צו הדרט אונ צו
ריטן · אונ גיפֿליקט איט גרוסי פֿלעקן : דער פֿויאר וואר גלייך צגן איק
דר טרעקן . דא ער אין זאך אזו ור טליטן אוט פֿויר שאבן : ער גידוכט ·
פֿרייליך דער איז איינר דער דיא לויט פֿלינגט צו בירויבן : דא זאגט דער מאן
צו דעם פֿויאר איט דען זעקן · דו בידארפֿטט זייבר פֿויר איר ניט צו דרי·
טרעקן : איך בינט דאך ניט דער קנויזן אויז דער הולן . דער פֿויאר זאגט:
מאז הער דו גוטר גיזעלן . ער איק דאבאלד אנטגגן קאם . גר ווייבליך ער אין
· אנטפֿנג : סליק :

מזהי איז דער פֿויאר האט זיין איזל בייא דעם צייט . אונ דער טרייבר
איק אנטגגן קאם :

דער

קויא בוך



דער שרייבר זאגט פֿון וואנן קומשט איך איצונדר הער: צו וועלכר
שטט איז איטר בינגר׳ דז וואלשטו איר זאגן נון דו ליבר
פייטל חן: לייכט אויכט איך אויך אין דיינר גזעלשפֿט נין, דער פֿויאר זאגט
איך ויל דיר גלייך זאגן ווא איך בין קומן אל הער: איך בין איין קויטשליכר
פוהר. אונ בֿויר דא מיט איר גר ויל זייד נין מצרים. דרום דאז דא שטיט
גשריבן לא תלבש כלאים: זו מוז מאן האבן דיא זייד צו ציצית גארן: דער
וויל דער זייט נון וואל אן איך וויל גלייך אייך מיט אויך פֿארן. איך בין טרויאן
דיינר חברותא גבר ורוא: דער פֿויאר זאגט צו איט אלדא. זיכר איך וויל גערן
זיין בייא אויך גזעלשפֿט. זאגט איר נויערט אויטרי גשעפֿט: ער זייט דא בֿור
איינן גאנצן אמת איך בודרטינג בין: פֿון איינר גרוסן שטט וואו דא איין איז ויל
זין אונ ויל זין: אונ גר ויל קויטשליכֿי וויאר קוני מאנן: דא קום איך
איצונדר פֿון דאנן: איך הון אל איין לשבטאג גוואנט צו לערנן אונ צו שרייבן:
אונ פֿויה גרושר ארמוט הון איך ניט לענגר אונגן דהייאם בלייבן׳ אונ בין אל
הער נאך גזוכֿן דען גלויק׳ וועז איך קיין פֿיל מכֿברלייא גוטי שטויק: איך
קאן טו וואל צו גניסן נון אין וועלט לנד׳ אוב איר נון אויכט קומן דא הימטנט
צו האנד; דא איך אויכט טיארט גפֿנדן לויט דיא דא וועלן. איין אלאד דינגן
קינדר צו קנזלן. דאז וואס איך דז איך טו וואל קאן: איך נעם איך וואל איין
זאלכֿם אן. צו קנוילן רבית טואה אונ דיא סידר. אולט נויארט פֿפֿינדן איין
מאן איין בידר. איך וועלט איך וואל צו איט ור דינגן. אין איינם זאן געטרוייא
איך איט דיא קינדר וואל שפֿארט צו ברינגן: צו לערנן ויאלו וואז איר גאט
באט זר ליהן: אונ דיא קנאבן אויך וואל צו ציהן׳ צו מורגש גר ורויא מאכן
אויף שטין: אונ באלד אין דיא שול צו גין. אונ טו מאכֿן ארן ויא בכוונה. אז
אשרי אל טאג יום כיפורים אדר דאס הפטה: דאז איך קיינר אויבר הופֿט
איין

אין וואָרט· אום בלייבן זיצן אין דער שטלן אויף איין אורט : דאז איר קיינט
הין נאך הער לויפֿט . אום איט דען בויזי יונגן פֿלאנט אדר רויפֿט . נוך דז ער
איז קיינם בוזן הט צו שאפֿן . אדר אין דער טאָל ניט שוועצן נאך קלאפֿן :
אום דאז איין דען אנדרן ניט פֿויר שטוירט . אום רעכֿט אל דינגן גויא נז
גיהוירט . אום דאז זיא פֿיל נישט אויבר הופֿן . אום ניט לינגות צו שרייבן
איינר דען אנדרן צו צופֿן : אז דא פֿפֿלינן צו טון דיא בויזי יונגן . אום דאז
זיא זאלן שארף בעטן איט אירן צונגן : אום מאן זגן אויף איטליכי ביזונדר
ברכֿה· דער דבי אוז האבן איין גוטי הדרכֿה . דז זי בתרבות אין דער טאלן זאלן
זיצן . ער אוז זינגר וואל אויבר דיא הענט שמיצן . אום זאל אין מאכן איין גוטי
אורא· דא גווינט ער זיאך צו דער תורה . אום אויך צו דער תפֿילה . דז מאן
אין חערט רויאן אויבר אל אין דער קהילה : אום אויבר אל ימאלידיק· אערט
ער טראגן דען פרייז· נון בין איך שבח לאז וואל קלוג אום וויז . איך בין
אונטר וויט הייד הרט דר צילט . אונטר דען אלאדיק אל אויז דער וועלט . אום
אז ער דעק סויארן הט אל דיש ריד גיזאגט . דא זייט דער פֿויאר וויא זייט איך
אז בדייט· איר אויבֿט וואל האבן דיל דער גוטר ווארט . אבר איך הון אויך
איניג צו גיהוירט : ווען איך קאן פֿויר איינם איזל מט . ער פֿראגט איצונדר
לייכֿט שוועדר מאן זיין זיט . דז ער איר וויל אויאדר גלייך וואלן דר גידר . אוויפֿר
כיד אושט איר איר דר צלן ווידר . ווען איך נויארט דען איזל ברעכן איך זיין
גנגן . ער גיט נמבוך איצונדר גלייך אז וועד ער קראנק· איך קאן אין ניט פֿאן
פֿשט טרייבן . ער וויל יוא איאדר הינטן בלייבן . ער טרייבט דא דען איזל דא
נר ואסט . איך וואז דוק צו שווער דער לאסט . דז ער גלייך מאהקווינט גין :
אויף זיין פֿפֿוים קונט ער ניט שטין· ער פֿיל גלייך נידר אויף דאז יאחיל . דעם
פֿויארן גינג צום הערצן איין גרוסן גרויל . ער פֿורכֿט זיך זיינם איזל ער גר זער .
ער ברואט פֿור צורן אז איין בער· ער טרייא אויבר לויט איט הצלה שטיק .
דער פֿרייבר זייט אל דיין וועדקדיר גר אויבל אן צים· דיין פֿארהייט זיכֿט אן
מאל איט אמנכֿר לייא . איי איי וואז זאל דאז וויינטליך גרום געשריא : דא בייא
זיכֿט מאן טן דיא טורהייד גאנן· נעם דו נויארט דען איזל בייא דעם שוואנץ ·
איר וועלן אין מאל אידר אויף היבן . דאז מאן אין וואר גר זעבן . אויברליך אפֿ
לאדן . ער קומשטו ויכֿר ניט צו שאדן . דאז רוט איך דיר איט זינן . נון וואל אן
איר וועלן דיא זאך אלהיא בינגינן : סליק : סליק : סליק :

אלהיא איז גיפֿאלן דער איזל נידר . אום דער פֿויאר אום דער טרייבר
העלפֿן אין אויף ווידר :

ידער·

קוא בוך·



דער פויאר דען איז ווידר אב ווארן וואלט : אונ דער שרייבר איק
אך המלפן וואלט· אז ער האט איק גירואן מיט זינן : ער
גראף נון דען זאק אן: דער דא וואז פאל קאל שטן : דא אגט דער שרייבר
דאז מאג איך זיכר גלאבן . דאז דער אזל קאן דען לאשט ניט טראגן· דז דו
אין האשט טון אוף לינן . איז קיין וואונדר דז ער זיך טוט בינן . אזו פווער צו
טראגן· דער פויאר זאגט איך וויל אויך דיא וואהייט זגן . איך הון מיט נייד
אן גיפוילט איין טאל· דאז וויל איך נון צו אגריק האבן וואל . אונ הון גון מיין
אן דער אנדר זייטן דער קרן· דיזי קיזל שטיין לינן . דער שרייבר זאגט ווא
מאג דיך דיין טארהייט ביטריגן . דז דו בישט ניט אזו נייד . דז דו דאז טע הון
גיטיילט האלבר אוף איין זייט דיא זיר : אונ אוף דער אנדר זייט האבן
גיהאנגן . זא ווער דער איזל וואל ווי לייכטר גנגן . אונ פיל ניט אזו ייטמרליך
אין קוט . דרום זולשטו נויארט ספאלגן איינק רוט . דער פויאר טעט אזו דא
מיא איק דער שרייבר היש . דער שרייבר הוב ווידר אן וואז ער אין ווד לישט
פון זיינר קלוגהייד צו קינדן . ער זיט איין וויז האט שטיט ניט צו גרינדן: ער
מאכט איק ויל כבוד דער פארלאמנט . דער פויאר זגט מאג איר דאך גר
ביהענד· וואגט דען רעוויך צו אונ וויא קאנשטו טון· זינט אזו דאז דו שטמט
אזו וויז נון . ווארום גישטו אזו ייטמרליך צו ריסן אונ בשאבן . משר מאג דיר
נון אלי דיין וויזהייד גלאבן . זינטו צו אזו אזו בוזי קליידר אן טראגשט . אונ
דאז דו דיר ניט ביהעלפן מאגשט . אונ קיין גלויך האשטו צו דיין זאכן אן·
אטק זאל נון דיין ריד וואל גיפאלן . דער שרייבר זיט דאז טוא איך דיר זכר
קונט· די וויין האבן גימאכט איין בוש . אונ דרום פיל תענית גימאכט· דז
זי גר זער דרויף הון גיאכט . דז קיין אזאד ניט זאל רייך ווערן . אודר ער
מער דאז הנט ווערק ניט אין ביגערן . אונ דרום אזו איך זיין אזו ארום . אבר
דעניכט

דענוכט בין איך איין מאנשטר דארום · דער פויאר זייט דיין ריד איר גר אויבל
גיפאלן · אונ צו דיר מאן איך איך נית גיפאלן · זינט מאל דאז דוא אזו הערט האזט
האסט אונ קיין גלייך · אונ אל דייני זאכן גינן דיר צו רויך . אוני גירטן דירדיבר
גר זעלטן · אויכט לייכט אך דיינר אנגעלטן · דארום גיא דוא גוויערט דיינס וועג ·
אדר איך היב איט דיר אן גרוש גישלעג . אונ דיין רוט מאג איך ניבר נית
אנטפאנגן . מז וועד איר נוילר איך וועד אויארר אליין גנגן . וועט פון דיינס גלויב
מעגן איז דער איזל גיפאלן נידר · אונ האט מיר צו בראכן אל זיין גלידר · דאז
איז נון אלז פון דיינן וועגן קומן . דיין גיזעלשפט מאג איך נית בירומן · אונ דיין
רוט איז איר זיבר גר אונמער · אונ זאלט דער איזל האלט נון טראגן אזו שווער ·
דעניכט איז איר ליבר פר טראגט דיא שטיין · אונ דאז איך גיא נוירט אליין ·
איך גיטרוייאלז זיבר וואל צו שאפן · דארום וויל איך איך נית קערן אן דיין
קלאפפן · ווען אל דיין ווארט זיין גילוגן אונ נית ווארי פר קלויבט אזו פיל שטאן אז
שפאר · אונ ליגט זיא דעק איזל אויף זיין רוקן · דאז ער זיך גלייך אוטש דרוכטר
בוקן . אונ טריב אין דאהין איט גרושר אויא · אונ אן דען דריטן טאג גר פריא .
קאם ער נון אין דיא זעלבינשטט · דא ער זין הין האט · דא ער זיין וייר וואלט
פויר קויפן · וויא באלד קאמן צו איס דיא קאן לויט צו לאפן · איין קאן מאן איס
בצאלט דיא זייר גר וואל · אונ זייט איז דאז זייר אל צו מאל · דיא דו איצונדר איט
דיר האסט גיבראכט . דער קויפמאן איס גידוכט · ער אזו יואפריילוך אמר זייר
הון שפאל · דאז דא דר גנגן איז גילעגן אין דער אלדר טאל · ער זאגט דא זאגאיך
דו ליבר גוויק וואק · וואז האסטו אין דען אנדרן זאק . דער פויאר זאגט אין דען
אנדרן זאק איז נישט אנדרש גילעגן · ווען דיזי קיזל שטיין דיא דא דר גנגן הון
גוועגן · דאז זיא נון הון גגליכן דאזגיווינכט · דער קאפמאן גידוכט דאז איז איין
וואונדרליך גישיכט · דאז דער פויאר דיזי שטאן אויז פרעמדי לאנר האט
גפוירט · וויא באלד האט דער קויפמאן דען זאק אן גירוט . אונ זאך וויא
פפיל שליף שטאן לאגן דא אינן · ער גידוכט דער פויאר האט גיטון פריילוך
איט זינן · ווען ער איז גיוואר ווארדן דאז דער קויניג אונ זיין רוט . דא אין זיין
לאנר אויבר אל איין גיטרייא גיטון האט · דורך דיא וועלט אום דורך דיא ברייט ;
אונ דאז מאן זאל אלי שווערטר אונ מעסר שלייפן · דא איט וויל ער נון זיין
שפיינט אן גרייפן · אום דא איט וויל ער זיך באלד אן זיא היבן · דער קויפמאן
מיט דיא שליף שטאן קומן איר אך גר עבן . גר באלי פוירט ער דען פויאר
אויף איין אורט · ער ליס איס פיל דער גוטן ווארט . ער זאגט זאגנוירט אויף
מאז דו אוך דיא שטאן ווילשט האבן , דער פויאר אובט איס דיא ריד קויס
גזאבן · ער מאוסט נית דאז דער קויניג האט גיבאטן · ער זייט איר זאלט איינר
פר שפאטן · איך וויל זיא נוך וואל געבן אוס אז פיל אלטי טויך . דער קויפמאן
איט נון וואל אן פויר זויך , וואז דוא נוירט דרום מאנשט נעמן · דוא בירדפשט
דיך דיזר סחורה נית שעמן · דער פויאר זייט אלדא טווינט פפונט און אלי

· גיפנדר א יוד ו פן

ניפֿלערד . ווא באלד אין דער קיפֿאאן דען זאק אויף דען טיש אויז לעריט ·
אונ גאב איק דרום איין בירייט גלוס · דער פֿויאר גינג ווידר הייק צו זיין
ניבווט · חבר וואז דער פֿרייאר מאן . כון זיך מאז גלויק קאן · ער גאנט האט טאן
איין זאל גיטראגן טווער . זא וואל איך איק גיבן צו טאן אימטר אער · אונ וויל
איק אין האברן גיבן · דער פֿויאר האט איין פֿרוליך לעבן · אונ גידאכט צו זאל
זיט אן קיין ווינן · טווינט פֿפֿונט האט ער גיוויטט · אוז אייטיל קיל טטאנן ·

סליק : סליק : סליק :

דאז בייא טפיל איז זיכר און גלוגן · דא זאל מאן יואל מאיר דרום פֿרוינן ·
אונ טויא ארלייא מאנאאן פרויבן דר פֿון פֿון ערטטן : ווען איין אלאד איז כון
טוולין צו טון · איין אלאבה איט גוטק אונ אז אונ דאז בייא טפיל האט ביטווטט
פֿון . אונ איך זאל ערן טון מיט פֿרולכן אוט · וואל דעק דער כז טוט · אונ דער
איין יזכגן ויל זאל אדריך זיין : נוך אלי נויך אונ ניט אויף דען טיין · אונ זיין
ערבים זאל ער איך לאסן זיין זויטר · אז דא טעט דער פֿויאר · דאז איך דיזר
פֿרייבר זיין האנדיל דער ציוט · איין אלאד דער דא וויל זיין אויז דער וועלט ·
דער זאל איאט לאסן צוהערן גן · זא מאגער אויך פֿרוליך איט ערן ביטטון ·
אונ דאז אנדר נוך אער אונ דאז בייא ספיל וויסן לאטט . דאז דעז אראן גוטן
רוט אונ וואז ער איך אויז זיינם הערצן טראכט · דאז איז אין דען לויטן אויגן
גאר פֿויר אכט · ווען דאז איז נאך הויט דעם טאג · איין איטליבר דער זיך ניט
אליבר גיהעלפֿן מאג · אונ איך זעלבסט ניט גיטרויאן קאן . וויא פֿיל זיין דען
דער ארמן מאן · איינם אנדרן איין גוט רוט גיבן · זו ער זעלבסט אך דר נאבן ·
אנ בייא אנדר לויט צו ספֿוט גין · אונ אין ניאכן אויגן האט ער קיין חן · אונ
קויט ער האלט נוך אנו ספֿיל · דאך איז עז אלז איין גיספוט אונ איין טפיל · אונ
אין ער דעט טון איין דיק פֿון בעטטן ווילן · זו לאטט מאן אין אז איין האנט בילן ·
אבן לו זיינם רוט מאנזיך ניאנט גלויק צו טואגן · אז דיזר פֿויאר אלהיא דעט
טויטראגן · קאם צו נויך אונ צו גוט · דרום דאז ער גינג נוך זיינם אוטא · אונ
דער סדייבר האלבן דער פֿויאר זואלט ניט פֿאלגן זיין רוט · הער ער גיטון זא
אער ער גילעגן אין קום · דו ער דיא טוויינט ספֿונט הער פֿוירלארן · דרום זאל
איך איינר ניט לאסן גין ריד פֿויר ארן · דען רוט פֿון איין מאן דר ניט גלויק האט.
ווען ער זעלבן עז איינם גירוט · אונ מאן זאל רוט פֿרויגן איין גלויק האפֿטיגן מאן ·
אונ איין אענטן · זא וואלרט אין גוט דורך אין בעכטן · אונ וואז ער אך אן היבט
דער ווארט איך פֿוירדיקן · וויא וואל ער ווייסט ניט אוילט ביטטין · דוך אויבר
טראגט אז אל דאז גלויק · צו מעטלך גוטק סטרק : דו דא טון איז ווידר דיא
פֿויאר · אז דא גימאך אלהיא דיזם פֿויאר · דאז ער ציט וואלט פֿון דען אין גלויק
האפֿטיגן מאן רוט אטפֿאנגן · דרום איז עז איך זיכר מאל אויז גיגנגן · נון זאל איין
איטליבר רוט בינערן . פֿון איינם דעק דא לויפֿט דער טטערן · אונ ווען זיין
ציט איז דאז ער גלויק האט צו זיינן מאכן · אין דאז זעלבן גיטלטפֿט זאל זיך איינר
מאכן

ווארן · לייבט ווערט ער אך גימן גלייך איין מאל · אזו גוט ווערט איך גניב
גלייך אזו הייל · סוף

איין הירט הויט דען שוף · דאז איך קייכט הין ווען לוף :



פון איינם הירטן הון איך דאז גילזן. ווי אויף איינם גיבירג הט ער
זיין וועזן. דא אויף שטונד נון זיין הויז אונ זיין הויף. ער האט
וואל דרייא הונדרט שוף. דא פון ער מאכט פיל בוטר אונ קעז. ער הילט עז
גאר פור איינן גרושי לעז. דז ער איינט גר ויל געלט צו גווינן. די מילך קונט ער
וואל מאכן גרינן. אונ אלי טאג מאכט ער איין קעז אדר דרייא. אונ דא וואז
אלדא גר נאהנט דער בייא. איין וואלן אונ איין גרושי אויז. די האטן גינעשט
בייא אים אין הויז: אונ אז באלד זי דען קעז ווארן דרשמעקן. דא קאמן זי
צו שליפן אויז דר העקן. איין גרימן קעז שפאנדן זיא דא ליגן. דער האט וואל
טוסנטן שפונט גיוועגן. זי מאכטן זיך דרויבר אונ מאכטן דריין איין גרוש
לאך. דעם הירטן פויארן בושן זיא סוך: ער האט זיך נויביך גלינט שלופן;
מיט זייני קלייני טופן. אונ איינט זיין הויז ווער נון גר וואל ביוואהרט. דא הט
זיין קעז איין גרושי שארט. ער וואז ורייליך וואל אילפיג אונ גיקערבט: זיא
האטן דען פויארן שיר גור דערבט: אונ וויא שיר האטן זיא איר געסן אל די
קעז די ער האט גימאכט. ווי זער ווער ער אלדא בטראכט. דא ער וואלט
נון צו זיין קעז האבן גיזעהן. ער זאך דען שאדן דער אים וואז גישעהן. דרום
גידוכט ער אים ויל לייד אין זיינם זין. ער זייט איך זיך וואל דז איך ניט אליין
היכן בין. אונ איאן אנדרז איז אייך אל היא גיוועזן. דער איר דיא קעז האט
גנעמן; אונ דער איר דאז איין אז ייעמרליך האט גיטאן. דער בוזן חברותא
קאן איך ניט צו קומן. ווען עזאיז איין זאך די איר זייבר איז הארט. אז איז זייבר
דיא איר האבן גישן איין וואל אודר איין ראט. וואז זי דען איטנדר זיין הין

זם ו יוד ב גאמן

קוּא בוּך

נעמן. איך מוז טראכטן אוב איך זיא מוכט פֿאנגן. אוּן דא וואר ער גערי
פֿטראכֿט. ביז דז ער דאך איין מויז זאל מאכֿט. מיט גוטן שטרקן דרוט.
דא איין לינג ער מן איין שפויק קנל אוט ברוט. ער גידוכֿט דא מיט דיא מויז
צו ביטרינגן. ער זאלט זי דאר דא די קנל פֿלינגן צו לינגן. אוּן דא דא פֿלאגן
צו גן דאז וויזלן אוּן די ראט: ער זייט דא מיט וויל איך אין ביטן טוך אוּן מאט.
אוּם ויל וואל מערקן וען נוארט נידר פֿאלט. אל דר אין דעם הויב ער
זיא שלט:
אלהיא די מויז ואל אין דעם הויב שטיט. אוט דז וויזלן אוּן אך דיא מויז
דר צו גיט:



די אנדר נכֿט דער נאך. דיא מויז וואר מך דער שפייז גיך. גר
באלד זיא דא הין לוף. אין דיא ארמן פֿואורן הויף. אוּן דא זינון
אין דען הויף קם. זי וויכֿט באלד מך קנל אוּם בשר אוט מך ראש. אז מן אירן
זיטן חאז אל אול. זי מוז האבן אירן ראכֿן פֿאל. דא גיפֿאנד זיא איין שטריך
אייזין טויר. גר לנג שטונד זיא דר פֿויר. צו פֿרויזן וואז נוארט ביטויט דאז
אוּם מוכֿט גיזיין: דא יך זיא אין דאז הויזלן הין איין: דא וואז מן איינן איין
שפויק קנל דז וואז וואל גיפֿעכט. דז האט מן דער הירט הין איין גיהענקט. אוס
דיא אנדרי קנל דיא האט ער אויף גיהובן. טך הינטן נאך אובן. דא וואז קיין
אנדרט מער אז דאז שפויקן ביזונדר. דאז נם דיא מויז גרוס וואונדר. זי
לוף דא הין גר בלד. ווידר אין דען גרוינן וואלד. אוּן ריף דיא וויזל איר גישפיל.
זי מך באלד דאהר אז צו דעם ציל. אוּן דא נון זיא דאהר קאן. גרוס וואונדר
זיא דאז נאמן. וואז דז מויכֿט גיזיין דאז ווילד גיבויא. ער גידוכֿט זיא זיין ורויאד
אוּן בויא. דוך זאהן זיא וואל דאז גיפֿעל. זי לופֿן דר צו גר שנעל. דז די מז נון
נערן וואלטן חאבן גיברוכֿן. איא זער האטן זי זיך גשטוכֿן. אין דיא שפיץ
שטעהן

שטעהן דהאר. אירקיין אויבט דא בריידן מיט דער פעטר. אזן דאז גיפעלט
וואז איין גיזאגט צו פעטעס: די זיין זאגט דאז דונקט איך זיין דאז בעסט. דז
אר דיא העבר ניט דראן זעאן. אוט חעלן גיוארט דאז גוט שטויק קעז הרויס
גטאן. דיא גיפעלן וועלן איר זאגן מעין. אונ איט דען קעז מעלן איר דר פון
גין. איר וועלן אין הייאן צו הויז טראגן. אוט גר אויברליך חעלן איר דער פון
נאגן. דא קון קאן איינז ווידר פעארן נישט. די וויל זייט הויט דיך פויר דעם
אטנטן ליסט. ווען דעט אטנטן אויף טאץ זענן פיל. וויא לייבט פויר שפילן איר
דאז שפיל. דז איר איינז אין דער חכמה ווערן בטייטין. ווען דער אטנט
פפלינט זיך דער צו פלייטן. דאז ער איינז וויל נטאן דאז לעבן: דרום וואר[ן]
איך דיך גר עבן. דו אויר ליסטט גיספיל איין: זאם דיר ניט איין שטויקן
קעז ניט צגליב זיין: דז דו דרום וואלטט דיין לעבן וואגן. ווען דער אטנט
מאכט אך פפייל אונ פוגן. דא איט דר מיטט ער די ווילדן טיר. גר באלד אונ
גרטיר. בונג אונ אלז זיין אין אוטר טון. זיכר גר באלד גאלטטו דער פון לון.
העגן דואגסט דען קעז ניט הר זאגן. וויא לייבט ווערטטו אין דיא ואל
גיפאנגן. דרום לאם דיר גיט דיין לוסט אויבר צווינגן. דאז דו דיך וואלטט
אוק דיין לעבן ברענגן. אוט ווילסטו דיך זעלבטט געבן אין דעם טוט. דאז
איז זיכר איין גוטר גטרוואר רוט:

דיא אויז זייט אז דא וואז קאנטדו איר גוארט פויר זאגן. דער קעז איז
יוא גר גוט צו נאגן. אונ איז איין גוטי שפייז. אך פוט איך ניט דען
מאן איז פויר וויז: דאז ער ראיך זאגן קאן. ווען ער איז איין טוריכטר מאן.
גר איין גרובר פויאר. דער קעז ווערט זיכר איר ניט צו זוייאר. איך וויל אין וואל
דיט אונ באלד צוקן. אי איך דער פויאר ווערט זעהן. אונ ווערט זיך נוך איר
בוקן. ווען ער איר וויל איין שטרעל קויפן. זא וויל איך באלד אנטלאפן. איך
בין האך גר וואל ביהענר אונ גרינג. אין איין אגן פליק טוא איך איין דינג.
אונ בין וואל ביהענט אונ שנעל. איך קום וואל באלד אויז דען גיפעל. וואז
מאג איר דען דער טוריבטר מאן טון. גר ביהענר וויל איך לויפן דער פון.
דז ער ווערט איך ורייליך ניט דר רייכן. די וויל זייט זיך דז דו דיך ניט ווערטט
בזייכן. דז דיר דער ווען ווערט אונטר ריטן. דו ווייטט נאך ניט גאר דעם
אטנטן זיטן. וויא ער מיט דער אויזן פפלינט אונ צו גין. ער האט ורייליך וואל
גיפאנגן אין. ער איז בחרק אזו וויז. מאן אויבט מיט איק פאנגן וויז:
דרום לאז דיך ניט גילוסטן נאך דען קעז נאך פויר זאגן. לייבט לייכט. וואוירד
ער דיך פאנגן. ווען ער אויבט דיר צו זויאר ווערן. אונ ווילטט יוא דיך אן
מיר ניט קערן. ער ווערט זיכר זיין דיין גרוטן שאד. ער ווערט דיר מאכן איין
הייסן באד. דא מיט ווערט ער דיך וואל זר זעגן. זי זייט איין גוטא מאל
ער ווערט העגן. אונ פויר אין גנצי ווארהייד. איך דאז זאגן איך איך ניט
לענגר

שׂנר אויך האלטן מאן. מען איך מיארט דען גוסטינן קלאגיך שיר איר זינן:
זיא מאן דיך נון דיין טוירינטר צן ביטרינן. דז דו ספריכםט שו ווערט איר
מאדן: איך האן שאן וויל דרויז מאכן איין פֿלאדן. אונ׳ זאלט שו האלט הויש
אוני האר גשטין. זו וויל איך דא הין איין נין. איר ווערט האך איך גישעהן קיין
לייד. די טיגל זייט בייא אייני אד. איך האן דיר גיזאגט דאז איין. וויא באלד
איך דיא אויז הין איין. דען קלאג נאך זיא אין אירן אונדי זי גידוכט ער איז
איר שאל גיזונד: אוני דא זיא וואלט אוך קערן ווידר: דא פֿפֿיל דיא אייזין טויר
נידר: דז זיא ניט קעט ווידר הרויז. דא לאג נון גיפֿאנגן דיא ארום מויז.
מיט גרוסן אומגליק אונ׳ לייד. דיא וויל זייט איך הון דירז וואל גיזגט: אוני הון
דיר גיוועלט. אבר דו האשט דיך מיט אן איר גיקערט. נון האב דיר אין דאז
תיפֿול נאמן דאז. די ווייל לוך דא הין אז איין גישפנטר האז:

אלהיא איז דיא מויז אין דער וואל גיפֿאנגן: אוני דיא וויזל וואר באלד
דער פֿון גאנגן:



דאז ביא שפיל זגאיך נר לבין. פֿון איין דער איז קיין שטרופֿיג
וויל גטבן. אוני אלי שטרופֿן זען אן איט פֿויר לארן. שו גיט איס
מיין צו איינם אורן. אוני נודען אנדרן ווידר אויז. אז דא טעט דיא מויז.
דז זי ניט שטרופֿונג האט אויך גינומן. דרום איז זיא זיכר אוך דאז לעבן קומן.
זינאב זיך זעלבירט אין דען טוט. אזונימיכט איטליכם דער דאניט פֿפֿאלגם
איינם רוט. דז מאן אין האט גירוטן אוך דאז בעטט. אין זיינר שפרייטיקייד
שטיט ער גר פֿפֿלעט. דא פֿון לאשט ער זיך ניט אב ווייזין. ער קערט זיך ניט
מך אן אלטן נאך אן דיא גרייזין. אוני ווען מאן אין שון רוט אוך דאז בעסט.
זא

זא וויל ער דעמיך טון מיט זיינק מוטא. נוך אל זיין בעגרן בינגער. עז מאג איך
פעלטן אויז גין זעור. דרום זאל מן מיט לייכר ספרוכפן ליב האבן. אוט זאל איין
גיט דאז געבר גלויאבן. וועט ער אין אייטם מיט טרויאן: שוט ער דאז כיש זו
וועדט עז אין זיכר גירויאן: סליק: סליק:

עיין פֿויארהאט צו זיינר ערביט איין שוני קוא. אונ איין הונט דער זיכט
איק צו זיינק גירעט צו:



פור איינע גנצי וואר הייט לעשאן דאז. ווא אין אייגק דארף איין רייכיר
פֿויארזאם. ער האט ויל עקיר אונ ווין גארטן: גר וואל קונט ער זיא
אויז ווארטן. זייני עקיר האט ער וואל בידקעט. ער האט איין קוא דיא איק זיין
ערביט טעט. אונ דא מיט גינג ער נון צו אקיר אונ צו פפלוגן. זי וואז איק
נאטור וועל אין אלטן קרנג: ער העט זיא ניט געבן אוק אז גרוס גוט. גר זעלטן
שטונד זיא איק גירוט. נוך כאלבע נאך טאג האט זיא נעבין קיין רוא. עניה
זיא וואז דיא ורויאמט קוא. אקרן אונ דרעשן זיא וואל קונט: אייך האט דער
פעלבין פֿויאר איין גרוסן הונט: דער איק נון זאלט הויטן זיין גירעט. דען
גנבן טאג ער ניט אנדרז טעט. דען בילאן אן די לייט אונ שרייא. ער וואז
זיינק הערן גר גיטרויא. ער בילאט דאז איק ניאאנן ניטש זאלט נעמן: ער
שרייא גך הוך פֿיר דען לויטן דארפֿט ער זיך ניט שעמן. אונ דער פֿויאר
אקרעט אוואדר פֿיר זיך. מיט זיינם ארמן ווייך. דז זעלבין הנט ווערק ער
איבין מן ספלאג. ער טריב עז אן אטנכן טאג: אונ ווען עז טון גינג גנגן
דער נכט. אויך דיא קוא האט ער גנומ אכט. ער לינט איר פֿיר ויל האבן
אונ גראז. דז זי ירבן שטונד ביז אן דיא גז. אונ ויל הייא ער איר דאהר טרג
דז

זו זיא האטר באז אויכט ציהן אן פֿלוג · דען אנדרן טאג גלייך אז דען ערשטן
ער היס איר דאז וייב ברענגן גערשטן · אום איין גרוסי וואטר מיט קלייאן־
דרונק דאז איר דיא אילך ניט זאלט פֿויר זייאן · דאז ווייב זאגט ווארום גיבשטו דר
קואן אזו פֿיל צו עסן · אונ דרנו אראן הונט האשטו פֿויר געבן . אבר האשטו איך
ניט בירייט צו זיינר שפייז . אוס ער איז דאך קראנק אום ווייז . אין ווען דיא דאזיג
טורנבטי קוא · אונ זיכט גר טרויליך צו · דער פויאר זאגט האשטו אישט דר זורגן
קיין · ער אישט וואל דיא דרייבין · דיא אונ ער וואל נאגן · ער בידארף ניט צו
ציהן איק פֿלוג נאך אין וואגן . אונ דיא ארום קוא אז דען גנצן טאג ציהן · אונ
דיא אילך איז איר שיר פֿויר זייאן · פֿויר גרוסי אויא דאז זיא אוו האבן . דארום
אוו אאן זיא איט גאר שפייז זאבן . אדר זיא אויכט איר חס ושלום שטערבן · זו
אושטן איר דאך אל פֿויר דערבן · ווען וויא ווירד אונזר ערביט גיטון · אונ דרום
איך אזו אכטונג אויף איר גון · אבר דיש הונטש אכט איך צו אול ניטט · ער פֿישט
שאל ביין גינוג אויף דען אישט · אונ דער קרעפֿקט ער זיך האלט אן דיא ביינן ·
איך וועלט דעניכט ניט דרום ווינן · איך וואלט אל אל וואל איין אנדרן הונט
בקומן · אונ דא דער הונט דיזי ריד האט פֿויר נומן · פֿון זיין אין גיטרויאן הערן ·
דיא ער אין איט דוורי ביין וואלט גינערן . ער נאם איך דרומגרוס אן אונט ·
דרום דז זיין לייב פֿפֿאנג גר זעלטן זיין גירוט · דען גנצן טאג שטעטליך ער איך
ליך · אונ בייא נאכט ער אך ניט שליף · זיינם הערן הויז הויטט ער גאר וואל . אן
דיזם ט'ג אונ אל אול . טאלן פֿרעמד ער אין דאז הויז ליס · דיא שפֿרצאדן לייט
ער אל בים . דער הער בדרפֿט זיין הויז ניא צו שליסן · דאך מאכט ער דען הונט
זוניג גיסן · ניטט אנדרש אז פֿויר ווארפֿני דוירי ביין · דער הונט גידוכט איך
אימכט איך נויערט אליין אין איינם הערן הויז בלייבן · אונ דיא קוא פֿור טרייבן :
ווינשטן איך איין הער אך ליב . דאז שווער איך אדר איך בין איין דיב · ווען
איך דיא קוא אויכט הרויז לייכן · זא וואורד איך דער גוטי שפייז דר רכן ·
מען איין הער נויערט ניאלן אנדרש ווען איך האט · ער ווערט איר וואל געבן
פֿליים אונ ברוט · דער הונט זיך אלדא זער דרויף בידוכט . וויא ער דיא זאך
מן פֿאן ברוכט . אויף איינם טאג דער איק נון גאר עבן קאם . דאהרויף ער נון
גר עבן פֿויר נאם · דז דער הער נון ווער אויז גנגן · אונ האט גילוסן דיא קוא אין
שטאל גיפֿאנגן · דער האט גידוכט איזונדר איז צו צייט · גאר באלד טראט ער
פֿון איר זייט · גר שרעקליך ער זיא גירישט · ער זייט ליבי קוא זאג איר וואז דוא
ווסט · דען גנצן טאג אליין אין שטאל · דיא שפייז מאגדיר וואל זיין ביטר אז
איין גאל · אונ מאג דיר וואל דויכטן זואר · אזו ווא בייא דיזם פויאר . דער דיר
ניטט אנדרש גיבט דען האברן אונ שטרויא · דא פֿון מערט דיר דיין הערץ
שלעכט פֿרוא . אונ דען גנצן טאג אושטו ציגן גיבונדן · דוא אגשט וואל ליבר גין אים
דען הונדן · שוואלן אויבר אל אין דיא וועלט · וואו דיר אן בעסטן גיפֿעלט ·
זאך אל דיינם הערן ביגער אויף דיין פֿאשט . דאז שווער דיר וואל בעסר אונ
ביזונדר

גיאגדר וועֿן דיא בויז קאטט· די דיר אלהיא אוו גר זויאר וועֿרן. איך וויל דיך
שאל ויל באז גינעֿרן· דל זאלטט איך נויארט צו איינק אן נעֿאן. אום דו מאנשט
דיך זיבֿר איינר ניט שעֿאן. וועֿן אין בין אויחס אום וואל גיבארן: איך הון
אייך איין טון פאר אורן· אום איין טוינן לאנגן מוואנץ. אום דרום מאך דיך
באלד אן דין טאנץ· דו בידארפֿטט דיך ניט לענגר דרון בידעֿנקן· איך וויל דיר
שאל איין קויסטליך סבֿלנות שענקן· אוו איין קוישטליכי כתובה מאכֿן· מיט
אלן דינגן וויל איך דיך וואל ביזאכֿן· דו ווערטט הון איך וואל קוומן אויז דיינר
מט. דרום וואלן דו נון כויארט איינן ראט. און קום מיט איר גר באלד· אין
דעֿן גרוינן וואלד. דורך דיא בלויאליך אוו רוהן גארטן. ניט איין איינגן פליך
זאלטטו לענגר ווארטן· איך וויל דיך וואל פֿירן אויף איין גוסי ווייד: דו ווירשט
דר געלט אל דיין לייד. וועֿן דו ווערשט נון עסין דאז גרוין גראז: דא ווערט
דיר זיין וואל ויל פֿאז· דרום בירייט דיא נויארט באלד צו· דא ענטוורט א ק דיא
קוא. זי זייט אום וועֿן איך וועֿלט דוך זיין גר גאל. זו בין איך דאך ציקנוישט אן
דיינם זאל. דא פֿון קאן איך ניט לידינגן. וואז היל פֿט נון אל דיין פרידינן.
דר וויל דז איך ניט מאג פֿון שטטגן. דער הונט גינג באלד מיט זיינ' פארפֿי
צין. אום דאז דיך זאל ערלאדא צו ביט. דז ערז אין צוויא שטויקן צוריט· אום
דיא טוריכֿטי קוא וואז לידיג אום פֿרייא. זיא העֿט ניט דער פֿויר גנעֿסין איין
העֿבֿרן ברייא: סליק:

צלהיא איז דער הונט אום דיא קוא לידיג פֿון שטריק· אום איין בוזן הצֿרן
העֿט זיא ניט געֿבן איין וויק:



עון דא זייט צו איר דער הונט. שפֿאר דיך גוט גיזונט. דוא אויז דר ווילשי
קוא· איר וועֿלן גין הין אנדרז וואו. נוך אל אונזרם הערצן לושט
אום יא א זז

אוני בינער. קומ דוא נואדט איט איר׳ דיא קוא זייט אונ וויא זאל איבם וואן.
איז לייבט זיין דיין דיר בזון. אונ וויא זאל איך דרוק גיטדיאן: דיבט ווערט
ענ איך הין מך גירדאן. ווען איר טון ווערן זיין אחותניק׳ ווען דיא הוש ועלן אל
ברוסי ענו פניק׳ דען נגלן טאג טונן זיא נישט אנדרש אזבילן אונ שרייאן׳ אונ
פֿוילן אונ ספרעטן דאז זיך שדר ביטסייאן. פֿון אידך אן זיא טטעלן אונ
רויבן׳ טיאר אין זיא קיין דוא האבן. אן טריבט זיא איז אלהייר אים
ברוסן טלינן. יוך זיינגזיא נר צווה אונ פֿויר וועגן. די ני אונ קירן נר באלד
הר אידר: דער הוט זייט איך בין אבר ורוק אונ בידר. אונ טוא נישט אנדרש
רטן רעכט׳ ווען איך בין פֿון איין גוטן גיטלעבט. הוט איך נון דיא פֿרויאקייט
אן גיבארן: פֿור אטנכן איבינן יארן. פֿון דיא פֿרואן אונ דיא סטילן. דיאין
לנד אלריק ניט וואלטן בילן. דיא זעלבין נכט דא ישראל אויז לאנד אלריק
גינגן. אונ דרוק זי נון איין גוטן זין פֿון גוט אנטפֿינגן. דז ער הוט נון גיבוטן אין
אלי טריפֿות צו געבן. דז זיא זאלן נוך אך אאל לעבן. אז ענו נון וואל בילוך אז
אין הדין. פֿון דיז הונטש גיטלעכט איך איך איחס בין׳ פֿון דיא אלי בעטטן
אונ דיא זרואן. פֿון דיא זעלבינן בין איך נון דא הער קוואן, אבֿכתק הוט
טאנר אין גיוועזן איט איר גיטווישטר קינד׳ אונ ארדכי הוט גיהערט איר צו
איט גייבד. אונ קיין בווזי הוט קערן איר מיטט צו׳ דא איט אובר דירט ער
דיא טוריכטי קוא. דז זיא איק אלדא גוויבט אל זיין דיר. דא הין גינגן זיא אלי
ביך. דער הונט וואר ואר אונ דיא קוא נוך. צו דער גוטן וויד ווא איר אייך
גיך. אז איינן דעם הונט אאל צו גיטרוייאט׳ דא הין גינג ער איט זיינר ברוט.
זיא איינט ענו נעביך איט איק נר גוטא. דאך האט ער איין ואלטן אוט. דאז
ער זיא גערן וואלט אוק דאז לעבן ברענגן. ער פֿור זיא דורך איין וועג איין
ענן. דז זיא ניט ווידר אוק קערן קונט. דורך אייטיל רוין גארטן פֿורט ער
זיא דער פֿאלט הונט׳ דא וואז גיגעט איט צווייבעל זיאן. אונ אן איינם גרוטן
שאטר זיא דא קאאן. דער הונט דער זייט דא דורך אונ איר ווייטין: אונ
דורטן יכנט האבן אונטר איין טאטן. דא סטיט נר איין גוטר טונר פֿון:
דרוין וועלן איר אוינר וולזן הון. אונ וועלן דארטן אוינר בירוּפֿט אאכן. די
קוא זייט איך בורכט איך אין אל איינר זאכן.׳ דאז איר נויארט זיא דאז וואטר
צו טיך׳ נר באלד דער הונט דא ליך: אונ דורך דאז וואטר דא ער טוואק.
נר גוטי קרויטר דא ער איט איק נך׳ אונ דער טוריכטי קוא ער זיא ברוכט. די
קוא זייט נון האן איך איך ערטט בידוכט׳ די וויל איך זיך דז דואיך איינטט
איט טרויאן. איך האף צו ווערט איר טיאר גירואן. דז איך איט דיר גיא דורך
דען באך. איך האף צו ווערט וואל גוטא איין זאך. ווען איר טיארט קואן הין
אובר אויף יענר זייט. דא זען יוא אקיר אונ ווין ווייט אונ ברייט׳ דא ברוך
אטן אירז טאפֿן פֿיל באז. ווערן איר פֿינדן ויל גוטט גראז׳ דא זגט דער האט
דאז צו דיר אוז וואל ביקאן, די קרויטר די איך איט איר הון גיטנן. אונ דאז
דירט

דירט זָט גיזעגן. נון וואז אן דו ביטט זנן גינוּג דא גיזעגן. שטיא דיך נון ניט
זעגר צו בייזן. זאט אונז נויארט גין פֿון הינן׳ אונ איר וועלן הין אויבר גין
גר בעהענדר: דורט הין אן יענש עגד׳ דא שטין מן פֿיל גוטיר קרויטר. גרשוין
עטרן דיר וואקסן דער פֿון דיין אויטיר. גרוטר עטן דען אנדרן קוּא. ניך
טיארט וויא איך הען גיוואטן אין אליזוויא. דאז זאלשטו נון טון גלייך אז איך׳
אונ האלט דיך נויארט פֿרישליך אן איך. דיין העלפֿר וויל איך וואל זיין. נון
טריט נואַרט ורשליך הער איין: אונ אוב דיין שוונץ איין וויניג נעצט׳ דו
ווערשט עז וואל אלז דר געצט. דזאוטט יוא אל אול לוטביליה גין. אונ איך וויל
דיר בייא שטין. דיא ארוק קוּא גלייבט דען הונט. זיין וואלשן אונט. זיליט זיך
אין דז וושרטיף הין איין: דז אויבט איר ענד זיין. ווען זיא וואר שוועלר אונ
גרוש. צו אלן ענדן טז איר איין וויש. צו אירן אונד איין ליס זיא דז וואסר
זעגקן. זי בינגנטן דיא קוּא צו דר טרענקן׳ דיא ארוק קוּא האט יואר אונ נוט׳
אין איין קליינן וויל וואז זי טוט. דאז האט גיזאכט דער ואלש הונט. קיין וואר
וארט גינגאיק אויז זיין אונד׳ דז טעט ער אלז אוק דיא נייד די ער אויף דיא קוּא
האט׳ ער העט זיך אך גערן אן טאן גטשן זאט. ווען דיא נייד איזגר בויז אלזי
חטגן. אז אלהי דער הונט האט גינואן דער קוּא איר לעבן: אונ דער הונט וואלט
אויבר דען וואטר טרוקן׳ וויא באלד שטינג ער דיא קוּא אויף אירן רוקן דאג
האלף איר אונטר דרוקן׳ דז זיא פֿון דיזר וועלט אווטט שיידן. דז טעט אלז
דעז הונטש נייידן: סליק:

דא וויל דיא קוּא דר טריטקן. אוס דער הונט שפרינגט אויף איר הינטן:



דאז בייא שפיל טוט אונז ביטויטן׳ אויף פֿיל אעלנבי לויטין׳ דיא דא פֿיל
נייד אונ הס אויף אירי גוטי גיזעלן האבן. דאז זאלט איר איר ויבר
ך זז יא ב גזאבן׳

געזאבן. דז דער אלטא ניידט אוך וואז איין גוט האט ביטעלרט· אווארד אנדרי
גזייט גוט ער בגערט· אונ לאסט זיך ניט בינוגן. וואז אין גוט האט טון ספיגן.
אונ אך דז בייא שפיל לערנט איך דאז. אז איך אויך וויל זגן פויר באז· דער
דא איין גוט דוט וויל האבן· דער זאל ניט אידראן גזאבן. אונ זאל זיך ניט
קערן אן חניפות אונ אן שמייכלן. זו וועלט ער זיכר ניט ווערן גלייכן:

אלהיא שטיט איין אלטר מאן. אין זיינם האלז האט ער שיר קיין צאן:



אין אלטר מאן אין איינם גרואן בארט. דער וואז גיזעלשן צו פופארט·
אונ דער זעלביג אלט מאן קונט זיך גר וואל בכבידות שטעלן·
אין דר מוארטן דז ער וואלט דען עולם שנעלן. אונ דז מאן אין פור ורום זאלט
האלטן· אידרמן זגט דא ויל גוט פון דען אלטן. ווא ער אזו גר אינקליך ורום
ווער. אבר פון אל דער פרומקייט וואז ער לער. זיא זייטן ווא ורום ער
וואז· אידרמן הילט אין פור איין האז· דען גנגן שאן טעט ער ניטש אנדרש
דען נויארט לערנן אונ אורן. ער וואז אלט בייא טיצן יארן. זיין לורה וואז גר
באורא. אזו קונט זיך שטעלן גר ביסברא. אז וועד ער גר ורום אונ גרגוט·
דוך האט ער איין ואלשן מוט· ער טראט וואל הריין מיט קלונהייד אונ מיט זינן.
אל טג שטונד ער אויף צו בינין. אונ אורט גר בכוונה. אז ווער אל טציוק
ביסורים אדר ראש השנה· מיט ויל ניינן אונ ויל בוקן· אונ אויבר זיך גן הימל
צוקן. מיט הענד שטיאן ער ניטוגט רינן. אונ אורים בוק ט ידר גאר טין. ער
זאגט ויל מוארים אונ תהלים· דען גנגן טאג ויני ער אין טלית אונ תפלין·
אונ אורן יר צום אלמכטיגן באט· איינט אולט קאם אין דיזלבן שטט.
איין קויפמאן פון פערן לאנד. ויל קויפמאן שאץ האט ער אונטר הנד· דינר דא
הט מיט גיברוכט. אונ איין בויטל מיט גילדן דרום וואז ער זער בידוכט. דא
ער

ער זיין וואך טיאַרט אולט ור דעלן. אוט די מאן איק זיין געלט ניט וואורד
שטעלן. ווען איך וואז קומן כון גארן. איא יפה ארלייא וועד אין דער טטט
וואָרן פֿויר לארן. אוגר על דיב טאָרן דיק. ער וואוטט ניט וואז ער וואלט
בינגן. דרוק פֿרוכט מדטיך זכר. זיין הערן וואז איק גר סוועך: דאז אן איק
זיין בויטל ניט נעק. ביז דז ער זיין קוייפֿאן טאן אב קטק: אוט דאז ער זיין
ביריט געלט דרוק אויכט האבן. אוט ער וואוטט ניאנן צו גיטרויאן נאך צו
לאבן. זיין בויטל בינגן ער וואל זו צו ביגדן. ער גידובט וטיבט איך אלהיא
געפֿינדן. איין פֿרואן מאן דעם איך. אויכט גטרויאן. אוט דגאיך אויף זיין ריד
אויכט בויאן. ווטאלט איך איק איין בויטל צו האלטן געבן. ער גינג גר לאנג
אין דער טטט אוק טוועבן. אוט זויכט איבר אל אן אלן ענדן. אוב איק כון
אויכט קומן צו הטנדן. איין בידר מאן אוט דא וועד פֿרוק. דא הארט ער גר
איין גרוט גיברוק. פֿון פֿיל לויטן די דא אין דער טול ווארן. אוט טטונדן צו
פֿור גוט צו ביטן אוט צו אורן. ער גינג אך אלדא בטברא דאר. דאז גיבעט
איק זער גינפֿק וואר. דא דוכט אין זיין גרוט וואונדר. דאז גיבעט פֿון דעם
אלטן מאן ביטונדר. ווא ער אז ויינטליך טעט. איט גרוטר כוונה זיין בעט.
איט ויל בוקן אוט ניגן. ער טרייא גר הוך ניאנן אולט אין טוייגן. זיין קטל
וואלט איק ניט גיטטילן. אז דאז טעט ער איט גוטן ווילן. איט ציטרניז אוט
איט פֿורכט: דער קוייפֿאן לאנג דרויף בארט. וויא ער אלזו זער באט דעם
אלאטכטיגן גוט. ער גידוכט דער ורייליך איין גוטא הערץ בוט. דז ער אזו וואל
ביטן קאן. אוט איז דר צו איין אלטר מאן. איך האלט אין פֿור איין פֿרואן.
ער ווערט איר נון אינזודר גר עבן קואן. דז איך איק איין בויטל אינזודר גר
עבן גיב אין זיינר הנט. ווען ער הוט גר איין בכבידות צורה אין דעם לאנג
גיוואנט. אוט אך אין דעם גרואן בארט. איין בויטל איז האן איך וואל בייא
איק ביוארט. דא הרו[illegible]ערן איך איך ניט צו ביוארגן אז אזוק איין הארט.
זייני ריד אוט זייני ווארט זיין ורייליך זואר. וואז ער אייגן גירידט דז ער עט
האלט. אומזוגרג האלט אוק אנויז גולד. איך מנאיק ורייליך וואל גיטרויאן
אויף זייני ווארט. ער ווארטט אלדא ביז ער האט אויז גיאורט. אוט דא אידרוק
אויז דער טול גינג. רעד אלט מאן אין בטברא אנטטפֿינג. גרוידיינטליך קוגט
ער זיך טטעלן. אוב ער אין נון איבר דאז זאל אולט וכלן. ער זייט פֿון זואנן
קואט איר אינזודר אל הער. אוט מאז זאגט איר אוט נויאי מער. דער קוייפֿאן
זייט איך קום פֿון ברוקט אויז לאנדרן. הון איך אויזן איט אייגן גיזעלן
אנדרן. אוט גאר ויל קוייפֿאן טאך הון איך איט איר אל הער גיפֿוירט.
אין ווין ליבן סויינט גיזלן איטליכע צו זיינק טייל גיבוירט. אוט בין נון
אלדא הער אין דיא טול קואן. ווען איך הון אלהיא אין דיזר טטט פֿויר
גואן. וויא דא זיין איבר אל גר ויל דינב. דרוק איז עז איר גר ליב.
דז איך אויך האב גיזעהן. בירייט צו דיזר טטונדן. ווען איר קואט איר גר
עבין.

קוּא בוּך·

גבין· דז איך אויך וואלט איין בויטל צו האלטן געבן. אז איך פֿון אויך איין גוטן
טרויאן האב. אונ איך ניט דרייא אונ גלאב. ווינטן אונ דז איך הין גיגאנגן אויטרן
געוואשטן. אונ דז איר אוז בכוונה עפֿנט צו ביטן. ווען איך עז דיא
ביא אויך ביוואַרט. נון וואל הין נעמא ליבר הר אורי
צארט: סליק:

אלהיא שטיט דער אלט מאן אין זיינם יום טוב גיוואנט. אתרוג אונ לולב האט
ער אין זיינר הנט: אונ דער קויפֿמאן איז דא הער דען בויטל ראכט.
אונ וויזט ער זיך אן איז לאכט:



דער אלט מאן זייט אי אי. איך האלט גלייך איטנדר אין איינם גידון.
דרוק ליבר גיזעל האמן האתן איין קלייני וייל ביי דען. איך מאג
איצונדר ניט רידן מיט קיין מענשן: איך אונ ואר אתרוג אונ לולב בענטשן.
עוני אך הון איך נון וואר ווידי צו זאגן. אונ איין נוט דארף גינג מיט צו קלאגן:
אונ איך הון אך צו זאגן על מטא· איין שעה לאסט איך און גירעט. איר
אויבט איך זוינטש איר מאכן. דער קויפֿמאן וואז ורזא אין אל זיין זאכן. ער
איז אלדא איט זיין גירוכט. איך דנק גאט דא איך איז איין בויטל הון
גיברוכט אונ דז איך באלד קוון צו איז בין· אונ גידוכט ער איז זייז זין.
דער בויווכט דער אלט· גידוכט הבט איך נויארט דען בויטל אין איינר
גיוואלט. דער קויפֿמאן איז דא לנג צו האבט· ביז דו ער האט אויז גיאורט.
ער דא גר טבן אויך דען בויטל זך. אונ צו דעם קויפֿמאן ער דא נון שפרך.
גיבט איר נון נויארט דען בויטל הער: ער ווערט אויך נויאר לער. אונ ניש
ווערט אויך דראן גיברכן. דז זעל איך אויך וואל פֿור שפרעכן· נר גב אין
דא

דא דען בויטיל אין זיינר הנט. דער אלט איזל יען זאגט האט אין איין אלאך גיזגט: אונ וואז גין פון הערצן ורוא. דען בויטל נאם ער אין זיין הנט אלדא

·אלהיא האט דער אלט דען בויטיל גינומן. אונ דרוואראש קויט ביז עראיז הייט גקווין:



דער אלט מאן ציגן צו זיינם הויז צו. ער גידוכט מיט האט איך בירוטן גון: זיין הערץ וואז איט וואל פרייד: ער גידוכט איך בין נון דר גענט אל איין לייד. דז איר כואורט דער בויטיל אישט קומן אונטר די הענט· אל אילין לייד האט איין ענד. איך בין מ״ל אל איין ארמוט וואל אב קומן· גילובט זייא גאט דאז איך הון דען בויטיל איבר קומן. דאז איך אין הון גינומן. דז שוועט איין בייא איינם אד. איך שטונד אלדא אין גרוטן ספרייד. אונ ורגאש אל זיין יומר אונ קלאג. דיזאך שטונד אזו אן גאנצר אלט טאג: אונ דא דער קויפמאן זיין קויפמנשץ הט פולן ברוכט: אן זיינם בויטל ער גידוכט. אונ גר באלד ער ברעם אלטן ליף: דער אלט מאן אין גאר בוויליך אן ריף: אונ טעטן אונ איט ספלוכן. ער זייט וואז האסטו אין איינם הויז צו זוכן. אדר וואז מיטול פוירט דיך הריין· דו ביסט מיר גלייך ווי קוס אז איין וויולד שווין. דער קויפמאן דער שראק זער דיז ווארט. ער זייט ווא הט איר אויך פויר קארט: אודר האט איר ורייליך פויר געסין דז געלט. דז איך הון געבן דא אין אוייער ביהעלט. דאז זאלט איר ווידר קערן. דער אלט מאן זיים ספוינאיך דען צודר בערן. פון וואנן זאלט איר צון דיין בויטיל קומן הון איך דוך איין לעבטג ניט פון דיר גינומן. איך בין קיין דיב אך אנו נאש ביט הלעבן· אך האסטו איר קיין בויטיל צו ביהאלטן געבן. איך

קען

קאן דיך ניט אוז וואס דער צו ניט חטר דו ביטט . אוב דו ביטט יוד אדר
קריסט . איך וואס פֿון דיר ניטט צו זאגן . וויא זער בינגונד דא דער קייפֿמן
צו קלאגן . ער זייט וואו זאז איך צו אז איין זאכֿן טון . גר ביטרובט גינג ער
דר פֿון · איט ווינן אום אייך איט גרוסר קלאגֿ . ער קאם דא ווידר דכֿן
אנדרן טאג · אוב זיך דער אלט מאן נון אנדרש הטט ביזונן · אוז דז ער זיין
געלט אוכֿט האבן פֿון אין גיוואנן . ער איינט איכט וואז נאכן צו דר מאנן .
דוך בינגאן אין זיין לייד ויל גער צו איינן . ער פארכֿט זיך זער זיין גישא . צוק
אלטן גינג ער איש ביטראכֿטן אוט · אום קומפֿט דא גר זער אן זיין הויז אן ·
דא קאם באלד צו זאפֿין גינגן איט דער אלט מאן . איט איינם גוטן גרוסן
שטב : ער איק איין גרושן שטראך גב . אום טרייב אין פֿון אין הין וועק :
ער שטיט אין איק דרעק . אום גר יעמרליך גינג ער דען קייפֿמן דורך זיין
הירן . איין גרוש ווטן וואר ער איט איק בֿוירן · ער זייט אזו נעביך איך
ווילט דען קלאגן דען רבניק · דער אלט זייט איא דו גרוט עזז פניק . וויא
טארפֿטו איר כון קוען אוטר איין אויגן . דו מערשט בחרק וואז חייב אלקות
צו שלאגן . דז דו ווילשט דיך ניט קיינר לויגן שמאן · אוז וואלשט איר איין
איר אזו יעמרליך כעאן . אוט דו שפריכֿשט דז האשט איר איין בויטיל צו
האלטן געבן . אז בֿור וואר אוז איין הייסט לעבן . אום זיכֿר אוט בֿור וואר .
אזו דיך בשטין ויל בויזר יאר · אז דיר קיין אמת ניט אויז דייכֿן מונט . ער
טרייב אין גר ייעמרליך דא הין אז איין הונט . אום זייט דו האשט איין פניק
אז איין הור . גרושי שבֿועות ער איק דר בֿריר שוואור · דז איק דער ברויט
דוך אזו בליב : דער קייפֿמן אלדא איין גרושר יאמר ער טריב : בֿור גרוטן
לאד רויפֿט ער אויז זייני האר . אום זעלט זיך דא אונטר דז טאר . איט גרושן
יאמר אום אך קלאגן . דז טריב ער אן אעלכֿן טאג :

אלהיא איז דער מאן אום קלאגט · אום זיין לאד ער אידראן זאגט



ד

דער קויפמאן וואז דא גער ביגארנט אום ביטראכטט· אום אוזיך מן אל
דינג מאכט. דאז אל דינג מוז האבן זיינם אויז גנג· דא קאם דא
הער דר נוך ניט לאנג· איין קויפמאן דער אך קויפמאן שאץ פֿלאג צו פֿיר קויפן·
ער זאך זיך דא דען ביטרויבטן מאנן אום רוייפֿן· אונ גר זער ערזיך גנגן איק
מאכט· דאז ער אין אז באלד דר קאנט· וויא באלד ער איק אן דער גשטאלט אן
זאך· דאז איק ענווים גרוש געבראך· ער זייט דוא ליבר געזעל איין· וואז מאגדז
גרוש יאמר אום קלאגן זיין· דז דוא דיך אזו גר יעמרליך שטעלשט. פֿיר וואר דו
מיר אילונדר גר אויבל געפֿעלשט· ווען דו האשט גר איין ביטרובט גזיכט· זאג
מיר נויערט וואז דיר גיבריכט· דז דיר אלהיא אין דער שטט איזגשעהן· דער
ביטרויבט זאגט דיא ווארהייט וויל איך דיר ייעהן· אום איין קווער וויל איך דיר
קלאגן· ער הוב אין אן צו זאגן. מיט פֿיל הייסר טרעהרן· אויבר דיא באקן ראנן
איק די צערן· ער זייט הויר איך דו ליבר געזעל· איין אלטר בוזוויכט דאז אין דעם
שטעל· דער האט איק יעמרליך בירויבט· איך הון איק גטרויט אום גגלאבט.
מוט הון איק געבן איין כויטל צו האלטן· דעם גרושן בעזוויכט דען אלטן· איך
האט אין פֿיר איין בידרמאן אן געזעהן· אום דרום איז עז איר גשעהן· דז גרוש
לייד דז ער איך אזו יעמרקליך אום דז איין האט גלייכט· מיט זיין גוטן רידן מיר
האט גשמאכט· אום האט מיר אז פֿיל חניפֿות גטריבן· דאז איק דוך אל דער
בויטל איז גבליבן· איך מיינט ער ווער פֿרום אום בידר· נון האט ער איך לידר
לידר· אנדרש פֿיר קערט אום פֿיר ווענט· ער שפריכט ער האט איך זיין לעב
טאג ניא גיקענט· אום וואש צו אול ניכט פֿון מיר צו זאגן, דער אנדר קויפמאן זייט
דו וואלשט ניכר ניט אזו פֿיר צאגן· אום דוא זאלשט ניט מער ווינן צו דיזם
מאל· איך גטרויא דיר צו העלפֿן וואל· מיט הער היליך פֿון גוט דען הערן· דאז ער
דיר דיין בויטל ווידר געבן גערן· שווייג מיערט שטיל לאט איך קאכן· איך האף
מיר וועלן זיין אן איק וואל גרוכן· דרום זאלשט ניט אין זארגן· איך נויערט וואז
איך וויל טון מארגן· דארום זאלשטו היינט וואל דרויף שלופֿן· דען אלטן בעזוויכט
וויל איך ווידליך שטרופֿן· מארגן פֿרויא פֿיר דער זונן שיין· דרום לאס נויערט
דיין ווינן זיין· ווען מארגן פֿרויא זאל דיר דיין בויטל ווידר ווערן· מיט
הילף פֿון גוט דעם הערן: סליק סליק סליק

אלהיא שפיט דער זיין קלאגן האט גטריבט·
אום דער אנדר קויפמאן אין ווידר טרויסט.

מאן ט יב צב ז



אין · צוואונגט דא דער טאג הער קאם · דער קויפמאן אין גרוסן בויטל אים
געלט ער צו איס נאם · פיל מער ווען אין דען ערסטן וואס געוועזן · ער זייט
איך האב דר ווערסט באלד זיין גינאסן · ווען איך איס נואָרט וויז דען בויטל דעם
גרוסן · דא איין אויז גון · פיל אין געלט ווען דוא איס האסט געווסן · זא ווערט ער
דיר וואל דיינן געבן אויז דער קיסטן · איך וויל מיט איס אום גין מיט ליסטן · אזו
פאלג טיערט אייבק זין · ווען איך אין דעם בעטשטיבהויז בין · זא גלשטו פויל
דער טורין פטין · אונ לאש איך גוטערט אליין היין גין · ביז אוף · פאר קום מיט
איס צו רידן · אונ קום דוא דען צוא אונז בידן · אונ גירום אונס גאר עבן · היים
ריך גיטערט דיין בויטל ווידר געבן · זו ווערשטו וואל גיהן וואז דא ווערט גישעהן ·
אלדא וויל איך באלד צו איס גינעהן · אונ וויל איס מיט זינן ביטן
אין טוך · דער ביטרויבט זייט איך קום אויך זיבר
גוך · ניט איר טיערט היין אין קוטט
געמאן · אלבא דער קויפמאן
אונ דער אלט
צוזאמן
קאמן ·

עליה רידט דער אנדר קויפמאן מיט דעם אלטן · אוס שטעטויך ער
וואלט איס אך איין בויטל געבן צו האלטן ·

רעך



דער אנדר קויפמאן קאם צו דען אלטן מאן גגאנגן · גר שון ווארד ער פאן
אין אנטפפנגן · אבר דער איין ביטרוגנט קאם ערשט דערנאך ·
אך זיינם בויטל וואז אים גר גוך · ער גידוכט אך גוט וואז שטו איך מן גיוועהן · הא
איר דער אלט בעוויבט איין בויטל זאלט אידר קערן · איך וואלט אז באלד קיינם
אן גיטרויאן · דאז מוז איך איבקליך גירויאן · דאז איך אויך זיין מאאליכי · ווארט
הון טון גלאבן · נון קאן איך איין בויטל ניט פון אין האבן · אין דעם אז ער אוז
בינ אין זיין גידאנקן אוני איט איך געברט רעט · ודוכט איך וויא ער הנם -
דען אנדרן קויפמאן הירן איט דעם אלטן מאן איין גרוס גפלעדר · ער
גידוכט הויבן זיא נויערט ניט אן איט אנדר איין געהעדר · אין דען האט ער איין
גרוס גיקלעגן · דעם ביטרוגנן וואר נאך טען · אוני גידוכט וועגן נוערט דאז
קליגן איין גילט מער · ער טווכר דא אך ניט פפעדר · פון דאז הויז פון דיזאלטן ·
דער אנדר קויפמאן זייט · דיזם גלט וויל איך אויך געבן צו האלטן · וועגן אין דיזם
גיטשלט · איך אויך פויר איין חסיד · טעק האלט · איט ווארט אוני אויך איט
מצרקן · דאז קאן איך מאן אן אזיטר · ערברי צורה אעקן · דיא ווייטט איר
דיט אייטל פראאן · אין דען וואר דער ביטרוגנט אך קומן · אוני גירויטט זוא אלו
בייד גאר גויטין אוני שטיל · דער אלט מאן זאגט וואז איז אויער וויל · דער
ביטרוגנט זייט איט הויבליכם זיטן · איך וואלט אויך פריינטליך ביטן · דאז איר
איר איין בויטל זולט געבן · ליבר הער אורי דאז איר אוטט זאנגעבן · וועון איך
וואלט געדן פון הינן וואנדרן · גאר הין אין פפאנדרן · דא הין דא האב איך זיין ·
נג איז וואל מן איין אוכט דאז איך היא בין · אין דען הוב דער אנדר קויפמאן צו
דען אלטן מאן אן · זון זואל אן · זאגט אירט ביצייטן · וועגן איך הון ניט צייט צו לענגר
צו בייטן · אוב איר וואלט בהאלטן דען איינן · אוני וועלט איך געבן דען זיינן ·
דער אלט מאן זאגט דאזגאל זיין ניכר גאר עבן · געבט איר אין ערזאל אמך

וואלן ב יב 12 ג

שאל ווידר וועלן · דארויף דארפט איר זיכר קיין זארג האבן . וואן איר איזאל
זו גיטרויאן אונ ט גלאבן · דיין ווענצוועשטו טייערט פֿור דיך ספֿארן · אונ איך
וויל אין וואל ביהויטן אונ ביוואדן · דיא אויא וויל איך פֿון דיינט וועגן ניט לוסן
פֿור דריסן . אונ אין דיזי קיסט וויל איך אין וואל בשליסן · דו הון איך איינן פֿיל
אין פיקדונות · אונ גרושי הוני הונות · דיא איר נון הון צו האלטן געבן פֿיל
פֿרעמדי לויט · איך היב ניט אן איין נאאן צו זיין הויט · אבר דאז מאג איך איט
דערוואהייט ייעהן · דאז איר דאז איז און געפֿערד גישעהן · דא דער קויפֿמאן
גאב איר דען בויטל צו ביהאלטן · אז פֿור וור זא גוט וואלטן · לז איך אין אוזגיטייא
האב אן גיפליקט · אונ איזונדר האט ער איך דער קוויקט · דר וויל ער איז אימ
ווארן ביקאנט · דער אלט מאן גינגט האנט · אויבר זיין קיסט · אז באלד צוזיגר
פֿריסט · אונ טרוג הרויז פֿיל בויטל מיט געלט · דער ביטרויבט וואוסט ניט וואן
ער וואר אין דער וועלט · פֿון גרוסן פרייד דיא ער האט אין זיינם הערצן · איט
זאורן פֿור גיגן אל זיין שמערצן · אז באלד אז ער זיין בויטל זאך · ער צו דעם
אלטן שפראך · דער בויטל דער דא ליגט אין דער מיט · אונ דער אנדרן זייני
קייני ניט , דיא זאן פֿון געלט וויל איך אויך וואל געבן אונ זאגן · ער זיין ספֿווינג
שוויגט גאלד הולדן גישלאגן · אונ צווין דיקי ספֿעניגלינגן אך דער ביא · אונ
דרוק זאג איך האז ער איין בויטל זייא · דער אנדר קויפֿמאן זאגט גר שלעכט ·
איך הויר וואל ער האט רעכט · אן קאן גר וואל מערקן דער ביא : דאז ער דער
רעכט קויפֿמאן זייא · חען אז באלד אז ער דען בויטל אויף דען טיש האט גינומען ·
דא האט ער גלייך צום ערשטן גיזעהן · וויא דער בויטל זייא זיין אונ קיין אנדרר
זיט · ער צייגט גלייך אויף דען אין דער מיט · אונ דיא אנדרן ליס ער אל שטין ·
שטאק געבט איך זיין בויטל אונ לאסט אין גין · דער אלט מאן זייט אודא איך וויל
דרוף שווערן איין גרושי שבֿועה · ביא דען תפֿילין אונ ביא דער דנעה · דאס
ער נון מיערט גאר וואר האב · וועון צו זאגנגט . גר וויניג דאז איך ניט געשטרם
גאב . איינק ביגווויכֿיט דער האט איר גלייך וואלכֿי ריד הער צילט · אונ זינט אוז
דאז איך בין צו איינק נאאן אויז דר וועלט · זו וויל איך איין באמונות יוא גימגן שון ·
דו זאלשט אירז ניט פֿור אויבל הונליברזון · ער פֿרויגט אין דא אלדינג אויף דען
גרונד · אוט דא ער איך דיא וואדהייט ניט פֿור ווערפֿן קונט · דא גידאכֿט ער
איך אין זיינק זין · דער אנדר קויפֿמאן וויל ווין וויא איך איין גרוסר נאאן בין ·
אונ ווען איך דען דאזיגן קליין בויטליין מיט ווידר גיב · זו ווער ער זיכֿר דעם
אנדרן קויפֿמאן ניט ליב · דאז ער איר געב דען גרוסן בויטל צו האלטן אין איין
גיוואלט · אזו גידוכֿט איך דער בגיוויכֿיט דער אלט · איך זיין פֿאלטן זין ער
גידוכֿט · וויא באלד ער איך דא דען בויטל ברויכֿט · אונ זייט דו ליבר גיזעל איין ·
דא נעם דיר נויערט דאז דיין · אל וויל דאז איך יוא הון דר קנט · דיך אן דיינוס
רידן אונ אך אן דיין גיוואנט · זו נעם דיר נויערט דיין בויטל אונ גיא דיין
שטרוס · אונ ווער ער האלט גיוועזן נוך אזו גרוס · דענכֿט וואלט איך דיר נוך
ריאגן

מאכן דאז זיין פֿויר האלטן · איך וואלט איך אי לאשן פֿון אנדרר שפאלטן · אי
איך איין וואלהייר שאלט פֿויר לירן · ווען וואז מאן איין מענשן באז גצירן · אז
לאנגאז ער לעבט אויך דיזר וועלט · דז צו איק איז שט גטרויאן אונ לייב אונ אונ
גלעט · אז איך בין געווען גלובט זיא קֿט אל איין טאג · דער קויפֿמאן ליס דא
אונטר שטן אל זיין קלאג · דאז ער זיין בויטל ווידר האט · פֿון זיין געשפייא וואס
ער נון זאט · וויל ער נון האט ווידר זיין זילבר אונ גלט · פֿון איק ער נון ניטש
אנדרש האבן וואלט · ער פֿויר גיט איק וואל אל זייני ווארט · ווא באלד ער זיך
דא פֿון איק קורט · אונ דען בויטל ער איק אין זיינק בוזיק שטיס · דער אנדרש
קויפֿמן איק דען זיין אך ניט ליס · אז באלד אז ער זאך דאז ער זיין געלט זיינן בויטל
ווידר האט · ער בוט דען אלטן בשוועבט טוך אונ זאט · ער קעמט זיין בויטל
אך ווידר צו · ער זאגט איך אוז גין אנדרש וואו · איר מאז איז אנדר איין אנדר
שייאמבט קומן צו הענדן · דער קויפֿמאן וואלט איק דען רוקן ווענדן · אונ דען
בויטל וואלט ער אך טראגן דר פֿון · דער אלט זייט אייא אייא וואז טאלט איך
טון · ווארום געבט איר איר ניט דען בויטל הער · וואז איז איז אנדר דער אער ·
דאז איר אויך אזו אורבלינצלינג האט אנדרש געוועגט · איר האט איך דוך וואל דס
קענט · דאז איר איז צו געטרויאן אונ צו גלבן פֿיל · אונ דארפֿט אויך ניט ביזארגן
דאז איך אין פֿויר שפיל · אונ דאז איך אין ווארד לאקינן האלט אייבר איין
יאר · וואז איך אויך גריד דאז האלט איך פֿור וואר · דאז איז פֿריילין ניט גלוגן ·
דרום אויבט אירש איט איר וואל וואגן · אין אייער געוואלט איז ער וואל בוואַרט ·
דאז שווער איך בייא איינק גרוען בארט · דער קויפֿמאן זייט איך הון איך גלייך
שפֿרש ביזונג · ווען איך הון פֿיל גלט אלהיא געוואונן · אונ איין בויטל צוייא אזו
איינן גרוטן · דען זעלבינגן וויל איך אויך הייא לוטן · אונ דא וויל איך באלד דער
טך גין · ער איז פֿריילך פֿיל אין · ווען דאז דאזינג ווינגלט · דער אלט זאנט
זעלבט דאז איר ניט שפֿעלט · ווילט זער באלד דאז איר אין ברענגט · אונ דאז
איך דען זעגן כלל ניט לענגט · אונ קערט אויך אן קיין בויי ווארט · אלדא ווארט
איך אויך אויף דיזק ארט · אונ קומט איר ניט אז ביהענד הידיין · זא ווער איך
אין דער טול זיין · דען אויבט איר ניט איט איר צו רידן קומן · ווען איך ווער דען
פֿויר קֿט טרייאן אונ ברואן · אונ ווער נאר בכוונה טון איין געבעט · אונ גר פֿיל
גלט איך ער ניט טעט · דאז איך איט קיינק מענשן רידט איין ווארט · ביז דאז
איך אבר האן אלז געאורט · דאז וואורד אויך נון צו לאנגוועלן · דרום זאלט איר
טון באלד ווידר קירן · אונ איר זאלט אויך ניט זויאן איין איינגן פֿליק · דר קויפֿמאן
זייט דא ווארט ביז איך דיר אין שיק · דו אלטר בשוועבט אור טיאר אזלנג אז דו
ווילשט · ווען דו גלייך אז איין הונט להכֿריל בילשט · אונ דיין ארן אונ געבעט איט
שט פֿויר קֿט פֿויר נואן · איין בויטל זאל דיר אן קֿט וויל אין דיין געוואלט ניט קומן ·
איך וואלט דיך אי לאשן ווערן פֿויר בראנט · ווען איך הון דיך נון וואל דער
קאנט · דוא ביסט איין רעכֿטיר זקן טמאי · דרום קער איך מיך ניט אן
דיין

קויא בוך

דיין גיספייא · איך וואלט דיר ניט אוך איין פעדריר גאבן · דאז דיך מוז עסן
דיא קויבין · אונ דיא וועלן מוזן דיך צו רייסן · דוא האסט · איך אך וועלן
צייסיין · אונ אזוי דאז מאן וועלן שנידן · אז דו האסט ניט אייגן ניכלן ·
רעכט הון איך מן זיין ברעט פון דיר גיאכט ווידר אין זיין האנט · גוט האט איך
אים גלייך באזו גיטנט · דאז איך איט איינר ווייס הייט ביפידראט הון · ער וואלט
דיר פריילך געבן דיין לון · דאז דו האסט אידראמן גלייכט אונ ניטנעלט · אונ
זעטן ארמן דאז איר פויר הפלט · אונ דא איינר ארמן גילן וועלן טון. איך דאנק
גוט דאז ער איך האט גילאזן דר פון. דאז ער דאז זיין אידר האט · גוט זאל אונז
אלי צייט האלפן אונז אליר נאט · דאז איט סידן זיא פון דאנן · דיא צווין גנאטי
פרואי מאנן · אונ טרוגן מיר ברעטל אך מיט · קיין פלטנין גיבראך אין ניט ·
דאז האט נון גיאכט שער קונג קויפמן מיט וויץ אונ מיט זינן · אונ דא רעכר
אונ זאך דאז מאן וואר ווארדן מינן · זיין בוביריייא אונ פאלשהייד · פויר
גרוטן יואר אונ לייד · ער זיך אבערט הינג · אונ דען צווין קויפלויט גאר וואל
צו גינג · נאך פילצאז אוז צו אויט גין · הויט אונ אך אויאר אין : סליק ·

אלהיא דעראלט מאן זיך זעלברט הינג. אונ דיא צווין קויפלויטן איר
אינליבר דר פון גינג·



דאז ביא שפיל זאן איך נון זיבר מיט גוטן · דאז מאן זיך נר פבן זאל הויטן יו וואל
פור דסן בוקט לייביר · דיא חניפות טרייבן אונ שמייכלייר · ווייסט דיר געבן
זיא מיט אירן מונד · אונ ביטרקייט האבן זיא אין אירן הערצן גרונד · זיא קענן
זיך וואל שטעלן אז דיא כשרים · אונ שטעקן דיא קלואן אז דיא חזירים ·
כלוואר

פֿור איך בין שוואך אונ׳ האב גישפאלטן דיא קלאן. אז דא שטעט דער אלט אין דען גארט דען גרויאן׳ אז איך הון אויך דא אין דען בייא שפיל דער צילט׳ וויא דא שטעט דער אלט בשווייבט אויז דער וועלט׳ דעם קויפמן דאז ער אין מיט ברוכט אין גרוס מוט׳ וואר ער ניט קענען זיינם גיזעלן גוטר דוט׳ ער ווער ווארן אום דאז זיינע יעמערליך קליבט׳ דרום זאל איין איטליכר זעהן דאז אין. איין איטליכר ניט דר רייכט׳ אונ׳ דאז ער ניט ווארד גיטראכטן איבר דאז זאל׳ ווען אים אין בשווייבט אדר איין שאלק קעמט צו טייל׳ דער איז נון גאב זייט גישטי ווארט׳ אז איר אין דיזן בייא שפיל האט גיהארט׳ דז זיך איין איטליכר פֿריילך מאן פֿיר זעהן. דאז איס ניט איין זוילכט ווערט גישעהן׳ אונ׳ זאל גר אבן זעהן אטם ער זאל גיטרויאן׳ דאז ער איס ניט ווארד גירויאן׳ אונ׳ דרום זאל איינר נון אמרקן פֿויר זיך גר אבן׳ וועם ער זאל זיין כויטל צו האלטן געבן׳ דאז ער אך ניט ווערט גליייבט אונ׳ גישטאלט׳ אז טון לאדר דער זיטן אז אין דער וועלט ב

סליק׳

איין קנאב גיבט זיינר ליבי דיא הנט׳ אונ׳ זייך אך גר פֿרוינטליך
גיגן אים ווענט:



מאן לעזט דאז וויא דארט אין ענגילנדר. גישאך איין גרויסי זוינד אונ׳ אויך איין שאנד׳ אנדר פֿון איינר טוין יונגן אייד׳ אז אונז אוהית דאז בוך ביטייד׳ דיז זעלבין מאד האט איין מאן דער וואז גר פֿרום אונ׳ בידר׳ דען ער טעט ניט אנדרש טעט ווען לערנן דיא סידר. אונ׳ אויך פֿיל אנדרי שיכיר שפֿאנער אך צו לעזן. גר לאנג טריב ער אן דז זעלבין וועזן׳ ניט אנדרש דען לערנן אונ׳ שרייבן וואז זיין זיטן. ער שפֿאנאך גר לאנג אין דער שול ש זיצו׳ דער לעצט וואז ער אל מאלט אויז דער שולן: אונ׳ דיא פֿרויא זאצט דר איין

קוא בוך

נייגן איר האיפטן בלין · אלו זיא נויארט אולט גיהאבן · אלדא אש די גיפֿונדן איין
איפטן יונגן קנאבן · דער גפֿיל איר רעכט פֿון הערצן וואל · גר באלד בירייטט
זיא איך צו איין מאל · מיט אטנכר ליא גוטר טפייז. דער קנאב וואז אייך נים
ואשטוויז. דז ער זיך דיא ורויא ליס אויבר רידן. איר ווילן גימאך אין אלן
צידן. ער גינג דער ורויאן אלדא אין דען חייז נוך. ט דעם בנט וועדך וואז
איך אך נון נוך. אום גר באלד ויא דאז הויז נוך איך שלוש · דוך וואש זיין ארג
גר גרוש. ער זייט דו ליבי פֿרויא צרט. איך פֿירכט איך אויבל אום גר הרט · דאז
אויער מאן ניט דער צו קום. זי זייט דא ווידר איין מאן איז וואל בידר אוט פֿרום.
דאז ער מך ניט האט אין לנגן אויז גיבעטן · איר האט וועדך גר הייאליך זי אלדא
טעטן. מיט האלזן אוט מיט קושין. זיא זיש אן וועדטז ורייליך ניט ווישן. אך
חערם ערז ורייליך ניט מערקן. אן אל איינן ווערקן · ווען ער איז טרויאן איין
בידר מאן. קיין פרויא זיכט ער ניט אן. דרום בידרפֿט דיך ניט צו ביזארגן.
דא לינג נויארט בייא איר ביזגען מארגן. אום דרפֿט דר צו קיין אולט קיין זארג
טט האבן. דער קנאב וואלט איר אייך דרום גזאבן. אום לאגן בייא אנגדר
די גנץ נכט. ער מאכנעליט ניט פֿיל זיא העטן איין יונגט מאידן גימאכט :

סליק. סליק.

אלהיא לינגן זי נון אלי באר · ער און ברוך אום זיא און קלייד : זיא האטן איין
גרוסי פֿרייד : גאט גיב אין דז הערץ לייד : סליק.



און צו מורגנש אז באלד דער טאג הער בראך : דיא פֿרויא צו דעם
קנאבן שפראך · ער האט זיך פֿור וואר גינרויטט איין אונמוט אום
איין קלאג. ווען ער איז מיר גינגן טאג. דאז אונז ער נון גאט דר בארמן · זי אוף
שפֿינגאיך מיט ער דר ווישן ארמן : אום קומט אין פֿור זיין רואן מונד. אי
זייט

שיט ניא גפערט הין צו דיזר שטונד · אונ גר אופט זולשט קומן צו איר הריין ·
דער קנאב דער זייט עז זאל זיין · דא איט טיר ער פון דאנן · זיא גאב איק אך
פאר צו טרינקן וויין אוז דער קאנן · דען אור בעשטן וויין · ער גינג דא הין פויר
דיא זונן שיין · דרום דאז אין ניאנט זאלט זעהן · אונ דא נון דאז וואר געשעהן ·
דער קנאב ווידר אין זיין אויגן הויז קאם · פויר ניאנט האט ער זיכר קיין שאם ·
מען ניאלן וואוסט פון דיזר זאכד · דאז טיידן טעט דער פרויאן וויא אום אנד ·
אבר דע ניכט טעט זיא דעז גלייכן ניט · זיא בירייט צו אז איר שטעטליך זיט ·
אונ ריכטעט גר באלד צו אירן טיש · וועלן זיא וואוסט געוויש · דאז איר רעכטר אן
זאלט קומן צו שטונד · דער פרויאן ליסט האט קיין גרונד · אונ צו ריכטין אונ
בסברה קונט זיא זיך שטעלן · דאז עז אירן מאן זאלט וואל געפעלן · אלז דאז זיא
מיט גרט טעט · זיא איז איך אל אול וואז זיא האט גינעט · געווירכט אונ געשפונן ·
אונ וואז זיא איט אירן לענדן האט געוואנן · גאר וואל קונט זיא אירן מאן שמאכן ·
איט גוטן ווארטן צו שנעלן אונ לייכן · אונ דא איט זיינן זין צו ביטרין · זיא
וואוסט אך וואל דאז דיא אלטן שפלינן · געבן גוטי שפייז צו עסן · איט זוילכן
דינגן האט זיא זיך וואל פויר אעסן · זיא גינק דא הין גר באלד אונ גירינג · אונ
בירייט צו אל דינג · פון גרוס ביז צו קליין · אונ זיא קערט איר הויז אך גר ריין ·
פון אונטן אויז ביז אובן · אונ דרום דאז זיא אירר מאן זאל פרייזן אונ לובן ·
אונ זיא איטער האלטר האבן · אונ קיין בויז אויף איר גלבן · אונ כלו איט קיינם
אנדרן מאן זאלט צייאן · אל דאהר זעצט זיא זיך פערליך רייאן · דרום דאז זיא
איר מאן זאלט ניט ספינדרן אויסן זיצן · איר ווערק טעט זיא אלז איט וויצן · דאהר
האט זיא זיך געזעצט אויף איינם סוינן שטול · ביז איר מאן קאם אויז דער שול:

סליק·

אלהיא זיצט דיא פרויא אונ ווארט · אויף אירן מאן אונ צווארט·



אין דא דער גוט מאן האט זיין בעטן פאן ברופט · אן זיינן וויב ער : א
גידוכט · אוני באלד ער דא הייס גינק · אוא זיכליך זיא אין אנטפינג ·
זיאליך גוט אך ביספרה ער אין אירר דנקט · ווארומ מיך האט ער נוך אויך
פויר לאנגט · דאז איך זייט · אא לאנג איש גיבליבן · אוני דא מיט האן איך איין
ליט איין וויל פויר טריבן · ווארקאכן אוני מיט אויך רואן · איין קינדליא זאכן
הון איך איך טון וואן · ביז איך יוא אל דינג הון גו גידילט · דאז קיין ארלייא הוף
איך דראן גיבריבט · אל דינג האן איך בירייט אויף דאט בעטט · דרום גיט מרט
אוני וועשט · אוני עסט דאז גיאויך אנגיט וול זאל וואל ביקומן · דער מאן זאגט
דוא בישט וואל פרומן · אוני דעדליך אין וועט אל יפדויאן דיא איך הון גיזעהן ·
דאז מאן איך פויר איין מארהייט יעהן · אוני גאר גוויבליגאגט טון · קום זאל דיר
פויר גילטן דיין גוטן לון · אוני זאל דיך בעגסן מיט אל זיין גוטן · אוני גל דיך פור
אלס בוזן שטנץ ביהוטן · וואן דו בישט וואל אלר ערן ווערט · דוא האסט אן דיר
פאל גוטר גיבערד · אוני בישט זאל קלוג אוני דער צו וויז · דא זאגט זיא איך וויל
ברענגן דיא גוטן שפייז · אוני איין גוטן וויין · דא ביא לאסט איך גאר
וואל זיין : סליק סליק סליק

אלהיא דער גוטא מאן דען טיש פויר איס הוט · אוני דאז וויב ברענגט
איס וויין אוני ברוט



דער מאן אס זיך אלדא גר זאט · אוני דא ער נון געסן האט · דא זאגט
זיין וויב צו איס · הויר איך גר עבן אוני פויר ניס · וואז איך דיר טוא
אלדא קונט · וויל איר זיין גילובט זייא גאט בייד פריט אוני גיזונט · אוני דאז איר
האבן געסן אוני גיטרונקן אין גינוגן · איר זאלן נון לובן גאט דען הערן דער עז
האט

האט טון פֿוינן. דער אזאצכטין דער עז כון דען זיס ביטעלרט. אונ דער אל׳
קריטואר דר נידט. דער מאן זיין מונד איין טעט אונ זייט גלובט זייא גוט:
דער דיך בשאפֿן האט. אונ האט דיר אזו איין גוט הערץ געבן. דז דו אונש
איר אנגסט וויל לאזן גיבן: אונ פֿון אין לאר זאל ער דיך מאכן לידיג. כון הויל
איר צו דיזר פֿרידין. זינט אול דאז דו איין זוילכט בינערט האוטט. דז ווערט
וואל קומן דיינר זיל צו טרוסט. דאז האב דיר פֿון איר גוויט. וויל דו ווילשט איך
זאל דרשן אונ כידן אויף דען טיט. אי דאז איר עטין דיא גיברוטני גנז אונ
דיא גריבן: כון האיר איר צו וואז דא טטיט געשריבן: אין דער היילגן תורה׳
ווא איין איטליכי ודוייא זאל זיין מדבר אונ אך בסברא׳ אונ זאל זיך צו אירן
מאן האלטן. זי האב איין יונגן אדר איין אלטן. אונ זאל כלל קיין אנדרן ניט ליב
האבן. אונ זאל ניט שפאסן מיט דען קנאבן. אפילו ניט אן פוריש׳ וכל
תילכת אחרי הבחורים. דאז איינט כון אזואן זאל ניט צו דען קנאבן גין: אונ
מך וויל איך דיר אלן זאגן׳ ווא זי זיך האלטן זאל ביא אירן מאנן׳ זו זאל זיך
פֿויר דען פֿרעאדן טעאן: אונ זאל זיך אלי גוטי אידות אן נעאן. צו אלן מצות
זאלן זיא זיין בידייט: אונ גר צוילכטיג זאלן זיא זיין גקלייד. דז מן איר אן אירט
ליב ניט זיכט ניטט בלוז. ווען די זיא זינד איז גר גרוש דויש זאל זיי זיך וואל אויבר
אל צו דעקן׳ אן אלן שענטליכן עקין׳ איר האר אונ אך איר ברעטט. דז זי
ניט איין ורעאדר מאן געזעהט׳ דער שייאר זאל זי זיך בסברא צירן דרום דא
זי איך איטער לעבר זאל זיין. ווען זיא איז גצירט הויפט אונ פֿיין׳ אונ גר זער
עז אין דר פֿרייט וואז ער איר גיבוט׳ דז זי עז ביהענד טוט׳ אלין אויגן פֿליק
זאל זי זיך ניט זראמן. אל דינג זאל זיא גר עבן אויף רואן׳ איטליכט דינג בסברא
אונ אויף זיין אורט. אונ זאל גר עבן פֿויר נעאן זיין ווארט. וואז ער איר זייט
דז עז באלד גיטון זייא. דז ער ניט איטליכט דינג מוז זאגן איין מאל אדר דרייא:
אונ דא ער ניט עז איין הונט מוז מיט איר בילאן. גערן זאל זיא טון אל זיין ווילן:
אונ זאל זיך פֿור אים פֿוירכטן אז פֿויר גאט; אונ דאז זיא איך כלל זיינר ניט
שפוט׳ ווען ער זיא מיארט האטט וואז טון׳ זו זאל זי גר באלד קומן דר פֿון׳.
אונ זאל זער פֿורכטן זיין צארן: אך זאל זי אים ניט מאכן איין הארן. אונ איר
אויך טון קיינר ליא צו לייד. אונ ווען ער האט אים הערצן פֿון פֿרייד: זו זאל
זי זיך אייך מיט אים פֿרייאן. ווען ער וויל טאנצן אדר רייאן: אודר נויארט
וואז ער כון וויל טרייבן: זו זאל זי טטעץ אך ביא אים בלייבן׳ אונ ווען ער
טרויארט זא זאל זיא אך מיט אים טרויארן. אדר ווען ער ליב אדר שפּיינט האט
זייני שלכפֿיראן אזו זאל זיא אך האבן׳ אונ זייני ווארט זאל זיא אים גגן האבן.
אונ זאל אים צו זאל ניט הייטן ליגן. אט זייני סודות זאל זי האלטן פֿויר טווינגן. אונ
זאל זייני גוטי אידות ניט ור ייעהן׳ אונ זיין משפחה זאל זיא ניט פֿויר שמעהן:
קיין בוז פֿון אים קלאפֿן. זי זאל זיך האלטן גגן אירן מאן רעכט גשאפֿן. אונ
זאל אלווגן טון אז זיין מנהג אונ אז זיין זיטן. אונ אדז ער זיא ניט זער דארף
ביטן.

ז צו יג ב

ציטן. װען ער װיל שטאט פֿון איר הון. דז עז נויארט באלד װערט גישען: גר
ביהענד זאל זיא אנפֿאקן דיא קוא אונ׳ אייך דיא גייסן: אך זאל זיא איס ניט צו פֿיל
אן האטין. אין װאז פֿר קאן אונ׳ פֿויר אנגידאז ער ניט זייט דז דיך נאט שואנג:
אונ׳ אייך זאל זיא ניט פֿויר שאטהן זיין שפייז: אוב ער איר שון ניט גיבט אלי טאג
אנדר רייז. דערפֿאר זאל זיא אין ניט ביטרובן: זיא זאל זיך כלל ניט איט אים קריגן
אום זאל אין אך שון אאכן איט אירי אייגני הנט: אל זיין בויכש גיוואנט. דיא
זעקן אויז צו ברעכן אונ׳ צו בוירשטן. זי זאל אים אויזוואשן אז אין פֿוירשטן.
אונ׳ פֿון זיין װערק זל זיא אין ניט פֿור שטירן. אל דינג זאל זיא עבן אערקן אום
הערן: אונ׳ זאל ניט אויאדר רידן אדר שועלן. אך זאל זיא ניט שטעלן אויאידר
זינן: אויף אירן פֿאסטן תחות. גלייך אז הטט זיא אויאטר דאז קדשת. אונ׳ קיין
אל דעם גנצן טאגטון. איט אירן װערקן זאל זיא נויארט קואן דער פֿון.. צו ניאן
אונ׳ צו שפינן אאוין דינגאונ׳ לייכן. אך זאל זי ניט שטעלן הוילן אום גריינן.
אורן אום שאלן: אונ׳ אך ניט אויאדר אויז דאלן. אויבר אל אין דיא שטט.
אונ׳ אליוואוק דרייא אולט אין דאז באד. אונ׳ זיישט אנדרי גליין גר פֿיל: אום
אל ר״ח אונ׳ חא טו אוסד צוק שפיל: אונ׳ צו ברוילפֿטן אונ׳ בדית אילות צו לויאפֿן.
אויך זאל זי נון אערקן אין אירן קויפֿאן. דז זיא נויארט אל דינג טוט איט ספֿונג
זי זאל זיין גר וויז אונ׳ קלוג. אונ׳ איט פֿויר טיפֿטיקייד זאל זיא אל דינג פֿולענדן:
דז אען דר קענט איר קלוגהייט אן אליטנדן: דאז איז נון דער זיטן אל פֿון דער
פֿראוי פֿרייאן גיאיין: איר לוב איז וויל בעסר ווען גאלד אונ׳ עדל גישטיין. מן
מיז איך לובן דען אלאפֿכטגן גאט. דער איר אזו איין פֿרום ווייב בשערט האט.
אויז דר קורן אונ׳ אויז דר װילט. דאז אל די גוטן אידות דיא איך הון דר צילט:
די זיין אל אן דיר גלייכליכן איט תרבות גיפֿונדן. אונ׳ איט לניעות איז דיין הייבט
אום וואונדן. אונ׳ אלי אצות דו געדן טוטש. אונ׳ גר זעלטן דוא אים הויז רוטשט.
דו בישט גר רעדליך אונ׳ ביהענד אין דיין גישעפֿט. גלוביט זייא גאט דער
אויש האט צו אנגדר ביהעפֿט. דו בישט גלייך גישאפֿן צו איינם טאל. גאט געב
דיר גליק אונ׳ הייל. הייט אונ׳ אך אויאר אין. אוין דיך דיא ברכות אל אן גין:
אונ׳ דאז דיא פֿרויא טן דר הוירט. גר פֿרייליך זי זיך גגן אים קורט. אום
דאנקט אים זער זיינס גוטן ריד דיא ער האט גירעט. דא גינגן זיא איט אנדר
אין דאז בעט: סליק.

אלה א דער מאן זיין ווייב גר פֿריינטליך אום פֿינגט. אום איט איר
צו בעט ער גינג.

ריא



דיא זיך כלט ער בייא איר זאגן: ביז אן דען לעבטן טאג. דא האד דער מאן
אנטוואכן: פור גיגן וואז אים דאז זאגן: דז ער טון אזו זאגן הט
גיטוואפן. ער ערהובט זיך זער גוט וואורד אין דרום שטרופן. דרום דאז ער וואר
ביט צו ביגין אין גישטנדן. אך פארכט ער זיך פור שאנדן: דז ער וואז או
זיך גילוגן דאז פרלאנג ער ביט צו טון אז ווען: גר באלד ער יאך פור: אום
דרוספט אין ווייב דיא הור: ער זייט שטיא אויף באלד דו דייני איר. אונ ברענג
איר הער אין יום טוב קליד: דא איך נויארט באלד אויף מטיא. אום דאז איך
אין דיא היליג שול גיא. אונ דו זאלשט דיך אייך צו ביריטן: אין דיין יום
טוב ספאטן. אונ פויקטן קוירז אונ דיין שטורץ: אונ שוא אן אך דיין הויבטן
פורץ אונ דאז איר טיארט באלד אין דיא שול קומן. ווען דו האשט עז וואל פור
נומן. דז דא הויט איז דער היליג דאס השנה: אן אוז זאגן דרייא סליחות אונ
איין תחנה. אונ דרום נעם דיר נויארט ניט פיל דר וויל. דאז איר דא הין גין
מיט איילי אונ דז איר קדיש אונ ברכו גיט פור זיין: דיא ווייא זייט ווער זאל
דאז גשין טויאן: אונ ווער זאל צו דיש הויז גהן: די מאדה ייר וויל איך אויך
גר ייעהן: פור איינר טויר וויל איך ניט שדעטן. איר האט דוך אל מאל פור איר
אייך גיבעטן. אונ איר ספלוגט פור איר צו ארן. אז טואר אז איך בין איין
יודין גיבארן איך הון דא אל אזנגן גישפראכן. איר זאלט פור איר ארן אונ איך
וויל פור אויך קאכן: דאז דוכט איך זיבר זיין דאז בעסט. דז איך נויארט
בלייב אין נעסט. אין איינם הויז דא אינן. ווען איך איך וואל דעכט וויל ביגינן.
אונ אז איך קאן אפרקן אונ זעהן: דז זך וויל בויבירייא אין דער קהילה גישעהן.
אונ דיא לאגן פרוייאן איר ניט וואל גיפעלן. זי קענן זיך גר וואל בגימטות
שטעלן. מיט אירן פנים גגן פור הוזלט. אונ ווען זי דוך דער תגש קונייט:
אז

קויא בוך

זא שטין זיא גר פֿרויא אויף שולן: איר איטליכֿי ווארט דען אויף אירן בולן:
מאו זיא אין טיארט מאנדר קווירן. צו שימפֿפֿן אונ צו הולירן. שטיט איר אוט
אונ אך איר זין. אוט אז טיאר אז איך אין יודין בין: איך הויר אין דער שול
ניט אנדרש ווען שווצן: ווען זי זיך צו אננדר זעצן: אוט איטליכֿי די הוט צו
רידן פֿון אירם ליבן. הוט זי ניט גינוגן אין דא נעמט זיא אירר זיבן. וועלכֿי
טיארט אן איינשטן מאנן האבן: ור וואר נון זיא דרוק-דראבן· זי שטעלן זיך
אז וואלטן זי גין היאל שטולן: אונ זעטן זיא אין דער מאנן שול גולן· דא זעהן זיא
מעלכֿר אין אן בעטשטן גיפֿעלט. אונ ווא זיא אין אויף איין צייט בישטעלט. אונ
דרוף שטיט איר זין אונ מוט. איר קייני טוט טיאר קיין גוט· דרוק מאנן איך
איך ניט צו אין גיזעלן. ליבר מאן איך וויל אויך נון ניט לאכֿין נאך טנעלן. אונ
דא הייס אין איינס בויז בלייבן. אונ וויל אונ קעז צו איינס פֿפֿלאדן רייבן. אונ
וויל אויך מאכֿן איין גדוט קאר מאקרוני: אונ ווען איר ווידר קומט זא וויל איך
שפרעכֿן ברוך הבא אדוני: אונ דא שטונד דער מאן אין גרוטי ורייד. ער
זייט דו ליבא רייני מייד. וויא דער קען איך דיין ורוואקייט אז גנין. דו בישט
מיכֿר ניט גימאכֿט אויף דען גלאבֿן· איט גנצר ווארהייט דו אוק גישט. אונ איט
דיין ווארטן דו וואל בישטישט. גלובט זייא דען איך איצונדר ניט טאר גנעכן· דז
איך דיין ורוואקייד הון אן דיר טון דר קענן: דז דו נון האשט אזו איין גנץ גוט
הערץ עגברענג איר טיארט דיא יום טוב קערץ. זו וויל איך וואל גין ביטן
פֿויר אויגנ בידן. איך וויל דיר פֿרייליך וואל גירידן: דז דו ווערשט דז גן עדן
פֿויר דינן· דיין ורוואקייט האט זיך גנץ נון בשינן. דאז קאן איך וואל מערקן:
גאט זאל דיר דיין זין שטערקן. אונ בלייב דו טיארט דא אינן זיצן. איט קיינר
פֿרויאן ווערשטו גיזעצן. אונ באך דו די ספֿיט אין דער פֿפֿנן: דא איט מיר ער
פֿון דאנן: אין גאשט הויז גינג דער גוט מאן איט גורשר איל. ער לוף דא הין
אז גישווינד אז איין פֿפֿייל:

צלהיא גיט דער מאן אין דער שול איט גנצום הערצן: אונ אין זיינר
הנט די יום טוב קערצן:

אונ



און אז באלד אז דער מאן װאז גנגן אויז דער טיר׳ דיא פֿרויא שטעלט
זיך באלד דר פֿויר׳ אונ׳ זאך זיך װידר אום נוך אירן ליבן׳ דארומ׳
װאז זיא דינ׳ הייאן גיבליבן׳ זיא דער זאך אין דארט פֿון פֿערן׳ ביא אים װער׳
זיא גיװעזט גערן׳ זיא פֿיינ׳ אים מיט אירן מונד׳ װיא באלד קאם ער צו איר
אויף דיא זעלבין שטונדה׳ אונ׳ דא גינגן זיא מיט אננדר אין דאז הויז׳ פֿער ניאנן
האטן זיא קיין גרויז׳ זיא פֿארכטן זיך פֿויר אים ניט נוך פֿויר דער װעלט׳ װיא
באלד האט זיא זיך צו אים גיזעצט׳ אונ׳ גאב אים גר פֿיל דער גוטן װארט׳
זיא גינגן מיט אננדר אויף איין ארט׳ מיט פֿיל טיאספֿא אונ׳ אך מיט שערצן׳
נוך אל לוסט אירם הערצן׳ סליק סליק סליק

אלהיא קומט דער קנאב דיא הויפֿט איר׳ איך מאג עז װאר
איר ניט פֿאסט לייד׳



און

און אז אבר אירר ביידר ווילן וואז דר גנגן. דער קאלב זיש אלרש
זושט אויך ניט זער נאך איר פויר לאנגן. דא איט וואלט ער היין גין
האאן וודר. די ורייא זאט גיא נוויארט אב אוני נידר. דז איך דיך מאן זעהן
מוטר ווילן. ווען דו מושט דיך איצונדר הייס איילין. ווען איין מאן ווארט קומן
באלד הריין לאזדיר דיא וויל ניט צו לאנג זיין. אונ קום הער ווידר אויבר
צורן אדר דרייא טג. דאז איך איין קירץ וויל מיט דיר האבן מאג:
די ורויא גינג הר ביהענד צו דען טין. אונ זאגט זיך וואו זי פאר וואז גיטעטן.
אונ ווארקט זיידן שנור אן דעם רוק. דער גוטר מאן אבר אויז דער שול
קאם. די ורויא גינג באלד גיגן איט איט וויל גוטם גיבערד. זי בוקט זיך גיגן
אים ביז אויף דיא ערד: זי בוט אים איין גוטן וויארטאג. ער זייגט נון דאנק
דיר דער עזוואל פויר מאן. אונ צו זיינם טיש ער זיך דא זעצט: אל זיין ווארטן
זיא אין דר געצייט: גר פיל גוטי שפייז האט זיא אין גיקוכט. ער אש אז פיל אז
ער מאכט. אונ גר גערן ער דיא גוטן שפייז אש. זיין ליבי אלדא גיגן אים זאש.
מיט ורוליכם גוטם לעבן: זי לובטן דען אלמעכטיגן גאט דער אינש האט געבן.
אונ דער אינם ביפערט האט: זיא שון זיך גלייך אל דא זאט:

אלהיא זיצט דער מאן אונ אש. אונ זיין וויב דיא הור גיגן
אים זאש.



און דאז שטונד נון איין גוטי וויל אן: דז דא ניט אוכט פירוכן דער
מאן: איין בוט הייד פון זין וויב אונ דיא גרום זוינד: ער מיינט
דז מן דרקנט קיין גרוואר וויב גיפוינד: ווען פויר גלן פרום אוני בידר ער זיא
הילט. ער הטע ניט גימיינט דאז זיא איין אנדרן הטע גיליבט: אונ איין אנדרן
הולטר הטע ווען אין. זיא וואז מן גלייך אז איך בין. זוישי דידוואז איין הדינג
קאנם

קומט זיא וואל שפרעכן · אום הינטר זועלכיך צו האבן אום צו שטעלן · דא פֿויר
מאוסט ער זיך גיבן ניט צו הוטן · ער מיינט זיא גינג אום אלז מיט גייטן · אום
ביטרי מארט ווארן אל אז ניכט · אין אירן הערצן האט זיא גרוס ליסט · איר
בוביריא אום בוסהייט האט קיין גרונד · אום דער גוט מאן אבר סליחות אוף
שטונד · אין עשרת ימי תשובה סליחות צו זאגן · דריא אדר פֿיר שטונד איין
אויבט טאגן · דרוק דאז ער אויבט מאל לערנן דיא סליחות אום ביזאוניק · אום
דא קאם אבר דאז מוות פניק · צו דער בויז הורען פֿרויאן · ער וואלט איר זיא
גנלט אב דרייאן · ער זייט איך מאג איך אלהיא ניט אין גינברן · דוא מוסט מיר
גבן געלט צו צערן · דאז איך איך באלד היב פֿון הינן · אי דאז צו איין שפֿאטר
מערט אינן · ווען ער ווערט איך צו טוט סאגן · דיא גאלן מארהייט וויל איך דיר
זיא זאגן · אכט נויערט דאז דוא האלטט פֿויר הולן · איך הון מיינק שפֿאטר איין
בויטל מיט גילדן גיטעולן · דא מארן נון אינן דער גילדן אזו ויל · איך גינג דא הין
גר באלד צום שפיל · אום הון זיא פֿויר שפילט אזו גנץ · איך שלוג זיא אין איין
שאנץ · איך היט דרוק קוואל · אום אל דיא גילדן איך איק דאהר שטאל · אום
טן בין איך ליידר נאקט אום בלוז · אום הון איין פֿאטר גיטון דען שטוס · דארוק
אוז איך נון גאר באלד דער פֿון · אום וועלן דוא נון וואלטט אזו וואל אן מיר טון ·
אום וואלטט מיר געלט געבן אויף צערן · זא וואלט איך דיך ביהאלטן ביי ערן ·
דא אנטשטו איר דען פֿרייליך וואל דרוק גיטרויאן · צו ווערט דיך פֿרייליך ניט
גירויאן · ווילשטו מיר נויערט העלפֿן אדר לון · אום ווילטט איך אזו נאקיט לאפֿן
גון · ווען דוא איך ניט אוועק און געלט ווערשט טרייבן · דא זאל דיא זאך פֿויר
טויגן בלייבן · אום ווילסטו מיר אבר ניט טון · זו וויל איך מידראן זאגן דער פֿון ·
אום וויל צו איין לנד אויז טרייאן · אידראאן ווערט דיך פֿויר שפֿוכן אום פֿויר
שפייאן · דיא פֿרויא זייט מיר ליבר טוא צו ניט · נעם מיך נויערט אך מיט · איר
וועלן אלי באר דר פֿון טראבן · אויאר אום איבינג וויל איך דיך האבן · דער קנאב
שוואור אדר איך בין איין דיב · די זאך איז מיר ליב · בירייט דיך נויערט צו אויף
דיא שפֿארט · אום וואז דער גוט מאן האט לאנג גישפארט · דאז נאם זיא איק
אלז אויז זיינר קיסט · דען אלטן מאן וואלט זיא לאסן ניכט · זיא נאמן אלז מאך
דאז זיא מאכטן גיפֿינדן · גר ווייניג וואלטן זיא לאסן דא הינטן · נוך פֿון זילבר
נאך פֿון גאלד · דען קנאבן האט זיא אויז דער מאסן האלט · זיא טעט איק דאז
גירעט אויף זיין האלז לארן · אום אוב טון דער אלט מאן הטט דען שאדן · דא
לאג דער פֿרון אך גאר ווייניג אן · ווען זיא גווינט צו ליבר דען יונגן מאן · זיא זייט
דאז דען אלטן אזו דען האנגיל דר שלאגן · גערן מאלט זיא אך הלפֿן טראגן ·
אויף אירן האלז דאז גירעט זיא · טן ווארטטן דא ביז אויף דען אובנט שפעט ·
גלייך אז מאן וואלט דאז טאר צו שפערן · זיא הובן זיך דר פֿון אויף איין וועגן איין
שפערן · דורך דען פֿיאטן וואלד · מיט גרוסן איל לופֿן זיא גאר באלד · דאז זיא
קיאמנט הבט אויגן דר לאנגן · מידראאן הבט זיא זייטט אלי באר גיהאכן · דרוק

ז 14 יד א פֿורכֿטן

פֿורכֿטן זי זיך גר זער. אוּן טרוגן אך גר שווער. מיט גרושר מוּא זידר פֿלוגן׳
אוּן אוּמדר זי היטר זיך זי זגהן. אוּב אין דא ניאנץ קעמ נאך צו רייטן. די
גינג מעבן אין אן דער זייטן. אוּן בייא אידר ווייסן הנט ער זיא נאם׳ איין
קויפֿמאן דא אין אטגנגן קאם׳ ער מערקיט וואל נון דיזי הולֿצייט. ער זייט ווען
איך אילונדר היים רייט. זו וויל איכֿם דיינס מאן זגן: זי זייט דז ער איך ניט
דרוּק ווערט אין תחת שלאגן: דאז איך איין ווינג מולאזן גיא מיט דיזן קנאבֿן:
ער ווערט דאך קיין בויז אויף מיך ניט גלאבן: דרוּק לייט איר ניטט דראן: איך
קטן וואל איין ורואן מאן: ער איז וואל בידר אוּן גוטא: דוּך שטונד זי גר וויניג
גירואט. צו לוייבֿן מאז איר גרניך. דער קנאב גינג ואר דיא יונקפֿרא נוך׳
סליק. סליק. סליק׳

אלהיא רייט די יונקורויא אוּן דער קנב: אוּן דער קויפֿמאן
דראבט איינט דראב.



אין דען מארגן אז באלד דער טאג הער גרוּנט׳ דער אלט מאן גר
ביהענד אויף שטונד. אין זיינס הויז וואו ער אינן לאג. ער גינג
אין דער טול אז ער ספֿלאג. אוּן דא ער זיין גיבעט האט נון פֿלענט׳ ווּא איילים
ער דא גר ביהענד. אין דאז הויז דא זיין ליבש וויב ספֿלאג צו זיין. צו מורגש
פֿרויא פֿויר דיא זון טיין׳ אוּן אז ער נון וואלס הין איין גין. דא פֿעֿנד ער דיא
טיר אופֿן שטין. אוּן קיין מענט גיפֿנד ער ניט דינן׳ וויא זער בינאן ער זיך צו
ביזינן. ער שפראך איך וואס ניט וואז דיא זאך ביטוּט. דא דאז הויז אזו גנץ
שטיט און לויט. אוּן וואז בירובט פֿון אלס גוט: וויא ביטרזיבט שטונד איס
דא זיין מוּט׳ דא ער ואנד אל זיין קיסטן אופֿן. ער זייט דאך האב איך איין
גוטן הופֿן. צו מיינם ורואן וויב. גט ביהויט איר אירן שטולצן לייב: אירי
ורויאקייד

ורואקייד אונט זיא ורייליך וואל ור ורואן : דז זיא דז גירעט נון הוט אלז גינואן.
דיא גיירטיל אונ די פערליכן קרענץ : דא מיט איז זי ורייליך גאנגן צו דיא מצוה
טענץ : די ווארהייד אוז איך איר נוך זאגן : דרום האט זי מיט איר גיטרייגן.
וול פֿיקרליך אונ פערליך גיריאן : דז זיט דען אראן כלה האט אן גיזיהן : דר
פייא מערקטאן אירי פֿרואקייד אן אלן ענדן : די טורהייט וואל יוא דען גוטן מאן
בלענדן : דז ער דיא זאך אזגנץ האט ור אכֿט . ער וואושט ניט דאז זיא איק הט
די קורניק גיזאכֿט . ער זייט אלהיא וויל איך אירד יוא בייטן אונ וויל אונז דען
טיש ריכֿטן מיט וויין אונ מיט ברוט . דז וואן זיא זיך דען אויד גיטנלט הוט . דז
זיא דען צו טשין גיפֿינד : אן זין און אן ווין וואז ער גר בלינד . דז ער נון ניט
קונט מערקן דר זאך . אונ מיט גרוסן און גיזאך : בייז גין מיטאג ער דא
זאט . דז ער ניט טראנק נאך אש : אונ דא ער יוא זאך דז זיא ניט קאם . גרוש
אונמוט ער איק נאם . די וויל בינן אין ויל זער צו פֿויר דריסן . וויא באלד
בינאן ער דז הויז צו צו שליסן . אונ אין דער שטט לוף ער גרינגז אום : דורך
דיא לענג אונ דורך דיא קרום . דז ווייב וויכֿט ער אן אלי ענדן . ער ורוגט אוב
זיא ניאנט וואז קומן צו הענדן . אונ אוב זי ניאנט האט גיזעהן : ער וואוסט ניט
וויא איק וואז גישעהן . דז ער זי אזו ייטערליך האט פֿויר לארן . ער גינג אלז
שטרוטן . אונ ורוגט אלי זייני גינוסן . ניאנט וואוסט איק ניטש טון ביטיידן .
דא שטונד דער מאן אין גרוסן ליידן . ער זייט דאז די זאך גיוארט גלייך גיט :
אונ אי אז ער האט וואלעד דיז ריד : דא קאם איין מאן פֿון ייטניט האלבן דאז
וואלד צו טראבן : איין ערבר קויפֿמן דען דא וואז וואל צו גלאבן : אונ דא דער
קויפֿמן דען אלטן וואר דער זיהן : ער וואושט אך וואל וואז איק וואז גישעהן.
וויא איק דיהור אנטפֿלוהן וואר : דיך וואושט ער גנץ אונ גר : ער זייט דו
בידראן וויא שטישטו אזו ביטרכֿט . דז זיך דיין זאך אזו וואוינדרליך האט
גיאכֿט . דז דיין הויפט ווייב האט איין אנדרן מאן גינואן . הוט מארגן זיין זיא
איר אן וועג ביקואן : צווישן פשלינגן אונ דילינגן וינגן : וואז זאל איך דיר טון צו
אל דיין דינגן . עז איז איר יוא פֿון דיינן וועגן לייד . אבר דו האטשט זי אל מאלט
גיהאלטן פֿור איין רייני אייד . אונ נון האט זיך ביפֿונדן די ווארהייד אזו גנץ .
וואז זי איז גיוועזן בייא דען מצוה טאנץ : זי האט דיך ווערליך ייטארליך גילייכֿט .
דא הין דראבן זיא דר קנויבֿל הלט זיא ניט דר רייכֿט : אונ דיין געלט אונ דיין
גוט זי אלז מיט אין טראגן . קוט אין היאל מאנשטו עז וואל קלאגן . דז דיר דז איז נון
וויר פֿארן : בייז זי ווידר קומט אושט איר לנהארן : אונ דאנון דער מאן הט
גיהוירט דיא בויזי מער : ער זייט אווי אווי אל איין ער . אווי דער לוידיגן ברויט.
איך העט אירז נויאר צו גיטרויט . איינם לוידיגן ווייב די איך הון גיהאלטן פֿויר
דיין . אן הוב ער איין גרוש גווין . אונ שרייא גר הוך מיט העלר שטימן אום
זייט אווי מיט האב איך ור לארן לייב אונ גוט וויא ווערט עז מיר אן ליאן . ווען
איר דיא הוירנר ווכֿרן וואקטן אן גיין שטירן . איינך ורואקייד האלבן אזו איך

פֿיר לירן אז איין גוטא אוש איין האב · דז זי נון האט גינומן איין אנדרן קנאב. דען זיא נון האט פֿיל ליבר דען איך . אלז דז איך בין גיוועזן אז איין שטוק פֿיך אונ׳ הון איר ניט גיאערקט אויף קיינר לייא · וואז היל פֿט מון אל איין גיטרייא . איך ווען איך העט גיזעהן אויף איין טאנץ. אונ׳ העט זיא ניט אל אולט לאשן גין אן טאנץ . אונ׳ העט איר נון ניט גילוטן גן אירן ווילן . זו בידארפֿט איך איצונדר ניט אז איין הונט בילן . אונ׳ אזו גרוש יואר אונ׳ לייד טרייבן . העט איך זי ניט לאשן אליין דא היים בלייבן , אונ׳ העט איר גיאערקט אויף אירי גיטעלפֿט . צו וועם דז זי איך האט אל אולט ביהעלפֿט . אונ׳ איט וועם זי האט צו גיהאלטן . אזו נון איין איטליכם אלטן : דער אזו און טוילטינג אונ׳ איין פֿעלטינג איטט . אונ׳ די ווייבר זיין אל פֿור לימט . אונ׳ איין טייל זיין בֿעלה אך ניט ורוק . אז איך נון גינץ ארף דיא ווארהייט קוק . דז זי איר דוך אויאדר גוטז הוט צו פֿור טטין געבן . אונ׳ האט גינומן אנדרי דרייא דרגעבן . דאז איז איר נון יוא לאדיר גשעהן . העט איך אבר וואל צודיק איין גיזעהן . אונ׳ ווער ניט דא העטר גנגן אז איין טוטר אאן . זו ווער איך דיא זאך ניט גנגן אן . ווען איך איך העט וואל ווישן צו ביהויטן אונ׳ צו ביוואהרן . אונ׳ דז איר דינגרוש טור הייד גיט ווער אידר ווארן . דז איך דז איין און ייטארליך פֿיר לארן הון . דאז האט איר אלז איין לאדינג וויב גיטון . אוי ווי אונ׳ אני ווי לאדר איר . דז איר דיא הוירניר וואקטן אז איין שטיר . אונ׳ גלייך אז איינם גרוטן הירץ . אונ׳ איין האר אום בארט וויל איך איר לאטן וואקטן . ביז זיא איר קומן אויף דען אכטן . אונ׳ וויל אויאר ויינן אונ׳ טרויאן · קיין מאן וויל איך איך דר ורייאן . אונ׳ ווער זיין פֿיר טאגבט
אין דער ליטן אויגן . קֿט פֿון היאל וויל איכֿט קלאגן .

סליק . סליק סליק

אלהיא איז דער מאן מיט דען הוירניר גרוש : זיין קליינג איז און צו׳ אונ׳ און אוס:



דאז ביא שפיל איך אויך נון וויל טון ווישן . אוין צוויא ארלייא זך
גפֿלישן . צו הנטם פֿון ערשטן אן . וויא דיורויא זאל האלטן פֿרליך
אירן מאן . אונ זול שטעץ צו זיינם דינשט זיין בירייט · אז אלהיא דער אלט מאן
זיינם וייב האט פֿור גזייט : אונ דא אן זול איטליכי ורואי ורויא גידענקן . פֿון
דעם גוטן ועג נויאר צו וועקן . אונ דא צו איז נוך · אין פֿון דין ביא שפיל
גיווירט . דז איין איטליכר מאן זאל זיין ניט אז גוץ ור שטורט . צו גין גלייך אז
איין טואש ויך . אונ נים צו פֿרויבן אוט מערקן פֿויר זיך . אוין אל דאז ווז איך
טוט נוט . אונ ניט צו גין גלייך אז טער פֿר טוט . צו ויל אין דען קוימטליכן אורדן
טרעטן : אונ נויאר אנדרש טון אז צו בעטן · אונ צו זאל ניסט אין זיינם הויז
אוין וו זעהן . דעם אויכט נון וואל אך אז דיזם אלטן גישעהן דרום דז מרגינג
אין דער איין ועלטיקייד גר זער . דא פֿון וואר זים נון זיין הויז גר שער : אז
גישיכט איין איטליבן דער זיך צו איין פֿעלטין מאכט . אונ אוין קיינר לייא זאך
גיבט ער קיין אכט . אונ ניט איל מערקן אוין זיינט וייב גיטעטט . אונ ניט
ביהאלט דאז אמטיר ביא דער העפט . אונ זיינם וייב וויל צו פֿיל גיטרויאן .
דא מאן גאיק נוך לעטן זיכר ואל גרואן : אונ אייך איינר דער זיך צו פֿיל וויל
זרוק מאכן : אונ ניט אוק גיט איט קיין וועלטליכן זאכן : אונ דז ער איל ניט
גידענקן זויא ער זיך גינערט . וויא באלד מערט ער האבן דז זיין אוין גיצירט :
אונ דא וועדט ער דור ארמן . ער איז זיכר אייך ניט צו דר בראן : איינר דער
זיך גובנדרקת וויל האלטן . אז נון דא אלהיא איז גישעהן דעם אלטן . דרום איז
עז פֿור וואר ניט וואל גיטון . גלייך אז איך אויך נון דז ביא שפיל דרוין גיברויכט
הון . דז איך אויך וויל זגן צו דיק מאל . אל דינג מיט אין זיינר צייט מאל · אונ
אין דינג ניט צו פֿיל נויערט עבן אום . דא ביא איך נון דיא זך בלייבן לום ·

סליק. סליק. סליק.

איין ווירט האט איין סילט אויז ויהאנגן . אוין איינר זאגן שטאנגן ·



עין

אין ווידט דער זאט אויף איינר שטרוטן . ער וואז גר רייך אויז דער אויטף
איין קויטעליכי הערברינגהאט ער דא גימאכט . אונ איט אלן גוטן דינגן
האט ער זיך וואל ביזארגט . ער האט גר איין גוטן זיסן וויין . אידראן צוך אלדא
צו איק איין . ווען גרניטליך ער אידראן טעט : אום דרוק די אידראן זאלט ׳
איק גיטדויאן זיין גירעט . וועך דא צו איק איין צוך . דוך וואז איק נוך דעמך .
געלט גר גוך . וואז ער נויארט אן זיך קונט רופן . אונ וואז ער נויארט קונט
איין גוטן מאן ביטראכן . רעך ווארף ער וואל אויבר דאז זאל ׳ ווען איק נויאר
איינר קעק צו טאל . דער דא ניט וואל קונט לידן נאך שפרעכן . דער אוטט
אל אולט איט איק צעכן . אונ אושט דער נאך דיא צעך גר וואל ביצאלן . עכט
אדר נון בוקאלן ׳ אען וועך ער האט גיטרונקן . ער זעצט עז אלז נוך זיין גידונקן .
דז עב איין מאכט ביצאלן דרייא אול אז פיל . אונ אך קונט ערז וואל איט דעמך
שפיל . אונ איט אליבוטהייט אום בוויבירייא . אבר ווען זוינטט אנדרי דרייא :
אום דעניכט קונט ער זיך וואל שטעלן גיגן דען וולק . ער אידראן גב איין ליפליך
וולק . אונ גר וואל ער אידראן אנטפפיגן . אויבר אל אויף די שטרוטן ער דא
גינג . אום ער ווארטט אויבר אל אויף דער שטרוטן אויף דיא געסט . ער זייט
ער וואלט אין אויז ווארטן אויף דט בעסט . אונ וואלט אין גר גיטליך טון . אום
דא שפוינגט זיך נון . דז איק איין בידר מאן ביקאם ׳ ער בינגראף דאז שפערד
ביא דעם צם . אום זייט איר זאלט נון היינט אין איינם הויז ליגן . איך וויל אויך
איבר ניט ביטריגן . ווען גר גיטליך זאל אויך וועדרן גיטון ׳ אום גיבט איר וואז איר
וועלט צולון . איך וויל אויך זיבר ניט אויבר שעצן ׳ און אין איין ווארן שטובן
וויל איך אויך עטן געבן . גר וואל זאלט איר היינט איט איר לעבן :

סליק׳ סליק. סליק.

אזהיא דער גאטט צו דעם הויז צו רייט : אז איק דער ווירט האט נון גיזייט .
דער דא אל דיא וועלט הוט גיטנעלט און גילייכט .



דגר

ריטר גוואגן איך אלדא איבר בידן ליב. אונ טעט וואז איך דער
ווירט היש. אין זיינם הויז ער דא קאם. דאז גידעט ער באלד דא
פון אים נאם. ער זייט איך וויל אויכט וואל ביהאלטן ביזקן מארגן. אונ האט
איר ניט געלט זא וויל איך אויך וואל בארגן. אונ איך וויל אויך וואל גיטרויאן אונ
גלבן. צו איר אויכט איר וואל האבן. גר איין גוטן טרושט. ער מאכט אים אלדא
איין קוסטליך מושט. מיט אלר לייא גוטי שפייז בריים נוך דעם בעסטן. אז
ער ספלאגן צו טון אלן געסטן. גר וואל קונט ער אין אויז וואארטן. אונ גב אין גר
גוטי פארטן. אונ מאכט זיך גז וואל ביזלאן טויער. דאז קוך לון אונ אייך דז
ספויאר. אונ דיא הערברינג אונ דאז בעט. אונ דען אלוויאך אונ די קונפעט
אונ דא נון דער גאסט געסן הט. דאז ער וואז גלייך זאט.. דא זאט דער ווירט
צו אים וואל צייט מולפן מגן. ווען איר וואלט יא מורגן גר ורויא אויף שטין׳
אונ וואלט גר באלד ווידר דר פון. אונ דרום זאלט איר היינט אלדינגטון. וואז
איר נויארט האט צו שיקן. דער גאסט זייט איך מוז אייך מך פליקן. איין גרוש
זאך אין אייגם קרניר: אונ ווען איר וואלט נון העלפן מיר: זא טעט איר מיר
גר איין גרוטן דינסט אן: דער ווירט זייט נון וואל אן. דז טוא איך זיכר גערן.
אונ וויל אויך דר צו נישט דר בערן. דאז וויל איך אויך פיר. איין גאנצי ווארהייד
צו זאגן. דער קארניר וואורד אל דר גיטראגן. אונ וואר פון דען צווין מאנן
גיניט. דער ווירט זאגט זאגט איר וואז אויך גימטיט. אל דז גירעט דז איר האט
דא אינן. אונ וואז איר הופט דראן צו גווינן. דער גאסט זאגט איך שווער אויך
בייא דער פרה. איך הון דינן גר איין קוסטליכה סחורה. אז מן עז מגן אין לאנד
גפינדן׳ דען קארניר וואורד ער איק אויף בינדן. אונ צוך הרויז איין קריש
טאלן גלאז. דער ווירט גייט וואז קוסטליך דינג איז דאז. דז אויז דען גלאז
אזו וואל שמעקט. אונ איז דר צו גר וואל צו גידעקט׳ דער גאסט זייט גוטר
טרייאקוש איז דא אינן. איז גמאכט מיט קלוגהייד אונ מיט זינן. דען אלר
בעסטן דען מאן פינדן מאג. פור וואר איך אין פון וערן לאנדן מיט מיר טראג.
פון טרטוזה אויז לומברדיא׳ איך וויל אין וואל פויר קויפן צו פאוויא: גר פיל
געלט האן איך דרויז צו לוזן. ווען ער איז גר גוט פויר אלן בוזן. צום ניטוואלש
אונ צום סם המות איז ער גר גוטא. אונ פויר בוירמן פויר דען קינדרן אן ער
אייך צו אייגר רפואה טוט׳ אונ צו נוך מעגלייא מער ווען אין הון גינענט. אז
די גוטי רופאים הונן וואל דר קענט: אונ ווישליך איז אונטר אין אלן. דא וואז
ער דען ווירט וואל גיפאלן. אז ער האט גיהוירט פון דען קוסטליכן דינגן. ער
גידוכט מניכט איכז נויארט דער צו ברענגן. דז ער איר מאלט געבן איין ווינג
דר פון׳ אוב איך אך מוכט איינם איין רפואה דא מיט טון. ווען מז איר דען
איינש טאן גווערבן׳ ער זייט וואלט איר איר איין ווינג דר פון געבן. זו וואלט
איך אויך זיכר דרום דנקן. איך וואלט עז נוצן צו איינם קרנקן. דרום איך
אויך אזו בייט׳ דער גאסט זייט ווארום זאלט איך ניט. וויאקונט איכז אויך
פויר

פויר זאגן. איר האט אירז דאך אזו גיטליך דהר גיטראגן. אונ האט מיט מיר
מאנ·אר בוטן. איט הויניר גיברוטן. דאז מוז איך אויך וואל גידענקן. אונ
וויל אויך איין היניג שענקן. דא טעט ער איק גלייך אז ער האט גירעט. אונ
גאב איק איין ווינג אין איין אאפעלטע. דער ווירט מז דא גר באלד פון איק
אנטפינג. אונ אין זיינר קאמר ער דא גינג. אונ בהילט עז גר וואל אונ גר וואל
אונ ספרך דער נאך איר האט גלטין איט איר איין גוט מול. פון אורלייא גווי
שפייז אויז דער אוטן· אונ הון אויך ניטט גיברעכן לוטן. אל דינג הט איר
וואל איין גינוגן גיהאט. איך מיין כון איר זייט טוליט זאט. ווען איר האט גר
זויכטליך גיפרעסן. דען ווין הון איך אויך ניט גיאעטן. איך מאן מז זייא גאנץ
איין בוקאל אדר ציהן. קיין גרוטרן זולן וסובא הון איך ניא אין גיזעהן. עז וואר
אויך ניט קיינר זאלבר גיבארן. דוך איין איך איר זייט הויט זאט גיווארן. ווען
אויך האט סבח זאל ניסט גיברוכן. ווען איך הון הויט דען גנצן טאג אויזן אויף
אויך קאכון· אונ הון גיהאט פון אויערטן ווילן גרוט מויא. זינט אול דאז איר
הין וועק וואלט אורגן פרויא. דרוק וויל איך דאז איר איך בינאלט הייגט. דער
גאסט גידוכט עז העט זיך וואל ביטיינט. דעט ווירטס בוז הייט אונ זיין
בובירייא. כון זייא דעק וויא איק זייא. וואז הילפט כון ווען איך כון לנג גר זער
צוירן אי לענגר אי אער. אונ דיא צערונג איז איר גר צו פיל. טוא איך כון וויא
איך וויל. וואז קאן איך דר צו טון. ער זייט זאגט·איר דאך כון· וואז איר ט
דיגק אול פון איר בינערט. אונ אייך רעכט נויערט וואז איך הון פויר צירט:
דער ווירט זייט עז טריפט זיך דרייא אונ צוואנציג פפונט. ווען איר זייט גיוועזן
האגריג אז איין הונט. אונ האט געטן גגן אנדרי דרייא מאנן. איר קוומט
איר זיבר ניט פון דאנן. איך וויל דען פארגיצאלט גר עבן זיין. דער גאסט זייט
ליבר ווירט איין. איך מוז וואל טון וויא איר וועלט. נלאט אויך נויארט אויער
געלט. איך הון דוך וואל איין טאג אער ור לורן. אויער גוט אול איז איר וואל צו
זויאר גיווארן. דוך וויל איך איך ניט אין נאנקן. איך וויל דעניך נאט פון היאל
דנקן: דז איך נויארט אוו דר פון קום. איך הון אויך לאנג גיהאלטן פויר
פרום. אונ איצונדר הון איך אויך רעכט דר קנט. דער ווירט זייט דא וועך
האט נוך אויך גיזגט. אודר וועלבר דבר בידארף אויער. עז איז אלהיא אין
דער טטט אלדינג טויאר. אוט וויא קונט איכט צו קואן. העט איכט ניט פון
אויך אזו וואל בינאלט גינואן. דרוק לאשט אויך זיבר ניט ור טאהן. וויל איר
זייט היינט צו איר איין גיצוהן. אונ וויל איך הון אויך אזו וואל אויז גיווארט:
דער גאסט זאט כון וואל אן איך הון כון וואל אין איין טאגפויר נארט. זעט הין
וואז איר האט בינעכט אונ לאשט איר נויארט גנץ דיא הויט. דוך העט
איכט אויך נויאר צו גיטרויט. דז איר אויך קיין בובירייה וואלט טיאן. אונ
האלטט אזו טויאר פון איר בצאלט ניאן. אזוונטט אנדרי דרייא. כון זייא איק
וויא איק זייא. נלאט נויארט אז פיל אז דא ספלעגט צו בינאלן איין אנדר מאן-
אונ

אום דז איר אירש נויארט ניט הייסט אורגן פרויא אן ווידר. דער גאסט ליגט
איך דא נידר. אום שליך דיאגגן נכט. ביז צו אורגנס דז ער אנטוואכט. דא
שטונד ער באלד אויף אום איילינט זער: דוך וואז דער ווירט אויף ורויאר ווען
ער. ער בירייטיט דען גאסט זיין ראס צו. ער זייט איר זייט הייגט יוא גילעגן
מיט רוא. אין איינם בעט אויף דאז בעסטע בירייט. אום דא אויף וואז מן
גיספרייט. איין גוט פאר לייליך שניא וייש גיוועשן. נון האן איך נעכטן אך
פור געסן: אויך אן צוהייסן דאז שוןף געלט. אז נון דער גיטן איז אויבר אל דיא
וועלט. דרום וויל איך דיא אויזגעה ניט ברעכן. ווען איך נון אל דינג נוך אנגדר
רעכן. זו גיפינד איך גלייך דז איר איר נון שולדיג זייט. פון דער הערברינג פון
היינט. דרום וויל איך נון האבן צוואנציג פפעניג. עז דונקט איך אלז זיין צו
ווינג. איך העט עז ווערליך פון קיין אנדרן ניט גינומן. דער גאסט זייט אלדא
איך העט אויך גיהאלטן גנץ פויר ורומן. אום פויר איין בידר מאן. נון איך גר
מאל דר קענן קאן. דז איר זייט נון גר שלקהייטיג אום בויז. דאז דער דבר זייא
אויף אויאר קרויז. איך העט אויך דוך דיא בוביריא ניט צו גיטרויאט. איין
קרויזן מיט טרייאקט איך זער גירויט: דען איך אויך הון געבן׳ איין נקמה
הון איך נוך וואל אן אויך צו גילעבן׳ דז עז אויך נוך הון איין שאדן ווערט
ברעכן. וואז זאל איך נון טון צו אל איין דינגן. איך מוז אויך וואל געבן טאז
איר איר אנהייטש׳ דיזופא אום דז לייט האסטו וואל גימאכט ספאשט. פון
איין געלט דא דו איך אום האסט גיטכייט. דז זעלבינג איך טיארט רויט: דא
זייא נון גאט גילאקט דאז איך דיר דאז איין אוזלאטן. אום דא מיט גינג ער
איין שטרוטן. אום דער ווירט וואז וואל גימוט. דז ער איך אזו האט פיל גב
גינומן גוטא. דז ער איך דרייא ספעציידינג הט בינאלט אום דך
טרייאקט דער אויז דר ווילט׳ דרום גידוכט ער דרויז צו לוין פיל
געלט׳ ער ורבארגעז וואל אין זיין ביהעלטניז דאז
אין ניאנט אויכט גפינדן. אל דא הילט ער
אין פויר בארגן דא היגטן.

איין מאן אין וואלד אום גינג. דא ער גון הירצן אום
האטן ספינג:



עז שטונד גר וויניג אזואן . דא ביקאם איק אבר איין אנדרר מאן : ניט לאנג דער נאך איין קלייני וויל . דער טרוג מיט איק איין בוגן אונ איין קובר מיט פפייל . דא מיט שוש ער אל ווילדי טיר : ער טרוג אך איין ווינגסק האות אין זיין קרניד . דר מיט ער דיא פפייל פויר גיפפט . גרוש וואונדר ער דא מיט שטיפפט . גר ויל פוינגל אונ גיווילדט ער דא מיט פפינג . קיין פוינגל נוך קיין טיר מיק אנט גינג . מיט זיינן פפיילן ער זי אל צו טוט שוש : און דער הנט ווערק ער גר וואל גינוש . גר ויל גילט ער דא מיט גיוואן . איינש טאגן אין גר זער דוירשטן בינאן . דז ער זיך זער האט דער היצט . ער גידוכט איך וואש דאך וואל וואו איין ווירט זיצט . אויף דער טינקן הנט בייא דער לינקן . ער גידוכט איך וויל דוך גן איין טרונק מיט איק טרינקן . ער גינג גר באלד אין דאז ווירטש הויז הין איין . דער ווירט ברוכט איק באלד איין קוילן וויין . אונ בוט איק איין גוטן טרונק . ער דא טראנק איק גינוג . ביז ער גלייך וואז זאט : אונ דא ער נון גיטרונקן האט . דא ורוגט ער איק וויר ער וועזר . אונ אוב ער נישט ווישט קיין נוייאמער : אונ וואז הנט ווערק ער קונט טרייבן . דז ער דר בייא דר נערט אויבט בלייבן : דז טעט ער דרום אב ער אין אויך הטט קענן לייבן . אונ מיט זיינר מאלקייד הטט אויגן דר רייבן . דער גאסט זאגט איך קום דא הער פון דעם וועג . אונ דעם גנצן טאג בין איך גיוועזן אין גייעג : אונ בין גיוועזן זער דער היצט . דז איך הון אויבר אל איין לייב גישוויצט : אזו בין איך דעם גיווילד נוך גילאפן . אונ דרום הון איך אזו פיל ווין גיזאפן : פור אייני גנצי וואר הייט איך אויך דז זאג . אונ געבט האלט וואז איך אין איין קרניר טראג . דעם סם האות דעם איך אויף דיא פפייל שמיר . אונ דא מיט טויט איך אל דיא ווילדן טיר : אזו שטארק איז דער גיפט . וועם אן ער ווינדט אזו גטריבן אין דער גישריפט . וועם איינק מענש נוארט איין וויניג קלם אין זיינק מונד . זיבר ער שטירבט טאר וועלן גיזונד . אן געב אין דעם איין וויניג טרייאקום איין .

אונ

אום דאז איז נון דאז דאס אום דאז הנט ווערק איין׳ אויש דעם גייעג בין איך
אז איין טאג אוף גנגן׳ אום גר פֿיל גוועלדם הון איך אוכט גפֿאנגן: אין דעם
גרוסן וועלדן איך שטעטליך בין. דער ווירט איך גרוכֿט דא אין זיינם זין. איש
דעם סך האוה וויל איך פֿיר זיבֿן גרעבן: דען טרייאקט דער איר ייענר האט
געבן: אום ווען ווארום עז הוט איך אז באלד גרויאן. דרום הון איך דר פֿו
איין גוטן טרויאן׳ דז עז אוז נון ורייליך גר גוטא זיין׳ ער זייט צו דעם דאינן דו
ליבר גיזעלן איין. איך וויל דיך ביטן אום איין דינשט דען דיר ניט שאט׳ גיב
מיר איין ווינינסך האוה דאז איך דא מיט אום ברינג איין גרוטן ראט. דיא
האט איר זיבר וויל שאדן גיטון: דער גאשט דער זייט פֿון אליך דאז איך הון.
וויל איך אויך גערן געבן׳ הניטא אויך נעארט בייא אויטרן לעבן. דז איר קיין
בובירייא וואלט מיט טון׳ ער גאב אין איין קליין שטויקלן דער פֿון. אז וויל ער
איך אן היט. אום זיינט גלויבט ער איך אך איין טאל ליט. אום גינג דא דהל
גר באלד׳ ווידר אין דען גרינן וואלד, אום דער ווירט וואלט זיין זאך פֿאלצנן.
וויל איך דער סך האוה וואז קומן צו העגדרן. דא וואלט ער דיא קראפֿט פֿון
טרייאקוש זעהן׳ וויא באלד וואז דא נון גשעהן. דז ער נויארט איין ווינג אין
זיין בויז אונד נס. אום דער גפֿט איך אין זיין לייב קאם. אום ווירט איך
באלד צו זיינם בויך הערצן׳ דא לייד ער פֿיל וויא טאג אום שמערצן׳ ער ווארד
דא גנן אצוולבו אין אוח. אום האט אך ניט אז פֿיל כח. דז ער אוכט אויך פֿויטן
שטון׳ וויא באלד וואלט ער צו זיינר ביהעלטניזגן׳ אום וואלט דען טרייאקט
דרוז נעאין. וואלטן איך זייני הענט אויך דר לעאן. דז ער דז שלוס ניט אויך
שליסן קונט׳ ער שרייא גלייך אז איין וואוטנריגר הונט׳ ביז ער גלייך נויאר
קונט רידן איין ווארט. ער וואשט אך ניט וועלכר שוויטן צו דער קיסט גיהורט.
ווען ער זאלט אויך שליסן דא שלאס פֿר צו. ער וואושט אך ניט ווען נאך וואו.
ער דען טרייאקוש הט הין גילינגט: ער לאגדא אז איין טוט דער זיך ניט ריגט.
אום וואז גנץ פֿויר אירט אום פֿויר טואט. אום אך דער לייאט אום דער קרואט.
אום וואז גשוואלן אז איינספויק אויבר אל זיין לייב. אום דא דז דר זאך זיין
אליכם וויב. דז אוו ייעארליך שעט איר מאן. וויא באלד גרוכֿט זיא דא הרן.
דז זיא איך דען טרייאקוש זאלט איין געבן. אוב זיא איך דא מיט קונט ורישן זיין
לעבן. אום אוב ער אוכט ווערן גיזונד. זי גינג גר באלד אויך דיא זעלבין שטונד.
אום נום איך דען טרייאקוש איין׳ אין איין גשן שטארקן ווין׳ אוב זיא איך
דען סך האוה אוכֿט האבן פֿויר טריבן. דא וואז זיא נון צו לאגן אויטן גיבליבן.
איזיא האט קענן אויך שליסן דיא קיסט. אום דרום אוכט איך גיהעלפֿן ניכט.
איך אוכט ניט גין ור זיך זיין בויזר דוט. ער אוסט ליידין דען בישרן טוט׳ דורך
זיין בויזן גידאנקן האט ער זיין לעבן פֿויר לארן. ווען דער וועג ווער איך אונכר
דיטן ווארן. אום האט זיך זעלבשט אום זיין לעבן גיברוכֿט. אז ער איך האט
גידוכֿט. פֿון דען סך הוואה קיין שאדן צו הבן. ווען ער איינט זיך וואל מיט דען

ג זג טו ב טרייאקוש

טרייאקוס צו האבן אדר לאבן. דאז איך קיין טאדן וואירט דר פֿון מן קומן ·
אאהט ער איס אין זיינר דעה גידוכט אום גיטאן. זו אוכט אבר ניט גין נאך
זיינם זינן. דרום אוכט ער דען טוט ניט אטריגן · אום דא שטונד אובר איס
זיין וויב פֿויר ביל. גלייך אז איס אויז גינג דיא זיל. אום זיא גוט איס דען
טרייאקוס איין. עז גינג איס גלייך איין אז אין איין זאק ווין. אום דא פֿון וואז
איס ניטט דר באז. ווען עז נון זיכֿר גאנץ זר זויאט וואז. אז איך אויך פֿאר
גיזאגט הון. דאז האט ער איס זעלבט גיטון. סליק.

אלהיא ליגט דער וירט אום איז טוט. אום אובר איס שטיט
זיין וויב דיא בויז קדוט.



דאז ביא שפיל פרייכֿט זיכֿר גר וויט. צו ווארנן איין אלטן דז לז ניט
גלייט. אום דז ער ניט פֿון דען רעכֿטן וועג אבקערט. אום דז ער
קיין און רעכֿט ניט בינערט. ניאך צו לאכֿן נאך צו שנילן. אום זל איט זיין
פֿרוינטן אום איט זיינן גיזעלן. איט ורואקייט אום איט וויזהייד אוס גין. אום
זאל כֿלז ניט בינערן אין. ווען ער זאל ביליך פֿון איס האבן. אום זאל האלטן
מאד הייט אום גלאבן. אין אל דען ער טוט · אום זאל ניט זאאלן אום רעכֿט גוט.
ווען ער טולעכֿט דר צו קיין גליק. אום אל זיין זאך גיט איס צו דויק. אז דען
שאלקהייטיגן וירט אלהיא איז גינגן אום גיטנהן. דז ער זיך יוא וואלט פֿור
געהן. אום וואלט יוא ויל אונדרעכֿט גוט איין זאאלן אום איט גוואלט הון. דרוס
גאב איס גאט זיין לון. דאז ער איס דא זיין לעבן נס. אום פֿון זיינן זינדן ווען
אז צו קאס. אזונטעכֿיט איין איטליכֿס בוזוויכֿטין. דער זיל זינד אויך דיזר
מזלט ויל טון. אום דא איט וויל ער פֿויר טרייבן אל זיין שאנ · אום זייט אן גוט
איך זיכֿר ניט פֿור זאג: איך הון ווען איך צו לעצט תשובה טוא. זו מאג איך
דען

דען וואש קומן צו רוא . ווען איך גיווארט היטן נוך איין עבירות ווערן גירואן . אונ אויך קייני ווערק ויל איך טון פֿור באז בואן . אונ תשובה ווער איך טון טון אין איין אלטי טאגן . אונ דרום וויל איך זאר איין בעטטן פֿאגן . אונ וויל איר איינונדר לאשן זיין גר וואל . דיא תשובה אונ דאז שפֿאטטן ביקומט איך נוך וואל אל אול . אונ דאז צו קומט פֿויר איין צו ביטן . אבר וויל לייבט ווערט איין דער וועג אונטר ריטן . דז ער דן ניט טון מאג . ווען דא ווערן קומן דיא בויז טאג . דז ער ווערט קראנק אונ שוואך . אונ דאז ער ניט קאן פֿאל ארבר מכן זיין זאך . גאנץ אז ער איז גידולט האט . ויא לייבט ביקומט איז דער ביטר טוט . דז ער ווערט איז זיין זוינדן לעבן קומן . אז דער ווירט וואלט האבן דען טרייאקוט נוך איין גינומן . אונ צו בוס אונ צו הייל . דא ביקאמט איז דער טוט צו זיינם טייל . דז ער זיין דעה ניט קונט פֿאל ארבר מכן . דא הער פֿון בידארן איך אויך ניט צו לכן אירהאט איך וואל פֿורשטנדין אל דינג . וואו הירון איך דז ביא שפֿיל ברינג . דאז איין איטליכט מענש זאל מערקן . אונ זאל זיין הערץ אין פֿרומקייט שטערקן . אין אל טאג זיינט לעבן . ווען ער ווייש ניט ויא לאנג אים איז גאט האט געבן . אונ וויא לנג איז ער ווער דיא זיל לאשן . דרום זאל זיך איין מענש דש אוטן . דז ער זיך זאל מיט פֿרומקייט אל טאג צו בירייטן . דא ווערט אין איין יענר וועלט בילייטן . אונ ווערט זיין זיין פֿויר שפֿרעכר אן דז גירייכט . אז דער היילגן נביא ישעיה שרייבט . ער זאל תשובה טון דער רטפֿאז אערט אין גאט דר בראן . אונ ווערט גוט אונ בויז זיין צו זיינר זיל דער מאן . אונ דאז מיינט ער זאלט אין אל צייט טון . ווען ער וואס ניט ווען ער אוש
דער פֿון . דז זיין היילגר נאמן ווערט נאך איז טיקן .
דרום זאל ער זיך מיט תשובה אלי טאג
שפֿלעגן . אונ דא ווערט
איז זיין וואל
גילעגן .
ווען ער ווערט שפֿארן אין יענר וועלט . דז מאן איז איין גוטי ..
ברינג בישטלעט . אונ זיין לייב אונ זיל ווערט וואל
ביווארט . ווען ער אין דאז לייבט גן ערן
שפֿארט .

אלהיא איין דיבר מאן אן טים עטט . אום איינם ארזן
ער זו גענעט .

ויך



איך פֿון איינר זיא געהערט דאז אין איר ניט פֿור געשין · וויא אין לנדר פֿון זאכֿסן וואז געשעהן. איין רייך מאן דער האט פֿיל גילדן אונ געלט. זיין געסט וואלט ער האבן אין דיזר וועלט. מיט עסין אונ מיט טרינקן פֿור ברוכֿט ער זייני צייטן. אונ דא קאם איין ארמער בעטליר פֿון דעם וועג. ער גיפֿאנד אין דא גלייך דז ער אן זיינם טיש זאס. אונ אלנכֿיר ליא גוטי שפייז ער דא אס. נוך אונ ווייש וואז זיא גיקוכֿט. ער ורארט זיך אן דז ער נואר אלר שמעכֿט. איין שפייז נוך דער אנדר ברוכֿט מאן אין פֿור. דער ארום בעטליר קאם דא הין איין צו דער טויר. אונ צו דעם טיש ער דא טרט. ער גר ורייטליך אום איין שטוק ברוט אונ געטרווילן ער אין בט. עס זייא וויים אדר ברוט. ער וואר מיר נויביק הונגר טוט. אז איין הונט ליט ער אין ביין. אך וואלט ער אים ניט טון זיין ווילן· ער האט אים און געטן איין טרונק גיבוטן. דר צו וואר ער זיינר שפוטן. ער זייט איך קאן איזונדר ניט מיט דיר אום גין. גו ביטרויבט ליט ער אין דא שטין. אונ אן זיין ביטן גר וויניג ער זיך קארט. אום גב אים דר צוויל בוויזוארט. דער מין וואז גר יימארליכֿט פֿור שמעכֿט· דארן שטט דער רייך מיט רעכֿט· דז ער אין ניט גאב איין קליין שטיקלן ברוט צו געבן. איך אנטגינג מיר זיין לעבן. דז ער דען רייכֿן אושט צו זעהן. וויא אוכֿט איך דא זיין אזו וויא געשעהן. דז ער דער שפייז צו אול ניט גינמן קונט· דאשטונד ער גלייך אז איין אנדר הונט· ער הט אים אונגערן גיבוטן איין טרונק. אונ דא ער נון געסן האט גר גינוק. דז גלייך נישט אין קונט אין זיינר וויטי פֿאנגי הין איין. פֿור דעאפֿפס סעטבבוט אונ גוטן וויין. גיברוטן וואס אונ אייך גיזוטן. וויא לנג וואס ער דז דער ארמן שפוטן. דז ער ט יוא אלז ניט אוכֿט אויף זעין. דא זייט ער דער ארמן וויל איך אך ניט פֿר געשין. אונ וויל איך אייך געבן זיין טאל. וואגרט ער איר וויגשן גלויק אונ הייל. איך הון אין דוך לנג אום גיטריבן. ער גב אים דיא שטיקליך די איס ווארן אובר גיבליבן.

דא

דא ער אים האט יוא גיפֿרעגט אײן גינונג . איך זאג דאז ויבֿר־און אלז זוין גשעט
ער: מיטרט אוינג עשן אזו אלז גר׳ וויא ווינק הנט ערז דען ארמן גיראבֿט דאר .
אבר וואז לאז איק נון טולטש אין דראן . דא ער יוא זיין פֿאנק האט צפֿוילט אן .
ביז ער גלייך וואלט אובן אויבר גן . וויא וואל הנט ער בידראפֿט אײן שטייק קריגז
דז אין הנט מאכֿן דאז נשין פֿור דייאין . דוך מוכֿט איך דער ארוק נישט
פֿרייאין . פֿון דיזר פֿור שאנכֿטי גוב׳ אונ דען רייכֿן וואז ענזיבֿר קיין לוב . אונ
ער האט פֿון נאט דרוק קיין לון . וויל ער זיא זאר ניט האט איט גוטן הערצן אונ
ווילן גיטון . אז באלד אז דער עני וואר דהר קומן . אונ הנט איאט לאסן ביקומן׳
דאש לעט ער גיהאט גוטן דנק פֿון גָט . אז האט ערז נויארט שנר אונ שאדן אונ
שפוט . דאז בייא שפֿיל איז גרעט אויף איינר זייא . איינר דער איך ניט וויל
קערן אן דיא ארמן גשרייא . אונ לאשט דען ארמן לאנג בילן . זיין צדקה טוט
ער ניט פֿון גוטם ווילן . אונ גר גנן ווידר הערץ ער עז טוט . דער אלמעכֿטיג גאט
איאט זיבֿר ניט רעכֿט האט פֿור גוטא . אונ איאט ניט פֿור איק גינעם . אז מן
דאז בייא שפֿיל רעט אויף דעם . דען דער ארמן לאנג טרייאן ליט . גרייטשאליך
ער אין וועקן שטיט . אונ דא איק עלווים אויבר בליב זא וואלט ערז ערשט
דען עני גזבן׳ דא איטור רינט מאן ניט דאז איבינג לעבן . אונ אן מאנ דא
איט ניט אין דען פֿרדייז קומן . אז איר וואל אלחיא פֿון דיזן בייא שפֿל
האבן פֿור נומן .

סליק . סליק . סליק .

אַלהיא איין קוימג אויף זיין האמט האט ער איין קרון . אונ צארן
זיינר גטרויאן קנעכֿט פֿור איק שטון .



שין

פֿור איין גנצי ווארהייט האן איך הורן זאגן . וואז דא איז גישעהן פֿור
אלנכֿן איבֿיגן טאגן׳ וויא צו דרוק אין דער שטט וואז גיזעסן . איין
רייכֿר קויניג זיין גוט וואז ניט צו שעצן נאך צו מעסין . זיין קויניג רייך גינג גר
ווייט אום בירייט . אז ייעדליכֿי יאר איינס אין זיינם לאנד ער אום רייט . אונ
אובער אז אן אלן ענדן ערגר וואז ביזאך . דז איס נירגנץ קיינר ליא אין זיינם
לנד גיבראך . וואז מאן בידארפֿט צו ברעכֿן אדר צו בויאן . ער וואושט אך
ביאנץ צו גזאבן נוך צו גיטרויאן . אובער אז וואז זיין לנד גירייכֿט . ווען ער פֿורכֿט
זיך זער דז מן אין ניט הטע גליבֿט . ווען ער עצוויש בויאן אדר מאכֿן ליס . אונ
דז ערס זיינר דינר איין היס . ווערכֿט ער זיך מן וואורד עס ניט מאכֿן האבן
רעכֿט . אונ דרום דר וויל ער איס צוין גיטרויאר קנעכֿט . אויך די זעלבֿיגן
פֿויר ליס ער זיך גין : אונ ער וואלט דא לוטן מאכֿן איין זאל צו איינם טנץ . דא
זייני טוכֿטר וולט אויך בֿירוילפֿט הויז צו ריכֿטן . אונ זאלט זיך דער ערביט פֿור
שפֿליכֿטן . אז ליב אז אין ווער איר האלז אונ דרוטל . ער גאב אין דא דען
שלויסל . אונ זיא זאלטן אליין אין דאז הויז גין . אונ זולטן כיאנץ דריין לוטן מין .
דרום דז מן איס ניט הדויז טרוג . ווען מן דינן מיט גר גרוטן ראצן אויך שלונ׳
דען שונן דרויף צו טנצין וועלטי שעניך׳ אונ אך אויף צו מאכֿן איין קויטטליכֿי
קרדענץ׳ מיט ויל טוני קושפֿן אונ קואפֿטעירי . אונ פֿיל בטלעצי אונ שפֿאלירי .
גרינס אום אז ווייט אז דער זאל . דען צוין גיטרויאן קנעכֿטן ער אז ביפֿאל . אונ
דאז זיא זיך ניט לאנג זאלטן זויאן . אונ זי זעלבֿרט זולטן דאז הויז אויז רויאן .
אונ אובער אל אז איין גולד קערן . דאז ער ביסטין אוכֿט מיט ערן . אונ איין
קויטטליכֿי הוכֿצייט צו מאכֿן׳ גנץ מיט אלן זכֿן . אז דא וואל פֿיר אוכֿט זיין
אידלי קרון׳ ער פֿוירהיש אין צו געבן איין קויטטליכֿי לון . דא ליס ער איין
איטליכֿן גר איין גוטא פֿאר גיעאנט שניידן . פֿון שעאיט אונ פֿון זיידן . דא מיט
ער זיא פֿון דאנן ליס׳ גר באלד אונ ריט ער זיא גין היים׳ ווען ער צו אין זייט
גאר גיניטיג איר דארן לייט׳ אונ דרום זעלט אין אויך איין צייט . דא איינן זאלטן
זיא דיא ערבט פֿולענדן . אונ דא מיט וואלט ער זיא נון פֿון
דאנן זענדן׳

אזהיא דיא קנעכֿט צו דעם הויז צו גינגן . אונ איר ערביט
ני אן שפֿינגן .

זיא



ויא גינגן דא הין גר באלד אירט וועג. דער איין וואז פריט דער אנדר וואז טרעג. אין דאז הויז זיא אלי בייד קאמן. אונ' דיא ערביט זי זיך גר באלד אן נאמן. איר איטליכר נאך דא פור זיך איין טאל. דורך דיא איט שהן זיא איין זאל. דז מאן זאך וואז איר איטליכם צו ערביטן גיהורט· אונ' דז איין דען אנדרן ניט פיר שטויארט. דער פריט וואר אין דר ערביט ביהענר. גר ריין אונ' גר שון מאכט ער זיין ענד.. אונ' גר וואל ער אויבר אל רויאט. אין זיינר ערביט ער זיך ניט זויאט. ער וואז פריש אונ' ביהענד אין אל זיין זאכן. איין פויארן קיטל ליש ער איך מאכן. אונ' דא אינן טעט ער אל זיין ערביט. אין דר וואַרטן דאז ער זיין גוטי קליידר ניט פיר דערבט. דיא איך זיין הער דער קוניג האט גימאכט צו טענקן. דז זי אלי בייד קאנטן אן איך גידענקן· אונ' דז זעלביג קלייד טעט ער דא אויז· ווען ער גינג ערביטן אין הויז· אונ' ווען ער דען איטט אויז טרוג· אל זיין ערביט טעט ער איט פלוג. אונ' גר וואל קונט ער זיך דריין שיקן. איין גרושן זאק ליש ער איך פליקן. דא אינן טרוג ער אויז אל דען איטט· אונ' דר וויל ליגט ער זיין גוט גיוואנט אין דער קיסט. אונ' אל אול בייא נכט ווען כיאן וואז בייא ווען. דא וואר ער זיכר ניט טרעגן. אונ' טעט איך אן באלד אז איין שפאקין· אונ' גינג גר זויברליך הין. אונ' טעט אלז וואז ער האט צו טון· גר ריש אונ' באלד קם ער דר פון. ער טעט עז אלז איט זיינר אייגנן הנט. אונ' בייא טאג טעט ער אן זיין גוטא גיוואנט. אונ' גינג דא אינן גר ריינטליך ארין. דז ניאנץ אויבט פרויבן דאז גיטעפט זיין· פון אלן דאז ער טעט אדר מאכט. אונ' פיל אטנכי נעכט ער וואכיט· דרום דאז אין ניאנץ זאלט זעהן. אונ' וויא באלד וואז דא זיין ערביט גישעהן. אוין זיינם טאל אז איין גאלד· אונ' דרום דאז איך דער קוניג זאלט זיין גר הולט.

ז טל י א אום

אום דער טרעגן אודא אין זיינם בעט לאגן: אז אוז ביזגן מיטאגן. דא אז דיא
וועלט אויך אום אב אים וועג גינג. ווען ערז ערפט זיין ערביט אן פפינג׳ אונ
ווען ער לאנג גיטלופן האט. זא וראם ער זיך גר זאט. ביז ער נלייך נויאר קונט.
דען קאם ער אז איין בישיטנר הונט׳ אונ טרוג אויך זיין אבשיל דען קוט. ער
גינגר לנגום גלייך אז ווער ער טוט. אונ קרויכליט אונ יווערצט גאר זאטט.
ווען ער זאלט טראגן דען לאטט. ער קונט דיא ספויט קוים אויף היבן. אונ דיא
לויטפרויגטן אים גר עבין. וואז די דאוינג זאך ווער׳ דז ער זעלבטט טרוג אזו
שווער. ווארום ער ניט איין פאקין נאם. ויל בעטר נעם עז אים אן אדר צולדן
איין זאם. אויך איין ספערד דען קוט׳ אז ווען איר אז יעמרליך די קליידר צו
ריטן הוט. אונ אזו ייעמרליך דיא קליידר צובטייטן. אונ זיך אזו ייעמרליך
צו רייטן. דאז וואז יוא זיין ריטרשפט איין גרוטי שאנד. אז דיא לויט די ער
אודא אם וועג גיפאנד׳ דיווארן דא אז זיינר ספוטן׳ ער זייט דער הער האט
עז אונז גיבוטן. אונ ווילט אזו האבן נוך זיינם זין׳ ויא וואז איך נון איין ריטר
בין. דעניכט ויל איך אים דען מיטט אויז טראגן. איך ויל איך דען וואז נאך
צוואגן. אונ ויל איך מאכן גר ריין. דען איין הער ויל ניט דאז אלינייאיין. זאגן
אין זיינם הויז טרעטן׳ אונ דרום האט ער דיא ריטר גיבעטן׳ דז זי זיך זאלן
דיא ערביט אן נעמן: דרום דארף איך איך ניט צו שעמן׳ דז איך אייכט הערן
דינסט מיט גנצן טרויאן טוא. זיזייטן אז צו אים אייא ויא בישטו אזו איין קוא.
דז דו זאגסט אזו גין טלופט אום בצולט: אונ אז באלד אז ער האט דאז הויז
אידר אן גיגנצט׳ אונ זך דז נוך דרינן וואז אז פיל דרעק: ער איילט זיך גאר
באלד הין וועק׳ אונ ליגט זיך שלופן אין איין בעט. ער גידוכט דיא לויט האבן
גינוגן דרום גירעט: איר ספוטן קאן איך זיכר ניט אין ליידין. אונ דער ערביט
ויל איך איך נאכן איידין. קיין ערביט טוא איך ורייליך אין דען הויז ניט
אין. איך שעם איך דאך אונטר דען לויטן צו גין. אונ ויל איין הער דאז הויז
דאן האבן. ער וערט וואל דינגן אנדרי יונגי קנאבן. אזו פון דער ערביט
דער טרעגן גנץ ליט. ער טעט ניט אז אין דער הער היט. אונ אז ער אין האט
בפולן. ער איינט זיא זאלטן צו האבן גיטון פויר הולן. אז נכט אין דער פינטטר
הון גיערבט. אונ איר קיינר נון ניט זאלט האבן ור דערבט. זיין הויפט קלייד.
אזו האט ער אינם ביפולן אלי בייד. דאז האט דער פריט גיזעל גר וואל אויז
גיטראכט. אונ האטט גיטון אלז בייא דער פינטטרן נכט. ער בידארפט זיך
פור מאנץ האבן קיין שאם׳ אונ דא דיא זעלבינגלייט קאם. דיא אין איר הער
דער קרינג הט אויך גיגנצט: אונ ער אויך וואל האט גישעצט׳ דז דיא ערביט
מאל וואר גיטון: ויא באלד טיקט ער איין קאבאלער נון נוך דיא צווין קנעכטן
גירנט. דז זיא זאלטן קומן פון שטונדן צו הנט׳

סליק: סליק: סליק:

אלהיא

אזו איז דער קאוולער דא הין רייט. אונ זיין הורנלין בלעזט ער אן זיין זייט:



דער קוואלר קאם גר באלד דא הין גירנט. דא ער דיא לווין גיזעהן ניפֿנדר
ער זייט איר זאלט איינס וועגן צו איינס העֿרן קומן: אונ דא זיא נון אלי
בייד האטן דיא ריד פֿויר נומן. זי אכֿטן זיך צו הנט אויף דיא פֿארט. אונ דער
וריט גיזעלן האט זיך גר וואל ביוואַרט. דז ער זאלט קומן פֿור דעם קיניג צארט.
אונ גר באלד וואלט ער גין. דא ער וואל אוכֿט גיפֿינדן חן. אין דעם העֿרן אויגן.
דין גוטא גיוואנט האט ער וואל אן צו טראגן. אונ זיין זיידן ראק טעט ער דא אן.
ער וואר דער צו איין ווידלכֿר מאן. גר טון ווידליך אונ גירייד. אונ רייטליך
גינג ער אויז איינר לאד. ער ווינכֿט גלייך אז איין אורגן שטערן.
אזו טראט ער נון פֿור זיינם העֿרן.

דר וריט גיזעל פֿור זיינם העֿרן גינג. אונ ער אין וואל
אנטפֿינג.

צר ב י 6ד פ



ער קאם דא צו גין אין זיינם פוינן גיוואנט. זיין הוב נאם ער אין זיינר הנט. אונ מאכט זיין הערן דא איין ריבֿרענצייא. אונ הוב אן מיט גרוסי קונשטענצייא. זיינם הערן אל דינג צו זאגן. ווא ער דען קוט האט זעלבֿרט אויז גיטראגן. אונ ווא ער זיין טאל האט גנץ אויז גימאכט. דא הרויבה ער הט אנגֿי נכֿט גיוואכֿט. אונ ווא ער גיטראגן האט גר פווער. דז די הויג צו זיינם טייל ריין ווער. אונ דא ער אים דיא זך האט גנץ דער צילט. דער קויניג זייט ווא הון איך זי וואל גימעלט. דז איך דיך הון אויז דר קורן צו איינם גיטרויאן קנעכֿט. אונ ווא טעטשט אז רעכֿט. דז דו דאז הויז הושט גימאכֿט אז ריין. ער גב אין דא פֿיל גאלד אונ אידיל גישטיין. אונ גאב אים איין גאנצן לון. ער זייט דרום דז דו די ערביט אזו וואל האשט גיטון. איט זינן אונ אך מיט ווינן. דרום זאלטו איבינגבייא אירזילן. אוואדר אזט איבינגצו אלן צייטן. דא הערט אן איינר רעכֿטן זייטן. אויבר אלי הערן אונ גרוכֿן צו אובן. אונ דיך ווערט זיבֿר אידראן לובן. אונ אידראן ווירט דיר ער אן טון. דער העֿר הילט אין דמֿלט פֿויר איין ליבן זון. אונ גר פֿיל גוטז ער אים דא גב. אונ אויבר אל זיינר לנד גב ער אים זיין גיוואלטיגן שטאב. אונ גב אים פֿיל האב אונ גוט. דער ורים גיזעל שטונד אלדא מיט גר ורויליכֿם מוטא. אונ מיט גנצן ורייד. וואר ער דר גֿעצט אל זיין לייד.

אלהיא שטיט דער גוט וריט גיזעל אין אייטיל גאלד. אונ זיין העֿר איזט אים פֿון הערצן הולט.

עלהיא דער פרעג גיזעל אך פֿויר דעם הערן גינג. דער הער אין גר אויבל אנפֿינג.

גוט



און דער טרעך גינג אך פֿור דעם קוניג זיין הערן דא קאם. ער
גינג גלייך דא הער אז ווער ער לייס. זיין פֿויס אויבט ער קויש
און היבן. דער הער פֿרוינט אין דא גר עבן. אוב ער זיין טייל הטע אויך טון
גימאכֿט. אונ גר גער ווארד אלדא זיינר גילאכֿט. דז ער אזו ייעמרליך דר צו
צו רים גינג. דער הער אין צו הכן ספֿינג. אום שטאלט אין אן דז גירייכֿט. ער
זייט דו האסט דיך דאך פֿויר פֿליכֿט. אום האסט דיך דוך דיא ערבט אונטר
וואונדן. דא האטאן טך פֿיל קוט דא אין גיפֿונדן. דז איז נון אלז אין דיינש טייל
גיבליבן. וואו מיט האסטו דיין ווייל פֿויר טריבן. דז דו דיין ערביט ניט האסט
ספֿאלן ברוכֿט. העסטו אבר הינטרדיך אונ פֿויר זיך גידוכֿט. זו העסטו דיא
ערביט גר וואל גיטון. איך וויל דיר געבן דיין רעכֿטן לון. דען דו פֿויר דינשט
האסט. אונ וויל יוא זעהן וואו הרויף דו דיך פֿויר לאסט. אונ וויא דו קאנשט
דר רעטן דיין לעבן. אום מאנשט זיין בישירמט פֿון איינר הנט. דו האסט אך
צו ריסן דיין קטא גיוונט. דז איך דיר לים מאכֿן נויא. אונ הון דיר גיזייט דוא
זאלסט איר זיין גיטרויא. דרום האב איך דיר דען ראק גימאכֿט צו פֿויר
שענקן. דז דו זאלסט שטעטליך דר בייא גידענקן. דז דיא ערביט רעכֿט
גיטון זייא. דו זאלסט נון גידענקן דר בייא. אזו הון איך דיר גישפרוכֿן אום
דו האסט צו מול ניט אין וועלן דר פֿון ווישן. דז גוטא גיוונט האסטו דרום צו
ריסן. אונ האסט איר נון דיא שאנד אן גיטון. איך שוועֿר דיר בייא איינר
קרון. עז זול דיר זיכֿר ניט ווערן פֿויר טראגן. וואז ענטווערט מאגסטו איר נון
זאגן. די אירהויט אונ כוואר גיסעלט. אום דרום הון איך דיך אן דאז גירייכֿט
גישטעלט. דז איך דיין ענטוורט גנץ וויסן וויל. דער טרעך שוויג דא לויטיר
שטיל. זיין אונט קונט ער טט צו מול אויך טון. ער שטונד דא אז איין שולטרון.
קיין ענטווערט וואושט ער אלדא צו מול צו פֿינדן. גר באלד היס אין דער הער בנ
אלדא

אורא בינדן. די הענט אויף זיינם רוקן: דז ער זיך ניט קאם ווערן. ער ליש
אין שלאגן מיט גרוטן שלינגן. מיט דען ליש ער אין אויז דער שטט אויז שלאגן.
שיא זער בינאן ער דא צו קלאגן. אן שלוג אין זיין רוקן אום זייני לענדן. אלז
דרום דז ער ניט מיט זיינן הענדן. קיין ערבט הט ער וועלן טון. דרום גב מאן
אים וואלבן לון. דאז וואז אים איין שנד איבקליבן. חטא ער זיך אבר גנליבן.
צו זיינם אנדרן גוטן גזעלן. אונ הטט אויך ערביטן וועלן. דז ווער אים וואל
שער אזו בעשר גוועזן. פון דעם גרוסן לייד הט ער וואל מוגן גנעזן
סליק. סליק. סליק.

אלהיא מיט דער דא ניט האט וועלן ערביטן אין הויז׳ אום דער האנקיר שלאגט
אין מיט רוטן צו דער שטט הין אויז.



דאז ביא שפיל האט אונז זיכר ניט ווענט אלנבר ליא גשעלט. דז איינם
כויץ אונז גוט איז אין דיזר וועלט. אז איך גר וואל פרוובן קאן.
דרום זאל נון גידענקן איין איטליכר מאן. דז ער נויאר גיט מך דען רעכטן
וועג. אום אין זיינר ערביט ניט זיין טרעג׳ צו זייטן זאל ער אלדינג בינגן. דאז
ער זיין טעגליך ברוט מאג גווונן. מיט גוט אום אך מיט ערן. אונ דז ער ניאנט
דארף צו דר בגרן׳ וען ער אים נארט זעלברט מאג ערביטן אין גיוונן. אום
ווא ער אך דאז זעלבין מאג גיפוינן. דז איז זיכר גר וואל גיטון. אז איך אויך
אלהיא אין דיזן ביא שפיל הון ווייזן לון. אונ דא איז וויל איך נון איין איטליכן
שטרופן. דז ער זיך ניט אויארד זאל גווינן אין שלופן. אונ אך ניט צו זיין
טרעג

ורטן אונ׳ זאט. שטעלן שוואנן לוגן אויף דער נאט. אונ׳ לוואר קיין מאן ניט
צו פון. וויא מאן ער נון עטין אונ׳ טרינקן דער פון. אונ׳ וויא מאן זיך זיין זיך
בגלויקן. וועלן ער וויל אויאדר דא לינן אויף זיינם רוקן. אונ׳ צו שלופן אל מאל
בייז קעטן מיטאג. פויר איין גנצי מארהייד איך דאז זאג. עז מאג אים ניט אויז
גנלייך. אונ׳ דא פון מערט ער ניט ווערן רייך. וועלן וועלר זיך אין דיא טרעג
קייד געווינט. אונ׳ צו זיינר ערביט ער זיך גר לנטם דינט. דרייא טאג אי ער אן
דינג טוט. דא מיט זאמלט ער ניא קיין גוט. אונ׳ מאז זיבורגלן פויר ארמן. עז
מיז זיך זיבר זיינר ניט צו דר בראן. וועלן אים ווערט אלי אונגלויק קומן צו הנדן.
אוט ווערט קומן צו שפוט אונ׳ אייך צו שנדן. אלז דרום דז ער איז אזו טרעג
געוועזן. אז איך אך אלהיא הון געלעזן. וויא דער טרעג קנעכט זיין ערביט
שעט. דז איז גלייך אז איינר דער ניט צו צייטן זעט. דער זעלביג מאג אויך זיבר
ניט שניידן. גרוט אונגלויק אונ׳ הערצן לייד אוז ער דרום ליידן. דרום זול נון
איין איטליכר וויזר מאן גידענקן אונ׳ מערקן. דז ער גר ביהענד אוט פריש זאל
זיין אין זיין ווערקין. אונ׳ זאל צו אורנגש אויף שטין גר פרויא. דז ער זיך זעלברט
מאג גינערן מיט זיינר מויא. אונ׳ מיט זיינן אייגנן הנט. צו געווינן זיין שפייז אונ׳
אך זיין געוואנט. אונ׳ אל זיך שטעלן נאך ערן שטעלן. דז ער זיך מאג גלייבן
צו דעם פריטן געזעלן. דא מאג אים זיבר וואל געלינגן. איבינג אין אל זיין דינגן.
אונ׳ מאג קומן צו רייכטום אונ׳ אך צו אירן׃ וואל דעם מאן דער זיך
דא הרן וויל קערן.

סליק. סליק. סליק

דער איזל אלהיא איין פפערד שפוט אונ׳ לנט. וויא עז איז אין איין
ואגן איין געשפאנט.



דער

קויא בוך׳

דער אול גירויט דאז פפערד איט זיינם גירוט . ער זייט וויא היינקט
איר אזו אויך אויער פפוט . גיט נויאר גר ולנוט דאז איר ניט
פפעלט . איר קונט מויאר גין אין נעלט . זייט זיכר מארן אלט . איא איא וויא
אט איר אזו איין בויז גיטאלט ׳ איך איינט טרויאן איר זייט ניט גיזונד . דז איר
גייט אזו מאגר אז איין הונט . די הויט פפנט אויך אויבר דיא ביין . אויער ורייד
אי זיכר גר קליין . אוט אויער פפריגן איז אויך וואל דר ווערט . וויא האט זיך
מן דיא זאך פויר קערט . דז איך נון גיא לידין . איין העד איז גגן צו דער
פרידין . דיא וויל הון איך נון אויטין צגגן . זא אוטט איר אבר אלהיא טפין .
ביז אן דיא קניא אין דרעק ׳ וואו איז נון אויערי סטאטידעק . אוט וואו איז נון
אויערן סטאיטן נאק . וויא זייט איר אזא אנאליפירן לאק . גלייך אזוטרן אויך
דיא ספוים אב גיברוכן . גוט האט איך וואל אן אויך גירוכן . דז איר איך פויף
פטאט האט . זובין איך איצונדר לז וואלזאט . אוט איר אוטט האנגר ליידין .
וואז העלפט נון דיא דעק דיא זיידין . אוט דיא צירונג די איר הט פאר גיטראגן ׳
דענימט אוטט איר ציהן איק וואגן ׳ איט גרוטק יואר אום נוט . אוט קוט איר נון
גיהאלפן האט . אל אייכט לייד בין איך וואר דער גייצט . אוט אויך איז נון וואל
אוין גיזעצט . זיכר איין גרוט גיבוט . דז איר נויאן איינר טפוט ׳ אז איר איר
פאר האט טטעטליך גיטון . קוט האט אויך בינאלט אויערן לון .
סליק. סליק. סליק.

דז ביא טפיל וויל איך פויר וואר גלייבן ׳ צו אטנבן רייבן דער דא טרייבט גרוט
אויבר אוט . אוט וויל זיך זער פויר לאטן אויף זיין גוט . אוט איינט ניאנט קאנט
איק נעאן . דיא ארמן לויט פפליגט ער צו פויר טטאן . אוט אירר אל וטגן ער
טפוט . ער וויל ניט גידענקן דאז דער אלאעכטיג גאט . דער אלדינג וואל פויר
אאן . איינר ווען אין איינק טג . פויר קידט ער דיא זך . דז ער ניט בלייבט
אונטר סך . זיין גוט ווערט איק באלד גינואן . אוט דען ארמן פרואן . ווערט
פז דען ביטערט . וויא לייבט ווערט דיא זך פויר קערט . אין איין אויגן פליק
גר ביהענד . הוט זיין ורייד איין ענד ׳ דז איק זיין זך גיט אלז צו רויק ׳ אוט דער
ארוק גווינט דאז גלויק ׳ דרוק נון זאל זיך ניאנן אויף זיין גוט פויר לאטן ׳ אוט
זאל נויארט גוטז טון איט זיין גינוטן ׳ אוט דיא ארמן לויטן זאל ער וואל ביגובן ׳ זו
ווערט אן אין דען זער לובן ׳ אוט דאז ער זאל דר קענן דען אלאניכטיגן גאט ׳
דער איאט בישפערט האט ׳ זא ווערט איק גילויקן זיין גוטא אוט אייך זיין געלט ׳
אוט דער צו ווערט ער זיכר וואל פפארן אין ייעניר וועלט ׳

גלייך אין איין זוילבן דון ׳ וויל איך אויך איין אנדר ביא טפיל ווישן לון ׳ וויא
אלהיא איין דורן אוט איין טענן בויק ׳ אוט דער טענן בויק ׳ זיין צארן זער אויך
דען דארן בראן ׳ אוט איין אאן איט איינר האקן דר צו קם : סליק׳
אן



מן זעט דאז פֿון איין טעבֿן בויק ·· וויא זער ער גרויק · זיין גרוסן גריק
צארן ·· אוין איין קליין דארן · דער שטונד דא בייא איק אין דען פֿלון ·
ער זייט וויא ביסטו אזו אויבל גיטון ·· פֿור מאטכֿט אום קליין · דו זאלסט נויארט
שטין אליין · בייזונדר פֿון דען אנדרן בעאן · דו מאנסט דיך דוך וואל שצאן ·
די דו אונגר צו ניכֿט ביסט גוט ·· דער דיך אן רוירט נויארט ער בלוט ·· אן דיך
מאן זיך שטיכֿט · צו פֿויער מאן דיך אב בריכֿט ·· דען אוכֿן איט צו הייצן ·
בייא איר זאלשטו דיך ניט זעכֿן ·· ווען איך בין הויפֿט אום גרייד ·· מאכֿן טוא איך
קיין לייד ·· אום איך מאך איין טאטן נועא · דא רונער זיצט אענכֿר אענט אום
הואט · ווען איך דיא וועלט דר היצט ·· אידראן אונטר איר זיצט ·· אונטר אייני
בריט בלעטר · אום אויך פֿויר דען בויזן וועטר ·· ווען ווינט ווען דר פֿרירן ·
אום אייך פֿויר דען ווילדן טירן ·· זינר באלד אוין איר שטייגן ·· אוין אייני שויני
צוויינגן · דא העטר בין איך אך נוץ אין דער וועלט · אום וועלכֿר טייבֿל האט דיך
דא העטר צו איר גשטעלט · דו זאלסט נויארט באלד פֿון איר גין הין דאן · אין
דעם קאם דא העטר איין מאן ·· צו גין אויז העק וואלד הדויז ·· ער האט אוט צו
בויאן איין הויז · אום איין דיקן באלקן העט ער גיהאט אזונגערן · דען טעבֿן בויק
זאך ער אלדא פֿון פֿערן · אום גר באלד צואיך ער אלדא קים ·· איין גרוסי
פייאל ער דא איט איק נאם · אום איט קרעפֿטן הוב ער אוין דיא האק · ער גב
איק פֿיל אענכֿי שלאק · ביז דאז ער צו דער ערדין פֿיל . צו זיינר האקן מאכֿט
ער דא איין שטארקן שטיל · אום וואלט דען בויק האקן נאך זיינם אוטא · דער
טעבֿן בויק וואז איק גלייך גוט · דער צו אן זיינן זבֿן · איין בודן אוין דעם זיינם
בודן וואלט ער מאבֿן · אום דא הין גינג ער באלד זיינט וועג · ער וואלט אייך
ברעטגן איין זעג · דא ער כון דען בויק איט וואלט צו זעגן · דער טעבֿן בויק וואז
כון אוין דער ערדן גילעגן · דער דארן אלדא צו איק שפרך · דא ער אין אזו
ליגן זיך . אייא וויא זייט איר גיפֿאלן דר נידר · דז איר אויך ניט אויבֿט אוין

ריבטן זר שידר. עלז אנגן דאז דווינציטויטן. הט איר רעטן אוהה ניט פון רעכט
לייטן. אודר ווא הט דיא זאך איין גיסטאלט. דאז יעט איר איר נר פאלד.
ווא ניט עז מרז איר אויך ניט ריכט. גלייך אז העט איר אויך פולגן גליגט. אונ
מאר אין װערט איך אויף וואכן. זט האט גיהולפן דען טשאבן. דז איך בין
שהיא גבליבן שטין. וואז איז נון אויער הופרט אין. דז איר זייט גיוועזן נון אונ
שטולץ. דיא ליגט איר דא אז איין טוטש הולץ אונ איר װערט באלד גליגט וועט רן
צו דוירן אויף דער בוין. אונ איך בין אין דער ערד גיבליבן פריט אונ גרוין.
דאז האב איך אן דיר דר לעבט אונ גיזעהן. דאז איז דיר אונ דיין
הופרט גישעהן. סליק.

דאז ביא שפיל איז נון גלייך אז דז ערשט איז גיוועזן. דאז איר פויר
דין נון הט גילעזן.

אונ זינט אול דאז איך נון אן טיבטן בין. זגאיך דאז ביא שפיל אייך אויף איין
אנדרן זין. אונ אויף איין אנדר וויז צו זאל. דא הרויף רעט מז איך נר וואל.
אונ איז גר הויפש וועק עז וואל גיפעלט. איך זאג עש איז גירידט גגן אויף ייטני
אמלט. ויא דער מענש דו זעלבינג װערט אנטפנגן. ווען ער איז אויז דער גויגרן
אמלט גנגן. אונ אמנער זיך פון דיין קורצן לעבן פייד. דא הרויף איך דאז
ביא שפיל זיבר נון הון גיזייט. אז איך אויבט וואל ויל אויז ליגן. גיפליסן אין
גלייבר אוטן דר קיגן. דא צו איך דאז ביא שפיל ברענג. אונ ויל אויך גגן
ביפיידין אל דינג. דרום אערקט איך נויארט גר עבן. אן דין קויניג ויל איך
איבר אן היבן. דער נון דיא צוין קנעבט האט אויז גיזנט. אלדא איט הון איך
דען קוינג גילובט זיא זט דר קאנט. דער דא האט בישאפן אל דיזי וועלט
אליין. דען זעלבינג איך איט איין. אונ דיא צוין קנעכט דיא ער נון צו זיינם
דינשט האט גינואן. דאז איז גירעט אויף איין בוין אונ אויף איין ורואן. די דא
גילובט זייא זט אלי בייד בישאפן האט. אונ בישערט אין צו לון אליטאג ווין
אונ ברוט. אונ אלז וואז זיא ביד ראפן בישערט ער אין איין גינגן. דעק רעט
אערפן צדיק ויא זיך אין דער וועלט פפינגן. ויא איין איטליבר װערט גיבארן.
ער האט זי דרום בישאפן דז זיא איט זאלן דינן אונ איט לערנן אונ איט ארן. אונ
די גוטי קליידר די אין דער קויניג דא גאב. פור איין גנצי יאר הייט איך דאז
גאב. עז אייגט גרעבן. דיא תורה די זט האט אונז געבן: דען ורואן לויט אין
איר גיוואלט. וואז דען זעלבינג דער זיא האלט. אונ נויאר אין זיין גיבוט צו
ברעכן. אונ זיין היילגן נאאן ניט צו פויר שוועכן. אונ דאז ער אין גיבט אלהיא
דאז הויז צו מאכן ריין. פור וואר איך דא איט איין. דעם אענטן לייב דען
אונריין איט זוינדן. אז אונ דיא היילגי גישריפט האט טון קוינדן. איא דער
אענט זאל ריינגן זיין לייב. אונ זאלט נויארט ליגן ביא זיינם אליבן וויב. גג
גן

גן זול ער זיך ניט פֿויר אונרייניגן . ער זאל פֿוירכֿטן גאט דען איניגן . אונ אויך
קיין אונוועדריקייט זאל ער ניט טון . אונ אל וועז גיבוט זאל ער ניט פֿויר גלסין .
אז זייא גרוס אדר קליין . דז ער זיין לייב פֿון זינדן מאכֿט ריין . אונ זאל דינן
מיט גנצם הערצן זיינם הערן . אונ דען יצר הרע זאל ער פֿון איק פֿערן . אונ
זיין לייב זאל ער ריין פֿון איק מאכֿן . דז ער זאלט ניט נוך גין קיין בזין זאכֿן .

אונ זאל זיך גרעבן פֿויר איק ביהויטן אונ ביווארן דאז איק ניכֿט איין טורהייד
אירד מכֿארן . דז ער זיך ווארד צו קיינם בוזן קערן . דרום זאל ער אין אויז
זיינם הערצן לערן . אונ דאז ער צו מול זיינר ניט זאל גידענקן . אונ דען יצר טוב
זאל ער אין גרונט זיין הערצן זענקן . אונ דיא לייט דיא אין דער קוינג אויך
גלעגט האט נון . דז זיא דיא ערביט דינן זאלטן טון . דאז מיינט דיא זעלבין לייט
די נון גאט האט געבן . איין איטליכֿן מענטש צו זיינם לעבן . אויבר אל דיא ערדן
בירייט אונ וויט . אוט דאז דער מענש אין דער זעלבין לייט . זול אלי זיינר
אויז זיינם הערצן האבן גרויאט : טוט ער ניט זיכֿר אז איז פֿויר זויאט . אונ
פֿור וואר דער וריש גיזעל אוט דער גיטרויא קנעכֿט . דער אוהיא דאז הויז
מאכֿיט ריין גר רעכֿט . דז מיינט נון דער צדיק דער זיין לייב גר ריין מאכֿט . אונ
טוט זיין דינג גר הייליך בייא דר נכֿט . גר בסֿתרה אונ בצניעות . אונ מאכֿט
זיין לייב כלל ניט מיאוס . מיט קיין אונערליכֿן ווייבן . נוארט מיט דען זיינן
פֿלעגט ער זיין וויל צו פֿור טרייבן . אונ בייא קיינר אנדרן פֿלעגט ער ניט צו
ליגן . דען יצר הרע לאסט ער זיך ניט ביטריגן אונ אויבר זיגן . אונ פֿולגט ניט
זיין בויזן רוט . דא אין דיא זעלבינג לייט דז ער צו לעבן הוט . צו מאכֿן ריין זיין
הערץ ער זיך גאנץ אונטר וינט . דז ער דען זיין הער גילובט זייא גאט מכינט .
מען ער נוך איק טיקט . דרום דז ער זער פֿויר איק דר טריקט . דז ער זיינ
גיבוט ניט צו בריכֿט . דז ער גר ריין פֿון זינדן פֿויר איק קומט . וויא וואל ווערט
אז איק דען גיפֿרומט . ווען ער ווערט פֿויר גאט זיין וואל אנטפֿנגן . אז ער
אוהיא דיין פֿרימן גיזעלן איז דר גען . אונ דער ערען דער דא ניט מאכֿט אויך
היבן דא זייני הענט . פֿור וואר פֿויר איין גנצי ווארהייט איך דא מיט טענד . דען
רשע דער דא האט פֿויר זיינם הערן קיין מורא . אונ ניט מאג ער ביטן אין דער
תורה . אונ דאז ער זיין טייל אזו און ריין לים . אונ טעט ניט וואז אין זיינן חבֿר
חיט . אונ דז ער אונריין מאכֿט זיין טויניט גיט קלייד . דרום האט ער אונגלויק
אונ הערצן לייד . אונ דז ער טרעג אונ לאט איזגיוועזן . אז איך אויך פֿאר הון
גלעזן . דז מיינט אויך דער רשע דער זיך ניט רייניגן וויל פֿון זינדן . אונ זיין
בוזהייט טוט ניט צו גרוינדן . דא מיט פֿויר טריב ער זיין לייט אונ יאר . גר
יינפֿערליך אונ אופֿן וואר . פֿור אונרייניקייט פֿור אידראן . וואו ער נוארט
דר מיט קומן קאן . בייא אנדרן פֿרעמדן ורוייאן צו ליגן . אונ אוב אז טון ניט
בלייבט פֿויר טוגן . דא ורעגט ער אך זיכֿר ניט נוך . נוייארט נוך זיינם הערצן
לושט איז איק גוך . דא ער דאז זעלבינג נוייארט איין גיזוגן הוט . ער גידענקט

ב זן יג ב ניט מאז

מיט וואז דא אן קומן נאך דעם טוט. דז ער נוארט צו עשין אונ צו טרינקן הוט ·
אל זיין טאג. ווא ער איך מיארט צו הנדן קומן מאג. טריפות אונ נבילות דאז
איז איך אוז גלייך גאה. אך וויל ער ניט גדענקן אין זיינם מוט. ווא עז איך
הינטן נוך מערט אויז גין. ווען ער איט שאנדן ווערט פויר זיינם הערן ביטטין.
דז נוך די אונדרייניקט איז אין זיין לייב געבליבן. אונ האט דען יצר הרע אויז זיינם
הערצן ניט גטריבן. איט אונדרייניקט ער פויר זיינם הערן קומט· ווא וויניג
איך דאז געלבין גפרומט. אונ מאגט אך ניט גנגן זיין הערן גלובט זייא גוט גנישט
דא איט וויל איך אלדינג בשליטן. אונ וויל דא איט דאז בייא שפיל לאטן אויז.
גיכר דאז איינט דאז אונריין הויז. דז ביטויט דז אונריין לייב פון דען אמנטן.
אונ דער בינערט דאז אין דער אלמעכטיג גאט זאל בענטן. דער זאל דען לייב
ריין האלטן· זא מערט ער וואל אויף דער ערדן אלטן. אונ אך נוך זיינם טוט
מערט עז איך גר גוט זיין צו זיינר זילן· וואל דעם זעלבין אמנטן דער דא דען
גוטן וועג קאן דר וילן. אונ דז דא דער הער נאך אין זנט. אונ דער פריש
גיזל קאם אין זיינם גוטן גיוונט. אונ האט זיין ערביט גר וואל גיטון· אונ דרום
אנטפפינג ער איין גוטן לון. אונ דער טרעגדער דא קאם פויר זיינם הערן גר
שעארליך ביטיטן. אונ האט זיין גוטי זיידין גיוונט פויר שליטן. אונ זיין ערביט
האט ער ניט רעכט פאלענט · דרום וואר ער גלעסטרט אונ גיטענד. דאז
ער ניט האט דיין גמאכט אויף זיינם אורט. אז איר אין בייא משל הט גהוירט.
דז עז איך ניט וואל אויז גינג. אונ זיין הער אין אויבל אנטפפינג. דרום דאז ער
זיין גיבוט ניט האט וועלן טון. אונ דאז איז זיכר די ביטיידונג דר פון· דער
הער איז גלובט זייא גוט איין הער אל דער וועלט. דער איין איטליכט מענט
אן דאז גיריכט שטעלט. ווען עז נון קומט אן דז זעלבינג ציל· דער צדיק דער דא
האט גיטון מצות גר ויל. אונ איז פרום אל זיין טאג גיוועזן. אין תורה גוטט האט
ער טאג אונ נכט גילעזן. אונ האט גוטי מעשים אן איך גיהאט· דער לעבט איך
זיכר איין גינוינג ביז ער מערט זאט· אונ ווען זיין צייט איז איך פאלענט· דז דר
הער גלובט זייא גוט נוך איך זענט.. ווען ער אך שרן אוז פון דיזן עולם· זו קומט
ער פויר גלובט זייא גוט בשלום. אונ גר וואל ווערט ער פון איך אנטפאנגן. ווען
ער איט פרומקייד איז אל טאג אום גנגן. אונ איז פון ווינדן גנץ ריין. דז איז איין
גרוש אונ ניט קליין· פון גלובט זייא גוט דער דא האט ביטאפן אלי קרטויאר.
זיין הולד קומט זיכר זילן וואל צו שטויאר. דער ווערט צו אור איברטט אין דאז
גן עדן קומן. בייא דען אנדרן צדיקים די פרומן. דיא שאוינן אונ דיא דייגין.
דז גיאמטרן אז דיא זונן שיינין.. פון קלורהייט דעם הערן דער וועלט. אז איך
הון פאר גיצעלט. זיא ווערן קומן אין דאז איביג לעבן.. אלדא ווערט אין זיכר
איין גוטר לון גיגעבן. אלז דר נוך אז ער פויר דינט האט· דז ער איט פרומקייד
איז אום גנגן פרויא אונ שפוט. אונ האט זיינם הערן גיבוט וואל גיהאלטן. דרום
ווערט איך ווידר זיל גוטט פויר גאלטן. אז אלהיא אך דער פריש גיזעל הוט גיטון.
טאט:

מאת ארוק אנטפֿינג. ער פֿון זיינם העדרן איין גוטן לון · אונ׳ דאז דער טרעגן גיזעלן
ניט גיטון הוט . וואז איק זיין העדר אלדא גיבעט . אונ׳ דרום וואר ער איק אך ניט
פֿויר טראגן . די ביטייהונג וויל איך אויך דר פֿון זאגן .. דאז מיינט דער רטע
דער דא ניט גיהלטן הוט דיזעבוט : זיינט העדרן דעם אונעבטיגן גוט · אונ׳ דרום
מוז ער אך אין דער העלן לידן פּיין ·· דער פֿאר איז זיכר ביאנגן אנדרט ווען
זיין · דער ווינדיג לייב ווערט אין גיהנם ברענן.. אלז דרום דאז ער ניט האט גילובט
זייא גוט וועלן דר קענן . אונ׳ זיין גיבוט האט ער ניט טון וועלן . דרום מוז ער נון
ליגן אין אפגרונד דר העלן . אונ׳ צו אלר פּייטשט אין דער גרובן . אונ׳ גיטייכט איין
איטליכן בובן . דער אן גוט גיבוט ניט וויל גידנקן . אונ׳ זיין זיל וויל יוא פֿור זענקן .
אין אפגרונד דער העלן איבן און׳ אויאר אער . אונ׳ דרום ווערן איך אין גר זער .
אונ׳ זאג איטליכם איט גוטין . דז אן זיך דא פֿור זאל הוטין . אונ׳ זאל זיך ניט גלייכן
מדיום טרעגן . דז ער זיך זיינר זיל וואלט דר וועגן . צו מאכן גן זיא אין אפגרונד
דער העלן · דרום זאל ער זיך גלייכן צו רעכן פֿרישן גיזעלן . אונ׳ זאל גידענקן יוי ער
איך אן אויז גן צום לעבן . ווען אן אין צון צו אליהם אויברשט אן טוש זעבן .
ווערט אן פֿויר איק טאלן דען לויתן · דרום זאל זיך איין איטליכר צדיק פֿור זעהן .
ווען ער איז כויארט פֿרום גיוועזן אין דיזר וועלט . אונ׳ האט זיין זאך אל צו גוט
גישטעלט . ער איאט זיכר און פֿויר גאטן ניט לוסט . אונ׳ קומט וואל צו זיינר זיל
צו טרוסט . דז זי איניקליך וואל ווערט בּיוואהרט . וויא זי אין דאז ליכט גן עדן
פֿפֿארט . דא איגן ווערט יוא גרוט לוסט האבן · דז זאל נון איין איטליכר והוט זור
גלאבן . דז גוט איז גיוועלטיג אין היאל אליין . לעבינדיג טעטליך היילנג אונ׳
דיין . איבנג איז ער גיוועזן אונ׳ איבנג ווערט ער זיין ואר אונ׳ אך צוך · איק היאל
איז זיין ער אויבר אל אויף דע ר ערדן · אונ׳ אויף דער הוך . דוך קיין אענט מאג
זעהן זיין פֿורכֿבֿיק גיטאלט . אונ׳ אויבר אל ער וועלט איז זיין גיוואלט . אל דינג
ברינגט ער צום לעבן אן דאז גירעכט · ער וויש אלז וואז אויף דיזר וועלט גישיכט
קיינדלייא איז פֿויר איק פֿויר הולן נאך פֿויר בארגן . דרום אנזיך איין איטליכם
אענט ביוארגן . דז ער כלל קיין זינד ניט טוט . אונ׳ דז ער זיך באלד פֿויר קערט
צו גוט · צו רייניגן זיין לייב פֿון אלן טולדן . דז איק דער העדר גילובט זייא גוט ווערט
הולדן . אונ׳ ווערט אל זייני גוט אויף איק טפרייטן . ליהן טויזניט אלאפֿים ווערן
זיין זיל ביגלאטן . וועןזיא פֿון דיזר וועלט ווערט טיידן . זו ווערט מאן זיא איט ערן
אונ׳ איט ספֿריידן . פֿור גילובט זייא גוט אייך טטעלן . אז צון אלהיא גיטאקדען
פֿריטן גיזעלן : דז ער זיינם העדרן גר וויל קומן וואז : דרום אוכֿט איק וואל זיין
איטערבאז : דז פֿראלדא איין גוטן לון אנטפֿינג : אונ׳ גר וואל ער איק דר
גינג : דז ער ביטוונד איט גרוסר ערן : אז וואלט איך אך זיין גר גערן : אז
דער נום פֿרים גיזעל אונ׳ דאז ער איר גינג אז וואל טפֿריכֿט דער טרייבר : דער
דאז בוך העט גשריבן דען ווייבר : איט זיינן הענדן : גוט וול אונ׳ באלד אפיח
זענדן : אונ׳ זאל דיא היילג שטט ירושלים ווידר בואן : אז איר צו איק הויפֿן

אונ׳

קויא בוך

אזו טרויאן: דז אז הערט גישעהן באלד אין אונזרן טאגן: דא וואלן מיר דאז
אזן אויף זגן: באגזייא וואר אין נאטו נאאן: דז ערגאז באלד קווימן צו זאמן:
זיין פאלק ישראל דיא צארטן אונ אך די ליבן: פון אלן ענדן דא זי זיין פור טריבן:
אונ זאל זי איין ברענגן אין ירושליק טאר: וועם מז ווידר ווערט גיבויט אז פאר
אונ אך דען טעמפל אונ דאז הייליג הויז: דא מיט בין איך דאז
בוך גר אויז:

סליק: סליק: סליק:

דאז ביט אך בינערט· דער זיין וויל און ציים האט דא אינן פויר צערט· עז צו לאשן דרויקן וויא עז ניהערט· און זוישט אנדרי זאכן צו דרוקן בין דעליברעררט· אזו ביט איך גאט זאל מיר קראפט אך געבן· דאז דאז און אך דיא אנדרי זאלן זיין דען פרומן וויבן עבן· אמן סלה·



איז גלייך אויז אן מונטאג פיר און פירצינ טאג אין עומר· גאט זאל זיין כל ישראל שומר·